การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์

ของ

สถิดาพร คำสด

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
ตุลาคม 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

ของ

สถิดาพร คำสด

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
ตุลาคม 2546

สถิดาพร คำสด. (2546). *การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร. จารุวรรณ สกุลคู , อาจารย์ ดร. สุวพร ตั้งสมวรพงษ์.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์ จำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต การทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตระดับปริญญาตรี จากคณะต่างๆ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 379 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่

ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับสูง

2. นิสิตชายและนิสิตหญิงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตชายและนิสิตหญิงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และความเป็นผู้นำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาที่ต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. นิสิตที่ทำงานเพื่อหารายได้พิเศษต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY OF SELF - DISCIPLINE BEHAVIORS OF SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY STUDENTS

AN ABSTRACT

BY

SATHIDAPORN KHOMSODA

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Education degree in Higher Education

at Srinakharinwirot University

October 2003

Sathidaporn Khomsoda. (2003). *A Study of Self - Discipline Behaviors of Srinakharinwirot University Students.* Master thesis , M. Ed. (Higher Education). Bangkok : Graduate School , Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr. Jaruwun Skulkhu , Dr. Suwaporn Tangsomworaphong.

The purposes of this research were 1) to study the Self - Discipline behaviors of students at Srinakharinwirot University in overall five areas and each area of Self - Discipline behaviors : responsible , self - confidence , leadership , tolerance , and honesty 2) to compare overall areas and each area of Self - Discipline behaviors classified by gender , grade point average , major fields of study , participation behaviors in students activities , frequency of having part time job , and child rearing practices. The sample of the study consisted of 379 bachelor degree student at Srinakharinwirot University who enrolled in the second semester of the academic year 2002 . The research instrument used for collecting data was a five - point rating scale questionnaire concerning Self - Discipline with 60 items. The data were analyzed by frequency , percentage mean , standard deviation , t - test , one - way analysis of variance , and Scheffe's method.

The results of the study were as follow :

1. The Self - Discipline behaviors of Srinakharinwirot University students in overall was at a high level. When each aspect was considered , it was found that responsible and self - confidence were at a moderate level. But leadership , tolerance , and honesty were at a high level.

2. There was no significant difference on the overall Self - Discipline of student between male and female students. Considered each aspect , self - confidence and leadership were the two aspects found significantly different between male and female students.

3. There were significantly differences on the Self - Discipline of student who had different grade point average in overall aspect , and on the following aspects : responsible , leadership , tolerance , and honesty.

4. There were significantly differences on the Self - Discipline of student who had different major fields of study in overall aspect , and on the following aspects : responsible , self - confidence , leadership , tolerance , and honesty.

5. There were significantly differences on the Self - Discipline of student who had different participation behaviors in students activities in overall aspect , and on the following aspects : responsible , self - confidence , leadership , tolerance , and honesty.

6. There was no significant difference on the Self - Discipline of student who had different frequency of having part time job in overall aspect , and on the self - confidence

7. There were significantly differences on the Self - Discipline of student who had different child rearing practices in overall aspect , and on the following aspects : responsible , leadership , tolerance , and honesty.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ของ
นางสาวสถิดาพร คำสด

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาภรณ์ หะวานนท์)
วันที่ เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร. จารุวรรณ สกุลคู)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. สุวพร ตั้งสมวรพงษ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา วัฒนาณรงค์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. อรรณพ โพธิสุข)

ประกาศคุณูปการ

ขอกราบบูชาพระคุณอันสูงยิ่งด้วยแนวทางปฏิบัติของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทำให้บังเกิดศาสนาพุทธ ให้ผู้วิจัยได้อยู่บนทางสายกลางที่พระองค์ทรงชี้ทางไว้

ขอกราบพระบาทเทิดพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรม

ขอกราบขอบพระคุณประเทศไทยที่ทำให้ผู้วิจัยได้มีที่อยู่อาศัย

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. จารุวรรณ สกุลคู ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร. สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา วัฒนาณรงค์ อาจารย์ ดร. อรรณพ โพธิสุข และ อาจารย์ ดร. อนุสรณ์ สกุลคู ซึ่งท่านได้ให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา สุธรรมรักษ์ อาจารย์ ดร. สมสุข ธีระพิจิตร อาจาย์ ดร. ราชันย์ บุญธิมา คุณ นฤพนธ์ สีแสด ที่กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์และทรงคุณค่ายิ่งในฐานะผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ชัย นิรัญทวี สำหรับโอกาสที่มีคุณค่ายิ่งและความเมตตากรุณาที่มอบให้ผู้วิจัยเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ เจ้าของงานวิจัยทุกท่าน ทั้งที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้และมิได้นำมาใช้ในการอ้างอิง ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณนิสิตทุกท่าน ที่กรุณาตอบแบบสอบถามด้วยความตั้งใจเป็นอย่างดียิ่ง ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอขอบคุณพี่ๆ และเพื่อนๆ ทุกท่านในสาขาการอุดมศึกษาที่ไม่สามารถกล่าวนามได้ทั้งหมด สำหรับความช่วยเหลือและกำลังใจที่มีให้ผู้วิจัยเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ ณัฏฐ์ถพร คำสด และคุณแม่ วงเดือน ทองอนันต์ ที่ทำให้ผู้วิจัยได้กำเนิดมา พร้อมความดีงามที่ท่านทั้งสองได้ปลูกฝังมาให้ ขอขอบคุณ คุณชมพูมดี คำสด น้องสาวของผู้วิจัย สำหรับความช่วยเหลือ และเป็นกำลังที่ดีตลอดมา คุณค่าของปริญญานิพนธ์นี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา อาจารย์ และบุคคลที่เคารพรักทุกท่าน

สถิดาพร คำสด

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	8
	ความสำคัญของการวิจัย	8
	ขอบเขตของการวิจัย	9
	นิยามศัพท์เฉพาะ	10
	สมมติฐานการวิจัย	12
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
	ความหมายของวินัย	13
	ประเภทของวินัย	15
	ความหมายของวินัยในตนเอง	16
	คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง	17
	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง	18
	การเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง	34
	คุณค่าและประโยชน์ของความมีวินัยในตนเอง	44
	ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู	47
	รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู	48
	ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู	55
	ปัจจัยที่ส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง	56
	ความรับผิดชอบ	56
	ความเชื่อมั่นในตนเอง	60
	ความเป็นผู้นำ	61
	ความอดทน	63
	ความซื่อสัตย์	66
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	69

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีการดำเนินการวิจัย	76
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	76
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	76
	ลักษณะแบบสอบถาม	78
	การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล	79
	การวิเคราะห์ข้อมูล	80
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	80
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	82
	สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	82
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	82
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	118
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	118
	วิธีการดำเนินการวิจัย	118
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	118
	สรุปผลการวิจัย	119
	อภิปรายผล	121
	ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	132
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	134
	บรรณานุกรม	135

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	157
ภาคผนวก ก หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย	158
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม	167
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	173
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม	180
ประวัติย่อผู้วิจัย	182

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสาขาวิชา	76
2	จำนวนและร้อยละของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา	83
3	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน	85
4	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความรับผิดชอบ เป็นรายข้อ	86
5	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นรายข้อ	87
6	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเป็นผู้นำ เป็นรายข้อ	88
7	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความอดทน เป็นรายข้อ	89
8	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความซื่อสัตย์ เป็นรายข้อ	90
9	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามเพศ	91
10	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	92

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง หน้า

11 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามสาขาวิชา..... 93

12 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต..... 94

13 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ..... 95

14 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดู..... 96

15 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามเพศ..... 98

16 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 99

17 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่..... 100

18 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเป็นผู้นำ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่..... 100

19 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านคว่ามอดทน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่..... 101

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
20	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความซื่อสัตย์ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่	101
21	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวม จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่	102
22	การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามสาขาวิชา	103
23	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามสาขาวิชา เป็นรายคู่	104
24	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง จำแนกตามสาขาวิชา เป็นรายคู่	104
25	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเป็นผู้นำ จำแนกตามสาขาวิชา เป็นรายคู่	105
26	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความอดทน จำแนกตามสาขาวิชา เป็นรายคู่	105
27	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความซื่อสัตย์ จำแนกตามสาขาวิชา เป็นรายคู่	106
28	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวม จำแนกตามสาขาวิชา เป็นรายคู่	106

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
29	การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต	107
30	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต เป็นรายคู่	108
31	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต เป็นรายคู่	108
32	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเป็นผู้นำ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต เป็นรายคู่	109
33	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความอดทน จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต เป็นรายคู่	109
34	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความซื่อสัตย์ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต เป็นรายคู่	110
35	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวม จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต เป็นรายคู่	110
36	การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ	111
37	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง จำแนกตามการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ เป็นรายคู่	112

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
38	การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดู	113
39	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดู เป็นรายคู่	114
40	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเป็นผู้นำ จำแนกตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดู เป็นรายคู่	114
41	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความอดทน จำแนกตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดู เป็นรายคู่	115
42	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความซื่อสัตย์ จำแนกตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดู เป็นรายคู่	116
43	การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวม จำแนกตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดู เป็นรายคู่	116

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	การเรียนรู้ตามทฤษฎีของเมาเรอร์	20
2	สรุปทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก	33
3	ลักษณะพฤติกรรมของคนในสังคมตามแนวคิดของโรเคก	35

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทางกสิกรรม โดยการพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก เมื่อหมดฤดูการเก็บเกี่ยวก็จะมิได้ประกอบสัมมาชีพอื่น ด้วยเหตุที่ผลผลิตจากการเพาะปลูกมีพอเพียงที่จะบริโภคภายในครอบครัว หรือหากผลผลิตเหลือก็สามารถนำไปแลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายได้โดยไม่มีลักษณะของการค้าแบบแข่งขันกับผู้อื่น ดังนั้นภายในสังคมจึงช่วยเหลือเกื้อกูลกันบ้างระหว่างสมาชิกตามกำลังสมควร จนกระทั่งภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา แนวคิดในการพัฒนาประเทศโดยการเจริญตามแนวทางของชาติตะวันตกเริ่มปรากฏอย่างจริงจัง โดยเริ่มมีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจเกิดขึ้นตามคำแนะนำของธนาคารระหว่างชาติเพื่อการปฏิรูปและพัฒนา ในปีพุทธศักราช 2500 ที่เสนอให้รัฐบาลไทยมีหน่วยงานเพื่อการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และจากจุดเริ่มต้นนี้ทำให้เกิดการก่อตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งในเวลาต่อมาจึงได้เกิดแผนพัฒนเศรษฐกิจฉบับแรก พ.ศ.2504 - 2509 โดยในแต่ละแผนพัฒนากำหนดให้มีระยะเวลา 5 ปี โดยรายละเอียดส่วนใหญ่จะมุ่งที่การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลักและยึดถือว่า ถ้ารายได้ประชาชาติเพิ่มสูงขึ้น ผลิตสินค้าและบริการให้มากขึ้น เพิ่มสินค้าขาออกและเน้นการลงทุนทางอุตสาหกรรมมากขึ้นจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมบูรณ์ และในระยะเวลาถัดมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มการพัฒนาทางสังคมเข้าได้ด้วยกันแต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติอย่างชัดเจนเท่าใดนัก เพราะการเน้นที่ตัวเลขทางเศรษฐกิจไม่ได้ให้ความครอบคลุมถึงการพัฒนาด้านอื่นๆ เช่น ความจริงจังในการพัฒนาสังคม การเมือง การศึกษา และศาสนา ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี หากแต่ผลที่ตามมาของการพัฒนาแบบแยกส่วนดังกล่าว ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างประชากรในชาติก่อให้เกิดความอยุติธรรมในสังคมเพราะแม้รายได้ประชาชาติสูงขึ้น โดยรายได้เฉลี่ยต่อหัว (Per Capita Income) สูงขึ้น แต่รายได้ดังกล่าวมิได้เฉลี่ยถึงประชากรทุกคน ผลจึงปรากฏว่ามีเพียงคนกลุ่มหนึ่งเท่านั้นที่สถานะทางเศรษฐกิจดี แต่ประชากรส่วนใหญ่ในประเทศยังคงยากจนอยู่เช่นเดิม และปัญหาที่สำคัญอีกประการคือ สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ด้วยเหตุที่คุณค่าดั้งเดิมหรือค่านิยมที่ดีของสังคมไทยที่ยึดมั่นในคำสอนทางศาสนาและคุณธรรมที่ดีงาม ความพอใจและไม่ยึดติดกับวัตถุได้ถูกละเลยและรับเอาค่านิยมตะวันตกที่เน้นในเรื่องของวัตถุเข้ามาแทนที่ จึงเกิดความเห็นแก่ความสะดวกสบาย ความฟุ่มเฟือย ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงส่งผลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม (ขวัญฤดี ขำซ่อนสัตย์. 2542 : 1 ; อ้างอิงจาก คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2539 : 8) เช่น การย่อหย่อนในศีลธรรม

จริยธรรมการเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ความขาดระเบียบวินัย ปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ดีงามของสังคมไทยจางหายไปพร้อมๆ กับการล่มสลายของสถาบันทางสังคมที่สำคัญเช่น สถาบันครอบครัว ภาวะทางจิตใจที่เริ่มตกต่ำลงจากความเครียด รวมทั้งการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ การเจ็บป่วยจากภาวะความบกพร่องทางสุขภาพ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและรายได้ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศโดยไม่สามารถที่จะยืนหยัดอย่างมั่นคงได้ในระยะยาว (ไขแสง รักวานิช. 2542 : 149) หรือที่เรียกว่าเป็น การพัฒนาแบบไม่ยั่งยืน

การดำเนินนโยบายการพัฒนาประเทศไทยในช่วงระหว่างเวลาที่ผ่านมา พบว่ามีการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดมาโดยตลอด ด้วยเหตุที่ต่างมุ่งความสำคัญในการพัฒนาไปยังความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวัตถุมากกว่าการที่จะมุ่งเน้นให้หลักการพัฒนาคนเป็นสำคัญ (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2542 : 87) ดังนั้นจึงได้มีการเปลี่ยนทิศทางในการพัฒนาศักยภาพของประเทศ โดยเริ่มจากการที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เสนอให้มีการปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยเริ่มต้นในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พุทธศักราช 2540 - 2544 โดยหันมาตระหนักถึงความจำเป็นในปัจจัยมนุษย์ (Human Resources) เพราะมนุษย์เป็นทั้งเหตุปัจจัย (Means) และผลลัพธ์ (Ends) ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนา อันจะส่งผลต่อการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ประชากร (ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล. 2541 : 1) โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้ปรับแนวคิดการพัฒนาจากเดิมที่เน้นการพัฒนาที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางเศรษฐกิจ มาเป็นการเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ด้วยเพราะคนเป็นปัจจัยที่ชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนาในทุกเรื่อง (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2543 : 1)

ตัวอย่างของประเทศที่ให้ความสำคัญในทรัพยากรมนุษย์ดังเช่น สิงคโปร์จะส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์เป็นอย่างยิ่ง จะเห็นได้จากการที่ผู้นำประเทศได้ประกาศเจตนารมณ์ มุ่งส่งเสริมให้ประชากรเป็นผู้มีระเบียบวินัย และมีความสำนึกในหน้าที่ความเป็นพลเมือง โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาประชากรอย่างรอบด้านและต่อเนื่อง (วรัยพร แสงนภาบวร. 2544 : 2) จากความสำเร็จในการพัฒนาประเทศของสิงคโปร์ หากวิเคราะห์เงื่อนไขแห่งความสำเร็จดังกล่าวจะพบว่า การให้ความสนใจต่อการพัฒนาประชากรอย่างจริงจังและต่อเนื่องของทางภาครัฐเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง โดยใช้กระบวนการปลูกฝังความมีระเบียบวินัยและจิตสำนึกที่ดีให้แก่ประชากร ด้วยเหตุที่ ประชากรที่มีวินัยจะเป็นประชากรที่มีคุณภาพ อันเป็นฐานรากที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศ ซึ่งจะเป็นแรงขับเคลื่อนต่อการพัฒนาประเทศที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถยืนหยัดในสังคมโลกได้อย่างแข็งแกร่ง ถึงแม้ว่าศักยภาพของประเทศในส่วนของปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติจะไม่เอื้อก็ตาม

สำหรับประเทศไทยพบว่า ได้มีความพยายามที่จะส่งเสริมความมีวินัยของประชากรในชาติ ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 พุทธศักราช 2540 - 2544 ที่กำหนดให้การมีวินัยเป็นเป้าหมายที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศ (สมจิตต์ สุวรรณวงศ์. 2542 : 1 ; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2540 : 1) ด้วยเป็นที่ทราบโดยทั่วกันว่า ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย และมีความพยายามที่จะส่งเสริมความเป็นระบอบประชาธิปไตยแก่ประชากร ดังเช่น การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นเป็นต้น จากความมุ่งมั่นดังกล่าว หากพิจารณาจะพบว่า ความสำเร็จของประชาธิปไตยอยู่ที่คนในสังคมเคารพ ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ และกติกาของสังคม และการแสดงความเคารพในกฎกติกาก็คือ การแสดงออกซึ่งความมีวินัย ดังนั้น วินัยจึงเป็นปัจจัยหลักอย่างหนึ่งของประชาธิปไตย ถ้าไม่มีวินัยประชาธิปไตยก็ขาดรากฐานที่สำคัญยิ่ง เพราะสมาชิกในสังคมไม่มีความเคารพกฎเกณฑ์กติกาของสังคม และในขณะนี้การขาดวินัยเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทย (พระธรรมปิฎก. 2538 : 1) แม้ว่าจะพยายามส่งเสริมประชาธิปไตยเพียงใด แต่ละเลยการพัฒนาที่ส่งเสริมความมีวินัยของคนในชาติ ความพยายามดังกล่าวก็จะไม่บังเกิดผลแต่อย่างใด

ดังจะเห็นได้จากในส่วนของปัญหาการขาดวินัยของคนไทย ซึ่งวิจิตร อาวะกุล (สุรพงษ์ ชูเดช. 2542 : 1 ; อ้างอิงจาก วิจิตร อาวะกุล. 2532 : 45 - 48) ได้รวบรวมปัญหาการขาดวินัยในหลายๆ ด้าน เช่น ความไม่มีวินัยด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดมลภาวะทางอากาศ ทางน้ำ ทางดิน และทางเสียง ความไม่มีวินัยทางสังคมทำให้มีการฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบในการอยู่ร่วมกัน มีการทุจริต ขาดความรับผิดชอบต่อเวลาและหน้าที่ ความไม่มีวินัยทางเศรษฐกิจมักปรากฏในลักษณะของความฟุ่มเฟือย ขาดการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และก่อประโยชน์อย่างเต็มที่ ความไม่มีวินัยทางธุรกิจการค้ามักปรากฏขึ้นในลักษณะของการคดโกง การปลอมปนสินค้า การส่งสินค้าไม่ตรงเวลา ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ และเสียภาพพจน์ของประเทศ ความไม่มีวินัยทางการเมืองจะปรากฏในลักษณะของการเล่นการเมืองอย่างไม่ถูกต้องตามวิถีทางประชาธิปไตย ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของฉันทนา ภาคบงกช และคณะ (2539 : 102) ซึ่งได้สำรวจความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาวิชา และอาชีพต่างๆ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง และมีผลงานทางด้านวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องวินัย ต่างสรุปความเห็นว่า วินัยของคนในชาติอยู่ในขั้นวิกฤติและน่าเป็นห่วง ครอบครัวและสถานศึกษามีความย่อหย่อนในการปลูกฝังวินัยแก่เด็ก และเยาวชน ขาดแบบอย่างที่ดี ขาดการฝึกฝน คนในสังคมยอมรับว่าการขาดวินัยเป็นสิ่งปกติ มีการฝ่าฝืน และละเมิดกฎหรือระเบียบ และจรรยาบรรณ โดยมิได้คำนึงถึงความสงบสุขของส่วนรวมอยู่เสมอ ฝ่ายควบคุมหรือดูแลให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของวินัยขาดความรู้ในการส่งเสริมวินัย ขาดความเป็นธรรม เกรงกลัวอำนาจมืดและเกรงกลัวที่จะเสียประโยชน์ ทั้งนี้ ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ ยังได้ตั้งข้อสังเกตว่า ปัญหา

วินัยเกิดจากสังคมไทยมีการส่งเสริมแต่วินัยภายนอกมากเกินไป หากปราศจากการควบคุม จึงเกิดการหลีกเลี่ยงและไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบเหล่านั้น (ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ. 2539 : 1 - 2) ซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ให้รายละเอียดในเรื่องดังกล่าวไว้ว่า วินัยภายนอกเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจบังคับให้ปฏิบัติตาม ซึ่งบุคคลอาจจะปฏิบัติตามเพียงชั่วขณะ เมื่ออำนาจยังคงอยู่ แต่หากอำนาจนั้นสูญสิ้นไป วินัยก็จะหมดไปเช่นกัน แต่สำหรับวินัยในตนเองจะเกิดขึ้นจากความสมัครใจของแต่ละบุคคลที่ผ่านการอบรมเพื่อเกิดความเรียนรู้ สำหรับเป็นหลักปฏิบัติสำหรับตน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537 : 10) ทั้งนี้ ความจำเป็นของการมีวินัยในตนเอง ได้ปรากฏในวิสัยทัศน์การศึกษาไทยที่พึงประสงค์ ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พุทธศักราช 2540 - 2544 โดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม (ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล. 2541 : 3) และเมื่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้ปรับแนวคิดแต่เดิมที่เน้นการพัฒนาแบบแยกส่วน และยึดถือเศรษฐกิจเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาแต่เพียงมิติเดียว โดยหันมามุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาสังคมไทยเพื่อให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีดุลยภาพ (ธรรมรักษ์ การพิสิษฐ์. 2544 : 3 - 4) ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จึงได้กำหนดให้บทบาทของการศึกษาในการเสริมสร้างให้บุคคลมีหลักศาสนาประจำใจ มีระเบียบวินัย มีความเป็นประชาธิปไตย เคารพผู้อาวุโส ความภาคภูมิใจในชาติถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน (สุธรรม อารีกุล. 2543 : 156 - 157) ทั้งนี้การให้ความสำคัญกับบทบาทของการศึกษาก็ด้วยเหตุที่ การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม (คณะกรรมการจัดทำแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษา. 2544 : 11) และมุ่งพัฒนาคนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และเข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงของสังคม เพื่อที่จะดำรงตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ ดังที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาในมาตรา 6 "การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข" (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. 2544 : 1) แต่ทั้งนี้ จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาในแต่ละระดับก็มีความแตกต่างกัน สำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งมีหน้าที่หลักที่สำคัญคือ จะต้องพัฒนาบัณฑิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้านทั้งสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม หรืออาจจะกล่าวโดยสรุปว่า สถาบันอุดมศึกษาต้องผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีลักษณะอันพึงประสงค์ 3 ประการ คือ เป็นผู้มีคุณธรรม มีคุณภาพ และคุณค่า (มณีวรรณ กมลพัฒนะ และไพโรจน์ วิฑูรพาณิชย์. 2541 : 111) ทั้งนี้ จากเป้าหมายหลักของการพัฒนาอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พุทธศักราช

2545 - 2549 ได้กำหนดคุณภาพที่พึงประสงค์ของบัณฑิตดังนี้ 1) ให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัยในตนเอง ภาคภูมิใจในวิชาชีพ มีจิตสำนึกของการเป็นผู้ประกอบการ มีความเป็นผู้นำ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ที่แปรเปลี่ยนได้ 2) เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านวิชาชีพสามารถประกอบอาชีพในสถานประกอบการ มีความรอบรู้ มีความคิดด้านวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ สามารถพัฒนาประยุกต์แนวทางใหม่ เพื่อพัฒนาตนเอง และสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถใช้เทคโนโลยีพื้นฐานได้เป็นอย่างดี มีทักษะในการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 2 ภาษา ตลอดจนสามารถสร้างงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง และทำงานในสภาพการทำงานที่เป็นสากลได้ 3) เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น สามารถทำงานเป็นทีม มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2544 : 15) แต่ทั้งนี้ การที่จะผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะดังกล่าว การจัดการเรียนการสอนทางวิชาการภายในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวนั้นไม่อาจพัฒนาให้บัณฑิตเกิดลักษณะเช่นนั้นได้ เพราะที่ผ่านมาการจัดการศึกษายังคงมองว่าควรเน้นแต่การเรียนวิชาการ และวิชาชีพ แต่ละเลยเรื่องการพัฒนาด้านจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองดีในสังคมที่ต้องตระหนักถึงความสำคัญของการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หากปรับเปลี่ยนการให้ความสมดุลย์ระหว่างการพัฒนาความรู้ และความสามารถในด้านวิชาการ และวิชาชีพกับการพัฒนาด้านจิตสำนึก จึงจะถือว่าเป็นการพัฒนาความเป็นมนุษย์โดยองค์รวม (วิทยากร เชียงกูล. 2544 : 149) แต่จากสภาพการณ์ปัจจุบันสมาชิกในสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นประชาชนทั่วไป หรือครู อาจารย์ต่างมีทัศนคติที่ตรงกันว่า บัณฑิตใหม่ที่จบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐ และเอกชน ยังขาดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในสังคมไทย โดยมีพฤติกรรมที่น่าเป็นห่วง อาทิเช่น ขาดจิตสำนึกอันเป็นสาธารณประโยชน์ ขาดนิสัยแห่งการเสียสละ ขาดความรักและความสามัคคี มีความฉ้อฉลทั้งในความคิดและพฤติกรรม ใช้ความรู้ความสามารถไปในทางที่เป็นประโยชน์แต่ตนเองและพวกพ้อง (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2543 : 103) ดังจะเห็นได้จากการรวบรวมปัญหาจากพฤติกรรมของเยาวชนไทยของ สำเนาว์ ขจรศิลป์ (2539 : 104 - 105) ซึ่งได้ประมวลปัญหาการผิดวินัยในสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป เช่น การแต่งกายผิดระเบียบ การเล่นการพนัน การเสพย์ของมึนเมา การก่อการทะเลาะวิวาท การทำลายทรัพย์สินส่วนรวม การลักขโมย การทุจริตการสอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปัจจุบันปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาซึ่งพบเห็นได้บ่อยครั้ง ดังผลการวิจัยของเอแบคโพลส์ ซึ่งได้สำรวจการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียน นักศึกษา พบว่า เยาวชนเหล่านี้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดถึงร้อยละ 53 จากกลุ่มประชากรเป้าหมายจำนวน 893,294 คน ทั้งนี้มิได้นับรวมเหล้าและบุหรี่ (มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. 2544 : www. au. th.)

จากตัวอย่างของปัญหาดังกล่าวหากพิจารณาจะพบว่า สาเหตุหลักเกิดจากการขาดความมีวินัยในตนเอง เนื่องด้วยวินัยในตนเองจะทำให้สมาชิกในสังคมทุกๆ คนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขแต่ละคนจะสามารถทำตามพฤติกรรมของตนเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวม ดังที่ออซูเบล (กนิษฐา ไทเตชะวัฒน์. 2531 : 2 ; อ้างอิงจาก Ausubel. 1968 : 459 - 460) ได้กล่าวถึงการมีวินัยในตนเองว่าเป็นวัฒนธรรมของสังคมที่ทุกคนต้องปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของสมาชิกในสังคมโดยส่วนรวม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะปลูกฝังเด็ก และเยาวชนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง เพื่อที่จะได้เป็นรากฐานของการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต โดยการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีเกิดจากกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเสริมสร้างความเป็นระเบียบวินัยให้แก่เด็ก และเยาวชนโดยผ่านสถาบันต่างๆ เช่น สถาบันครอบครัว สถานศึกษา กลุ่มเพื่อน สถาบันศาสนา สื่อมวลชน (จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ. 2540 : 44 - 45) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันการมีวินัยในตนเอง และการควบคุมตนเองจะมีความสำคัญมากด้วยเหตุผล 2 ประการ ได้แก่ ประการแรกจะเป็นเหตุที่เกี่ยวกับประโยชน์ส่วนตัวของแต่ละบุคคล ด้วยการมีข้อมูล ความรู้ สารสนเทศต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย การแสวงหาความรู้ที่นอกเหนือจากการได้รับในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น ในการดำรงชีวิตให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ หรือประการที่ 2 เป็นเหตุที่เกี่ยวกับความมั่งคง และความเจริญก้าวหน้าของประเทศ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีประชากรที่มีจิตสำนึกที่ดีไม่มุ่งแต่แสวงหาประโยชน์ส่วนตน (สินีนาฏ สุทธจินดา. 2543 : 2 - 3)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกำเนิดมาจากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง เมื่อวันที่ 28 เมษายน พุทธศักราช 2492 มีที่ตั้งบนถนนประสานมิตร แต่ต่อมาเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พุทธศักราช 2496 ได้ยกฐานะขึ้นเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา และในที่สุดได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พุทธศักราช 2517 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามว่า " มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ " ซึ่งหมายความว่า " เป็นมหาวิทยาลัยที่เจริญเป็นศรีสง่าแก่มหานคร " โดยมหาวิทยาลัยมีวิสัยทัศน์ที่จะเป็นมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะสมบูรณ์แบบและมีเป้าหมายด้านการผลิตบัณฑิตให้มีคุณธรรม จริยธรรมรวมทั้งเป็นบัณฑิตที่มีจิตสำนึกสูงต่อสังคม และชุมชน (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543 : 3 - 5) โดยได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒดังนี้ 1) ให้เป็นมนุษย์ที่ดี มีศีลธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักคิดอย่างอิสระ รู้จักไตร่ตรองเหตุผล รักความก้าวหน้า รักการแสวงหาความคิดใหม่ รักการแสวงหาความจริง รักศิลปะ และความงาม รักความสามัคคี รักศักดิ์ศรีของมนุษย์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และมีจิตสำนึกประชาธิปไตย 2) มีความรู้และสติปัญญาดี มีความรอบรู้ในศิลปวิทยาพื้นฐาน มีความคิดอ่านกว้างขวาง รู้จักพัฒนาสติปัญญาให้เฉียบแหลม มีความสามารถในการเรียนรู้วิชาการให้แตกฉานลึกซึ้ง มีความสามารถในการบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ให้ทันโลก

ทันเหตุการณ์ และรู้จักนำความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิต และสังคมด้วยความสำนึกในความรับผิดชอบ 3) มีความรู้จัก ความสามารถในการประกอบสัมมาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ โดยไม่เอาเปรียบผู้อื่น และมีความสามารถพิเศษในการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่า (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543 : 7) และการที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมายดังกล่าว เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ จะขึ้นอยู่กับการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเอง ด้วยเหตุที่การพัฒนาที่ดีที่สุดคือ การพัฒนามนุษย์ และการพัฒนามนุษย์ระยะยาว แนวทางที่สำคัญที่สุดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายคือ การจัดวางวินัยในตนเองให้เป็นรากฐาน เพราะหากขาดวินัยซึ่งเป็นฐาน สิ่งที่จะตามมาก็คือ ความขัดข้องวุ่นวายสับสน ที่จะเกิดขึ้นในสังคม อีกทั้งในสังคมประชาธิปไตยวินัยถือเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะประชาธิปไตยต้องการโอกาสเหล่านี้ ในการที่จะให้มนุษย์สื่อหรือแสดงออก เพื่อนำศักยภาพภายในตนเองออกมาร่วมกัน ในการสร้างสรรค์สังคม (พระธรรมปิฎก. 2538 : 8) จากการที่ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยการสัมภาษณ์นิสิตระดับปริญญาตรี ซึ่งให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ยังคงพบนิสิตแสดงพฤติกรรมที่ส่งผลให้เกิดปัญหาอันเนื่องมาจากการขาดวินัยในตนเอง ในด้านต่างๆ ดังนี้ (สมศรี ชัยมงคล , โสภิดา มาแสง , ณัฐวรรณ เฉลิมสุข , ณัฐวัณฏ์ รักษาทรัพย์ , ศศิ สุจันทรา. สัมภาษณ์. 2545)

ด้านความรับผิดชอบ พบว่า นิสิตขาดความรับผิดชอบในการรักษาสาธารณสมบัติร่วมกัน ไม่คำนึงถึงมารยาทในการใช้บริการหอสมุด เช่น มีการส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น รื้อค้นหนังสืออย่างกระจัดกระจาย ไม่รักษาความสะอาดภายในบริเวณมหาวิทยาลัย ขณะที่อาจารย์กำลังทำการสอนนิสิตบางคนจะนำงานในรายวิชาอื่นมาทำ นิสิตขาดการวางแผนในการเรียนจึงเฉื่อยชา และขาดความตั้งใจในการทำงานที่ได้รับมอบหมายหากยังไม่ใกล้กำหนดเวลาในการส่งงาน นิสิตไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของมหาวิทยาลัยหากไม่มีการบังคับ ด้วยเหตุผลเพียงว่า เป็นสิ่งที่น่าเบื่อที่จะต้องทำตามกฎระเบียบ

ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า นิสิตขาดความมั่นใจในตนเอง หากต้องแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบ ดังนั้นจะเลือกแต่งกายตามสมัยนิยม แม้จะทราบว่าการปฏิบัติเช่นนั้นไม่ถูกต้องก็ตาม นิสิตไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นภายในชั้นเรียน ด้วยเชื่อว่าตนไม่มีความสามารถเพียงพอ เช่น ไม่กล้าที่จะซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับวิชาที่เรียน ประหม่าเมื่อต้องออกไปนำเสนอรายงานหน้าชั้นเรียน และบ่อยครั้งที่จะลอกงานจากเพื่อนร่วมชั้น สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการไม่ชอบที่จะต้องค้นคว้างานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง

ด้านความเป็นผู้นำ พบว่า นิสิตขาดความเสียสละที่จะเป็นผู้นำ ด้วยเหตุที่เป็นการเพิ่มภาระความรับผิดชอบให้แก่ตนเองมากเกินไป ขาดความเชื่อถือระหว่างกันจึงเป็นเหตุหนึ่งที่แทบจะไม่มีนิสิตที่มีความต้องการและมุ่งมั่นในการทำหน้าที่เป็นผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ที่ นพลักษณ์ หนักแน่น (2543 : 3) ได้ทำการสัมภาษณ์ ปริญญา สร้อยทอง อดีตนายกองค์การนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งได้สรุปปัญหาว่า ผู้นำนิสิตส่วนมาก

ไม่ได้รับความเชื่อถือจากนิสิตทั่วไป ดังนั้นจึงส่งผลให้ไม่ได้รับความร่วมมือจากนิสิต และในบางกรณีการได้มาซึ่งผู้นำนิสิตไม่ใช่มาจากกระบวนการตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ ไม่มีการเลือกตั้งผู้นำนิสิต จึงทำให้ได้ผู้นำนิสิตที่ไม่เป็นที่ยอมรับจากนิสิตส่วนใหญ่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำกิจกรรมของมหาวิทยาลัย

ด้านความอดทน พบว่า นิสิตมักจะคำนึงถึงความสะดวกสบายที่ตนจะได้รับ แม้ว่าสิ่งดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำ เช่น มักลอกงานจากเพื่อนร่วมชั้นเรียน ด้วยถือว่าเป็นการประหยัดเวลาหากต้องไปทำการค้นคว้า นิสิตจะไม่เข้าเรียนหรือไม่ให้ความสนใจในรายวิชาที่ตนเองไม่ชอบ นิสิตมักจะเพิกเฉยต่อการแก้ไขข้อผิดพลาด หรือข้อบกพร่องต่างๆ ของตนเอง แม้ว่าข้อผิดพลาดดังกล่าว เป็นสิ่งที่สามารถแก้ไขได้ เช่น เมื่อทราบว่าตนเองมีจุดบกพร่องในรายวิชาใด ก็สมควรต้องให้ความใส่ใจในการค้นคว้าข้อความรู้เพิ่มเติม

ด้านความซื่อสัตย์ พบว่า นิสิตบางคนเข้าชั้นเรียนเพียงเพื่อให้ตนมีรายชื่อ เพื่อการที่จำนวนเวลาเรียนครบตามที่มหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้ นิสิตลักลอบใช้เครื่องมือสื่อสารในระหว่างเรียน และเข้าออกชั้นเรียนตามอำเภอใจ แม้ในขณะเวลาที่อาจารย์กำลังทำการเรียนการสอนอยู่ นิสิตมีการสอบถามกันระหว่างในขณะเวลาที่มีการสอบ

จากสภาพปัญหาเบื้องต้น และความสำคัญของความมีวินัยในตนเอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับบุคลากร ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิต ในการวางแนวทางนโยบายและจัดดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองให้แก่นิสิต เพื่อให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม และความสามารถทางวิชาการ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต การทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะมีประโยชน์ต่อบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับนิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประกอบการวางแนวนโยบาย ตลอดจนพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความมีวินัยในตนเองให้แก่นิสิต

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีจากสาขาวิชาต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 เพศ แบ่งเป็น

2.1.1.1 เพศชาย

2.1.1.2 เพศหญิง

2.1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งเป็น

2.1.2.1 ต่ำกว่า 2.50

2.1.2.2 2.50 - 2.99

2.1.2.3 3.00 ขึ้นไป

2.1.3 สาขาวิชา แบ่งเป็น

2.1.3.1 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.1.3.2 วิทยาศาสตร์สุขภาพ

2.1.3.3 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2.1.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต แบ่งเป็น

2.1.4.1 มาก

2.1.4.2 ปานกลาง

2.1.4.3 น้อย

2.1.5 การทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ แบ่งเป็น

2.1.5.1 ทำอย่างสม่ำเสมอ

2.1.5.2 ทำเป็นบางครั้ง

2.1.5.3 ไม่เคยทำเลย

2.1.6 ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู แบ่งเป็น

2.1.6.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

2.1.6.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

2.1.6.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง 5 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการของตน โดยมิได้เกิดจากการถูกบังคับจากอำนาจภายนอก หากแต่เกิดจากแรงกระตุ้นภายในตัวบุคคล อันเป็นผลสืบเนื่องจากการเรียนรู้ว่าเป็นค่านิยมที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ ระเบียบ แบบแผน ของสังคม และไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเอง อีกทั้งมิได้เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น แม้ว่าจะมีสิ่งเร้าจากปัจจัยภายนอก และภายในก็ไม่เป็นอุปสรรคในการที่จะแสดงพฤติกรรมอย่างที่ตนหวังไว้ ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะของความมีวินัยในตนเองไว้ 5 ด้าน ได้แก่

1.1 ความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะของบุคคลซึ่งแสดงออกโดยให้ความสนใจเอาใจใส่ ตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายด้วยความพากเพียรพยายาม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งให้ความสำคัญที่จะกระทำตามคำพูดที่ได้เคยให้คำมั่นไว้ มีความซื่อสัตย์ เคารพต่อระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักหน้าที่ที่มีต่อตนเอง และผู้อื่น ตลอดจนยอมรับผลของการกระทำของตนด้วยความเต็มใจ แม้ว่าผลที่ปรากฏออกมาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ก็ตาม และพร้อมที่จะมุ่งมั่นแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

1.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นหรือมั่นใจในความสามารถของตนเอง ซึ่งจะแสดงออกโดยการพูดหรือการตัดสินใจ และปฏิบัติสิ่งต่างๆได้โดยเชื่อมั่นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง และสมเหตุสมผล มีความพร้อมที่จะเผชิญต่ออุปสรรคต่างๆ ที่ขัดขวางโดยไม่ย่อท้อ

1.3 ความเป็นผู้นำ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความสามารถที่จะชักจูง หรือใช้อิทธิพลต่อผู้อื่นในการร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ เป็นผู้ที่ไม่มุ่งร้ายต่อผู้อื่น มีความเสียสละ มีเหตุผล ปราศจากอคติ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พร้อมที่จะให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น และมีความเห็นอกเห็นใจต่อบุคคลรอบข้าง

1.4 ความอดทน หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความเข้มแข็ง หนักแน่น ทนทานทั้งร่างกาย และจิตใจ สามารถยืนหยัดต่อสู้กับการกระทบกระทั่งของเหตุการณ์ หรืออุปสรรคต่างๆ ตลอดจนความยากลำบาก คำวิพากษ์วิจารณ์ ที่ทำให้เจ็บแค้น โดยไม่แสดงอาการหวั่นไหว หรือย่อท้อ มีความสามารถควบคุมการกระทำของตนให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมสามารถยอมรับได้ โดยการใช้สติปัญญาควบคุมตนเองให้อยู่ในอำนาจของเหตุผล

1.5 ความซื่อสัตย์ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความประพฤติที่ยึดหลักแห่งคุณธรรม โดยจะแสดงออกมาด้วยความซื่อตรง ทั้งทางกาย วาจา ใจ ต่อทั้งตนเอง และผู้อื่น ปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดไว้ มีความตรงต่อเวลา ละอายใจต่อบาป ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น หรือแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตน และพวกพ้องในทางที่มิชอบ มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองได้กระทำ

2. การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดูเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทั้งทางตรง และทางอ้อมซึ่งทั้ง 2 ลักษณะเป็นการสื่อความหมายทางอารมณ์ และความรู้สึกให้แก่เด็ก โดยเด็กจะมีโอกาสได้เลียนแบบพฤติกรรมของบิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดูผ่านจากการสังเกต อันเป็นแนวทางที่ให้บิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดูสามารถให้รางวัล หรือลงโทษในการกระทำต่างๆ ของเด็กได้ โดยการอบรมเลี้ยงดูคือ การถ่ายทอดลักษณะต่างๆ ของสังคม ดังนั้นจึงอาจจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละครอบครัวของสังคม ซึ่งมีลักษณะความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติที่ต่างกัน รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดู ทำให้ผู้ที่ถูกเลี้ยงดูรู้สึกว่า ตนได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม ไม่มีการปล่อยตามใจ หรือเข้มงวดมากจนเกินไป มีความยอมรับนับถือในความสามารถ และเปิดโอกาสให้ผู้ที่ถูกเลี้ยงดูแสดงความคิดเห็น และให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือบ้างตามโอกาสอันสมควร

2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดู ทำให้ผู้ที่ถูกเลี้ยงดูรู้สึกว่า ตนเองถูกปฏิเสธ หรือคอยควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำสิ่งใดๆ ที่ตนต้องการ หรือไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ผู้ที่ถูกเลี้ยงดูจะรู้สึกว่า ตนถูกบังคับให้ทำแต่สิ่งที่บิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดูต้องการ และถูกคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดู ทำให้ผู้ที่ถูกเลี้ยงดูรู้สึกว่า ตนเองถูกเกลียดชัง หรือปล่อยให้ทำสิ่งต่างๆ ตามแต่ต้องการ โดยไม่ได้รับการเอาใจใส่ให้คำแนะนำ หรือความช่วยเหลือจากบิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดูเท่าที่ควร

3. สาขาวิชา หมายถึง สาขาวิชาที่นิสิตกำลังศึกษาอยู่ แบ่งเป็น สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ และคณะพลศึกษา สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์

4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต หมายถึง ความถี่ของการเข้าร่วมในกิจกรรมนิสิตที่มหาวิทยาลัยได้จัดขึ้นโดยแบ่งเป็น ระดับมาก หมายถึง มีการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตตั้งแต่ 70% ขึ้นไป ระดับปานกลาง หมายถึง มีการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตตั้งแต่ 40% - 70% ระดับน้อย หมายถึง มีการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตต่ำกว่า 40% ลงมา

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถทางการเรียนของนิสิต โดยวัดได้จากคะแนนเฉลี่ยสะสม สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเป็น 3 ระดับ คือ

5.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมของนิสิตตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป

5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมของนิสิตตั้งแต่ 2.50 - 2.99

5.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมของนิสิตตั้งแต่ 2.50 ลงมา

6. นิสิต หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จากทุกสาขาวิชา

สมมติฐานการวิจัย

1. นิสิตชายและนิสิตหญิงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง โดยรวมและแต่ละด้านแตกต่างกัน

2. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง โดยรวมและแต่ละด้านแตกต่างกัน

3. นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาต่างกันมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง โดยรวมและแต่ละด้านแตกต่างกัน

4. นิสิตที่มีการเข้าร่วมในกิจกรรมนิสิตต่างกันมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง โดยรวมและแต่ละด้านแตกต่างกัน

5. นิสิตที่มีการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษต่างกันมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมและแต่ละด้านแตกต่างกัน

6. นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง โดยรวมและแต่ละด้านแตกต่างกัน

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยได้จัดลำดับตามสาระดังนี้ ความหมายของวินัย ประเภทของวินัย ความหมายของวินัยในตนเอง คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง การเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง คุณค่าและประโยชน์ของความมีวินัยในตนเอง เอกสารที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู และเอกสารที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง

ความหมายของวินัย

คำว่า วินัย หรือตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Discipline มีผู้ได้ให้คำนิยามไว้หลายลักษณะ อาทิเช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2538:768) ได้ให้ความหมายของวินัยไว้ดังนี้ วินัยหมายความว่า ระเบียบสำหรับกำกับความประพฤติให้เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทนา ภาคบงกชและคณะที่สรุปว่าวินัยคือ กฎ ระเบียบแบบแผน ข้อตกลง ที่สังคมกำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตามเพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข (ฉันทนา ภาคบงกชและคณะ. 2539:70) ส่วนสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ให้คำนิยามของวินัย ไว้ดังนี้ (สมจิตต์ สุวรรณวงศ์. 2542 : 37 ; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2540 : 17) วินัย หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้สามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม

นอกจากนี้การให้นิยามของวินัย ยังมีลักษณะที่แตกต่างกันตามเงื่อนไขของการใช้คำว่าวินัย ว่ามีความมุ่งหมายเพื่ออะไร อาทิเช่น ในด้านการศึกษา การให้คำนิยามของวินัย จะมีลักษณะดังที่ แมคควีน (Mcqueen .1992 : 145) ได้กล่าวไว้ว่า วินัย คือ พฤติกรรมของครู ซึ่งมีเจตนาที่จะสร้างสรรค์และดำรงไว้ซึ่งเงื่อนไขที่มีความจำเป็นที่สุดในความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการเรียนการสอนและพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองของผู้เรียน ส่วนประดับ นิลพังงา (2535 : 90) ให้ความหมายของวินัย คือ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่สถาบันการศึกษาได้กำหนดขึ้นให้ผู้เรียนต้องปฏิบัติตาม ถ้าฝ่าฝืนจะต้องมีการทำโทษตามกฎและระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้ หรือในกรณีที่วินัยในความหมายของงานกิจการนิสิต นักศึกษามีผู้ให้ความหมายไว้ว่า วินัย หมายถึง การดำเนินการใด ๆ เพื่อนิสิต นักศึกษาปฏิบัติอยู่ในระเบียบแบบแผน ซึ่งมี 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรก เป็นการควบคุมจากภายนอกโดยออกกฎระเบียบและการลงโทษ

ผู้ฝ่าฝืน ลักษณะที่สอง เป็นการส่งเสริมให้นิสิต นักศึกษามีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นการควบคุมจากภายในอีกทางหนึ่งด้วย (สำเนาว์ ขจรศิลป์. 2539 : 94)

ส่วนความหมายของวินัย ในด้านการบริหารงานบุคคล มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

นพ ศรีบุญนาค (2540 : 13) และ พนัส หันนาคินทร์ (2542 : 202) ได้ให้ความหมายของวินัยไว้อย่างสอดคล้องกันว่า หมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับใดๆ ที่กำหนดขึ้นมา เพื่อใช้ควบคุมความประพฤติของพนักงานให้สามารถปฏิบัติงานไปได้ด้วยความเรียบร้อย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการบริหารองค์กรก่อให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามจุดประสงค์หรือเจตนารมณ์ขององค์กรนั้นๆ

ทั้งนี้จากเอกสารการสอนวิชาการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้สรุปความหมายของวินัยได้เป็น 2 แนวทาง คือ (สุโขทัยธรรมาธิราช. 2540 : 433 - 434)

1. ความหมายในทางรูปธรรม หมายถึง ข้อปฏิบัติ หรือแบบสำหรับคนในองค์กรในหมู่ ในเหล่า ในวงการแต่ละแห่ง โดยข้อปฏิบัติหรือแบบที่กำหนดไว้สำหรับสมาชิกในองค์การนั้นๆ จะเรียกว่า วินัย อาทิเช่น วินัยทหาร วินัยข้าราชการพลเรือนสามัญ

ความหมายของวินัยในทางรูปธรรม สามารถนำไปใช้เป็นหลักในทางปฏิบัติได้ว่า

1.1 วินัย ในองค์กรต่างๆ อาจมีลักษณะแตกต่างกันออกไป การกระทำอย่างเดียวกันในองค์กรหนึ่งอาจจะไม่ถือว่าการปฏิบัติดังกล่าวเป็นความผิด

1.2 ในการพิจารณาว่าการกระทำใดผิดวินัยหรือไม่ ต้องพิจารณาว่าเป็นการกระทำที่ผิดข้อปฏิบัติ หรือผิดแบบของสมาชิกในองค์กรนั้นหรือไม่ ถ้าไม่มีการกำหนดไว้ในข้อปฏิบัติ จะไม่ถือว่าเป็นความผิด หรือในกรณีกลับกันถ้าหากมีข้อปฏิบัติกำหนดไว้และมีการฝ่าฝืนก็ถือว่าผิดข้อปฏิบัติ

1.3 ในการกำหนดระดับลงโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดวินัย จะต้องพิจารณาการกำหนดความหนักเบาของโทษ โดยแตกต่างกันออกไปในแต่ละองค์กร

2. ความหมายในทางนามธรรม หมายถึง ลักษณะเชิงพฤติกรรม (Behavior) ที่แสดงออกมาเป็นการควบคุมตนเอง การยอมรับหรือปฏิบัติตามการนำ หรือ การบังคับบัญชา การมีระเบียบและการอยู่ในแบบแผน

จากความหมายของวินัยในทางนามธรรม จะพบว่าโดยแท้จริงแล้ว วินัยที่ต้องการหาใช่ตัวข้อปฏิบัติ หรือตัวแบบแผนไม่ หากแต่วินัยที่ต้องการให้มี คือ การควบคุมตน การปฏิบัติตามข้อบังคับ การอยู่ในแบบแผน การปฏิบัติตามการนำ การปฏิบัติตามการบังคับบัญชา การมีระเบียบ และลักษณะเชิงพฤติกรรมดังกล่าวจะแสดงออกมาด้วยสิ่งที่มาจากพื้นฐานทางจิตใจ ด้วยเหตุนี้การที่จะทำให้ทุกคนในองค์การมีวินัย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับพฤติกรรม ต้องพัฒนาจิตใจ ต้องนำต้องกำกับด้วย มิใช่มุ่งแต่จะพัฒนาหาทางกำหนดข้อปฏิบัติหรือระเบียบ

ให้มีความครอบคลุมรัดกุมแต่เพียงอย่างเดียว หรือมุ่งแต่จะคอยลงโทษเมื่อมีสมาชิกในองค์การคนใดคนหนึ่งกระทำการฝ่าฝืน ข้อปฏิบัติหรือระเบียบขององค์การ

ประเภทของวินัย

หลักสำคัญของวินัยมีไว้เพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมนั้นๆ ให้อยู่ในกรอบปฏิบัติเดียวกัน ด้วยเหตุที่แต่ละคนต่างมีภูมิหลังที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นสภาวะแวดล้อม ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนความเชื่อค่านิยมต่างๆ จึงเป็นสาเหตุหลักที่ส่งผลให้สมาชิกในสังคมแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการมาอยู่ร่วมกันจึงอาจจะทำให้เกิดการกระทำตามความพึงพอใจของตนเอง (ณรงค์ เส็งประชา. 2538 : 131) ฉะนั้นการมีแนวทางปฏิบัติเดียวกันจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยภายในสังคม จากงานวิจัยของสุรพงษ์ ชูเดช.ได้แบ่งประเภทของวินัยเป็น 4 ประเภท คือ 1. วินัยในตนเอง 2. วินัยในห้องเรียน 3. วินัยในโรงเรียน 4. วินัยทางสังคม (สุรพงษ์ ชูเดช. 2542 : 9) แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว การแบ่งประเภทของวินัยโดยใช้เกณฑ์แหล่งที่มาของอำนาจที่ใช้ในการควบคุมพฤติกรรม สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537 : 4) ได้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้

1. วินัยภายนอกหรือส่วนรวมหรือวินัยสำหรับหมู่คณะ (External Authority Discipline) หมายถึง วินัยที่ออกมาจากอำนาจภายนอกเพื่อบังคับให้บุคคลทุกคนในสังคมปฏิบัติตามเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ดังนั้นการที่บุคคลใดประพฤติปฏิบัติตามก็ด้วยความเกรงกลัวอำนาจหรือการลงโทษ จึงเป็นการปฏิบัติตามที่บุคคลอยู่ในภาวะจำยอมจากการถูกควบคุมเพื่อป้องกันมิให้เกิดการไม่ปฏิบัติตามวินัยซึ่งถูกกำหนด แต่ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่แล้ว วินัยประเภทนี้จะตั้งกฎเกณฑ์แนวทางปฏิบัติไว้เป็นกลางๆ ดังนั้นทุกคนจึงสามารถประพฤติปฏิบัติตามได้

2. วินัยในตนเอง (Self - Discipline) หมายถึง แนวทางที่บุคคลเลือกปฏิบัติเพื่อบังคับตนเองให้ปฏิบัติตาม ทั้งนี้เกิดจากความสมัครใจโดยมิได้ถูกควบคุมจากอำนาจภายนอกแต่อย่างใด และข้อปฏิบัติดังกล่าวจะต้องไม่ขัดต่อกฎระเบียบของสังคม ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายหลักคือ การเกิดความสงบสุขภายในสังคม

จากความหมายของวินัยทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวข้างต้น หากพิจารณาจะพบว่าสอดคล้องกับการจัดประเภทวินัยของสมพงษ์ เกษมสิน (2521 : 307) ได้แก่

1. วินัยในทางบวกหรือวินัยในทางปฏิฐาน (Positive Discipline) หมายถึง มาตรการอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะสร้างทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงานให้เกิดขึ้นในบุคลากร อันจะเป็นเหตุให้บุคลากรปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับด้วยความเต็มใจ ซึ่งเป็นการจูงใจในทางบวก

(Positive Motivation)

2. วินัยในทางลบหรือวินัยในทางนิเสธ (Negative Discipline) หมายถึง การใช้มาตรการลงโทษ หรือขู่ว่าจะลงโทษ เพื่อบังคับให้บุคลากรปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับต่างๆ

จากลักษณะของการแบ่งประเภทของวินัยออกเป็นวินัยในทางบวกและวินัยในทางลบดังกล่าวข้างต้น พระธรรมปิฎกได้เปรียบเทียบลักษณะของวินัยทั้ง 2 ประเภท โดยได้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้ (พระธรรมปิฎก . 2538 : 7-8) โดยทั่วไปวินัยจะถูกเข้าใจกันในความหมายในเชิงลบ กล่าวคือ เป็นเครื่องบังคับควบคุม การเข้าใจเช่นนี้ ถือได้ว่าเป็นความหมายของผู้ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา ทั้งที่โดยความเป็นจริงที่ถูกต้อง ความหมายของวินัย สมควรที่จะได้รับความเข้าใจในเชิงบวก กล่าวคือ เป็นการจัดสรรโอกาสให้ชีวิตและสังคมดำเนินไปโดยสะดวกคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นโอกาสแก่การพัฒนามนุษย์ ดังนั้นการส่งเสริมให้สมาชิกทุกๆ คนในสังคมมีความสามารถที่จะกำกับพฤติกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม ถึงแม้จะไม่มีอำนาจจากภายนอกมาควบคุมก็ตาม หรือที่เรียกว่า วินัยในตนเอง แต่กระนั้นวินัยทั้ง 2 ประเภท ก็มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ วินัยภายนอกเป็นสิ่งจำเป็นในกรณีที่ต้องการปลูกฝังลักษณะความมีวินัยในตนเองโดยรวดเร็ว อาจจะเป็นไปในลักษณะการออกกฎหมาย ข้อบังคับ คำสั่งต่างๆ ให้บุคคลปฏิบัติตาม โดยส่วนใหญ่วินัยภายนอกจะกระทำกับเด็กและเยาวชนที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะอย่างเพียงพอต่อการมีวินัย หรือทำในกรณีที่เกิดวิกฤติการณ์ทางวินัย ส่วนวินัยภายในเป็นผลสืบเนื่องมาจากวินัยภายนอก กล่าวคือ การเสริมสร้างวินัยประเภทนี้จะใช้เวลาระยะยาว ซึ่งส่วนมากจะเกิดกับบุคคลในวัยผู้ใหญ่ แต่เมื่อวินัยภายในเกิดขึ้นจะติดตัวบุคคลผู้นั้นไปตลอด ดังนั้นวินัยภายในจึงเป็นวินัยที่มีความสำคัญและจำเป็นที่ต้องให้เกิดขึ้นมากที่สุดสำหรับกลุ่มคนในสังคม

ความหมายของวินัยในตนเอง

มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับวินัยในตนเองไว้หลายนัยดังนี้ ดวงใจ เนตรโรจน์ (2527 : 12) และ อนุชิต สงแพง (2530 : 12) ให้ความหมายของวินัยในตนเองไว้อย่างสอดคล้องกันว่าคือ ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังไว้ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่กระทำการใดๆ อันเป็นผลให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนในอนาคตและจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนและผู้อื่น โดยไม่ขัดต่อระเบียบของสังคมและไม่ขัดกับสิทธิหรือละเมิดสิทธิของผู้อื่น ส่วน วรภัทร ชัยเลิศ (2534 : 54) และ ขวัญใจ บุญฤทธิ์ (2535 : 46) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองไว้อย่างสอดคล้องกันว่า คือ ความสามารถที่จะกำหนดบุคลิกของตนให้อยู่ในกฎเกณฑ์ของสังคม โดยมีเป้าหมายที่จะปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้ประสบผลสำเร็จ และปฏิบัติตนให้เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม โดยเกิดจากอำนาจภายใน

ตัวบุคคล และอำนาจที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือยอมรับคุณค่าอันใด อันหนึ่ง โดยมีเป้าหมายที่จะก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและสังคม ทั้งนี้ต้องไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น/และ กฤษณี ภู่พัฒน์ (2538 : 7) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเอง คือ ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตน ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตนเห็นว่ามีค่าต่อตนเอง และผู้อื่น การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมนั้นเกิดจากความต้องการ และความเชื่อหรืออุดมคติของตนโดยไม่ได้เกิดจากการถูกบังคับจากอำนาจภายนอก ส่วน พิมผกา อัคคะพู (2543 : 10) ให้ความหมายของวินัยในตนเอง คือ ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎระเบียบของสังคม โดยเกิดจากความสำนึกตัวขึ้นมาเอง แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอกเช่น บุคคลอื่น หรือสิ่งเร้าภายในตนเองเป็นอุปสรรค ก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ดังนั้น วินัยในตนเอง คือ ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการของตน โดยมิได้เกิดจากการถูกบังคับจากอำนาจภายนอก หากแต่เกิดจากแรงกระตุ้นภายในตัวของบุคคลนั้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากเกิดการเรียนรู้ว่าเป็นค่านิยมที่ดีซึ่งสอดคล้องตามกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนของสังคม และไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยากเดือดร้อนแก่ตนเองและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทั้งนี้แม้ว่าจะมีสิ่งเร้าจากปัจจัยภายนอก และภายในก็ไม่เป็นอุปสรรคในการที่จะแสดงพฤติกรรมอย่างที่ตนหวังไว้

คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง

ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้ชี้ให้เห็นว่า สาเหตุที่สำคัญที่สุดของการผิดศีล 5 ข้อคือ การทำตามใจตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งคือ การขาดวินัยในตนเอง (วิวัฒน์ อัศวาณิชย์. 2523 : 18 ; อ้างอิงจาก พุทธทาสภิกขุ. 2497 : 119) จากข้อความดังกล่าว แสดงถึงนัยสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการที่บุคคลใดเป็นผู้มีวินัยในตนเอง นั่นย่อมหมายถึง บุคคลนั้นเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ด้วยเหตุที่ วินัยในตนเอง คือ ลักษณะที่มีความสำคัญต่อการแสดงออกทางคุณธรรมและจริยธรรม ดังที่ กาญจนา มีพลัง (2532 : 26) ได้สรุปว่า บุคคลที่มีวินัยในตนเองควรมีคุณลักษณะและพฤติกรรมดังนี้ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความตั้งใจ ความอดทน ความเป็นผู้นำ ความซื่อสัตย์/และจากการวิจัยของ กัลยา สุวรรณรอด (2537 : บทคัดย่อ) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของพฤติกรรมความมีวินัยตนเองด้วยวิธีเทคนิคแกนสำคัญและหมุนแกนแบบออโธกอนอล วิธีวาริแมกซ์ พบว่า พฤติกรรมของผู้มีวินัยในตนเองคือ มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความอดทน มีความซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา มีความเป็นผู้นำ ส่วน จิตรา ชนะกุล (2539 : 20) ได้สรุปว่าผู้ที่มีวินัยในตนเอง ได้แก่ ผู้ที่มีความรับผิดชอบ การรู้จักเวลา มีความซื่อสัตย์ มีความอดทนอดกลั้น มีความเชื่อมั่นในตนเอง

มีความเป็นผู้นำและผู้ตาม และจากงานวิจัยของ ณัฏฐ์พร สตาภรณ์ (2540 : 32) ได้กำหนดคุณลักษณะความมีวินัยในตนเองที่ใช้ในการวิจัย โดยยึดหลักพิจารณาถึงคุณลักษณะที่มีความถี่มากที่สุด 6 อันดับแรกได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ ความตั้งใจจริง ความเป็นผู้นำ ความอดทน ส่วนสุรพงษ์ ชูเดช (2542 : 13) ได้กำหนดคุณลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง จากคุณลักษณะที่ได้รับการยืนยันในเรื่องความเที่ยงตรง จากการรวบรวมงานวิจัยที่ผ่านมาได้ 5 ประการดังนี้ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความเป็นผู้นำ

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเองโดยยึดหลักเช่นเดียวกับ สุรพงษ์ ชูเดช (2542 : 12 - 13) เนื่องด้วยคุณลักษณะดังกล่าวได้รับการยืนยันในเรื่องความเที่ยงตรงโดยการทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และการทำการวิเคราะห์โดยอาศัยกลุ่มที่มีลักษณะสอดคล้องกับตัวแปรทางจิตวิทยา เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) อันได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน ความซื่อสัตย์

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

ความมีวินัยในตนเองมีความสำคัญต่อการแสดงออกทางจริยธรรมและคุณธรรมของบุคคล ดังที่นักจิตวิทยาพัฒนาการได้ลงความเห็นว่า ความมีวินัยแห่งตน (Self – Discipline) หรือความสามารถควบคุมตนเองอย่างถูกต้อง เป็นหลักชัยหรือเส้นชัยแห่งพัฒนาการทางจิตของบุคคล ดังนั้นความมีวินัยแห่งตน จึงเป็นลักษณะสำคัญของผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิต การมีวินัยในตนเอง จึงสามารถจะใช้เป็นเครื่องมือวัดระดับพัฒนาการทางจิตของบุคคลได้ด้วยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของความมีวินัยในตนเอง อันได้แก่ (โรจนา ศุขะพันธ์. 2530 : 30 – 34 ; กาญจนา มีพลัง. 2532 : 24 - 25 ; กัลยา สุวรรณรอด. 2537 : 10 - 11 ; กุสุมา ชำนาญกิจ. 2539 : 46 - 49 ; ณัฏฐ์พร สตาภรณ์. 2540 : 13 - 17 ; สุนันทา ประเสริฐศรี. 2540 : 13 - 14 ; สิทธัต คำวรรณ. 2541 : 13 - 14 ; สินีนาฏ สุทธจินดา. 2543 : 20 - 23 ; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2523 : 5 - 7, 2527 : 62 - 64)

1. ทฤษฎีว่าด้วยจุดกำเนิดของการควบคุมตนหรือทฤษฎีของเมาเรอร์ (Mowrer) โดยที่นักทฤษฎีจิตวิทยาเชื่อว่า การเกิดวินัยในตนเองของแต่ละบุคคล ต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ช่วงเวลาแรกเกิดจนกระทั่งเติบโต ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู เป็นปัจจัยที่สำคัญมาก อันจะนำไปสู่ความสามารถในการให้รางวัลตนเองหรือความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น โดยเมาเรอร์ได้อธิบายไว้ว่า ทารกและเด็กจะต้องเรียนรู้จากผู้ที่เลี้ยงดูตน ซึ่ง

การเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นต้องอยู่ในสภาวะที่เหมาะสมเท่านั้น การเรียนรู้ของทารกและเด็กจะเกิดขึ้นดังนี้

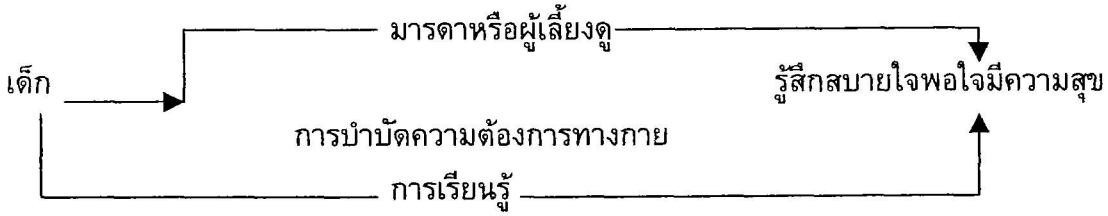
1.1 บุคคลที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของทารกและเด็ก คือ บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู ซึ่งเป็นผู้ที่บำบัดความต้องการของทารกและเด็ก เช่น เมื่อหิวก็ได้ดื่มนม หากร้อนก็ได้อาบน้ำ หรือถูกยุงกัดก็จะมีผู้ปัดให้ หลังจากถูกบำบัดความต้องการแล้วสิ่งที่ตามมาคือความรู้สึกสบาย พอใจและมีความสุข ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ทารกและเด็กจะได้รับโดยความรู้สึกดังกล่าวจะรุนแรงมากและติดตรึงอยู่ในสำนึกของทารกไปจนเติบโต ในขณะที่ทารกและเด็กได้รับการบำบัดความต้องการ สิ่งที่จะเกิดควบคู่กับเหตุการณ์นี้เสมอทุกครั้ง คือ การปรากฏตัวของบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู ซึ่งเป็นสิ่งที่ควบคู่กันเสมอในการรับรู้ของเด็ก และการปรากฏตัวของบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูนี้จะก่อให้เกิดความพอใจและความสุขแก่เด็ก อันจะนำไปสู่การที่เด็กเกิดความรู้สึกรักและพึงพอใจในบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู โดยเมาเรอร์เชื่อว่า การเกิดความรู้สึกรักและพึงพอใจในบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู จะต้องเกิดจากการเรียนรู้ในสภาวะที่เหมาะสมนั่นคือ เมื่อเด็กได้รับการบำบัดความต้องการ แต่หากเกิดเหตุการณ์เช่นนี้กับเด็ก เช่น เมื่อหิวก็ไม่ได้กินหรือได้กินเมื่อไม่ได้หิว เด็กจะเกิดความไม่พอใจ ดังนั้นพื้นฐานของเด็กในการที่จะเรียนรู้ที่จะรักและพึงพอใจในบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู ก็จะไม่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู เป็นบุคคลที่สำคัญมากในระยะเวลาเริ่มแรกของการเรียนรู้ของเด็ก

1.2 ความรักและความผูกพันของเด็กที่มีต่อบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู จะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตามการอบรมสั่งสอนหรือการเลียนแบบบุคคลที่รักและพึงพอใจ โดยไม่ว่าบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูจะทำการอบรมสั่งสอนเด็กหรือมีการกระทำหรือพูดจาอย่างไร เด็กจะเกิดการทำตามหรือเลียนแบบทั้งคำพูดหรือการกระทำตามที่ถูกสั่งสอน หรือแม้แต่การกระทำของบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูที่เด็กมองเห็น โดยการกระทำของเด็กเช่นนี้ จะทำให้ตัวเด็กเกิดความสุข ความพอใจได้เอง อันเป็นลักษณะของการให้รางวัลและชมเชยตนเอง โดยมิได้หวังผลจากภายนอก อนึ่งการเกิดพฤติกรรมเลียนแบบของเด็กจะมี 2 ประเภท คือ ทั้งทางดีและทางที่ไม่ดี ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้เท่า ๆกัน ตราบที่ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะของผู้ที่รักและพึงพอใจ เช่น ถ้าเด็กเห็นผู้เลี้ยงดูสูบบุหรี่เสมอ เมื่อเด็กสูบบุหรี่บ้างย่อมจะมีความสุข ความพอใจ เพราะเป็นลักษณะของผู้ที่ตนรักและพึงพอใจมาก่อน เมาเรอร์เชื่อว่า ความสามารถในการให้รางวัลตนเองเป็นลักษณะที่แสดงถึงการบรรลุวุฒิภาวะทางจิตของบุคคลนั้น ซึ่งโดยปกติจะปรากฏขึ้นในเด็กปกติที่มีอายุประมาณ 8 - 10 ขวบ และจะพัฒนาต่อไปจนสมบูรณ์เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เพราะฉะนั้น ผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิตอย่างสมบูรณ์ จึงเป็นผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมตน

ให้มีเหตุผลในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การตอบโต้เมื่อเกิดความรู้สึกคับข้องใจ ความกลัว การมีความรัก ฯลฯ แต่สำหรับผู้ที่ขาดความมีวินัยในตนเอง หรือขาดการควบคุมตนเอง มีสาเหตุมาจากการที่มิได้ผ่านการเรียนรู้ตั้งแต่ในวัยเยาว์ จึงกลายเป็นบุคคลที่ขาดการยับยั้งชั่งใจในการกระทำ จึงกลายเป็นผู้ที่ทำผิดกฎเกณฑ์และกฎหมายของบ้านเมืองอยู่เสมอ ในรายที่รุนแรงอาจกลายเป็นอาชญากรเรื้อรังหมดโอกาสที่จะเยียวยาแก้ไข

จากทฤษฎีว่าด้วยจุดกำเนิดของการมีวินัยในตนเอง หรือการควบคุมตนเองของเมาเรอร์ สามารถสรุปเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

ขั้นที่ 1

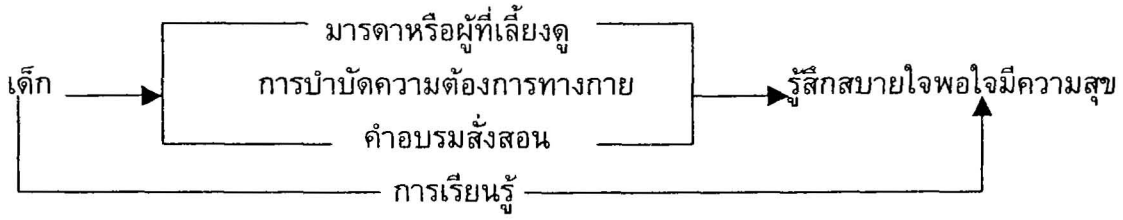
เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับมารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู ซึ่งจะพร้อมกับการบำบัดความต้องการทั้งทางกายและใจ เช่น อาหาร การทำความสะอาดร่างกายให้เด็ก การสัมผัส การกอดให้ความรักและ ความอบอุ่น ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ว่า มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูทำให้ตนมีความสุข

ขั้นที่ 2

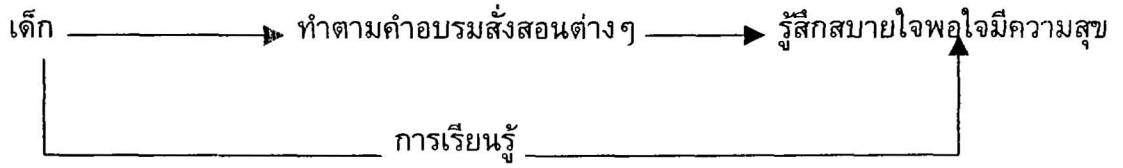
เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับมารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู เด็กมีความรู้สึกสบายใจมีความสุข เพราะเด็กเคยเรียนรู้มาว่า มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูนำมาซึ่งความสุข ความพอใจ

ขั้นที่ 3

เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับมารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู ซึ่งมาพร้อมกับการบำบัดความต้องการทางกายและใจ และคำอบรมสั่งสอนต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ว่าคำอบรมสั่งสอนและการกระทำต่าง ๆ เป็นตัวแทนของมารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูตน

ขั้นที่ 4

เด็กกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามที่มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูเคยอบรมสั่งสอนไว้ ถึงแม้จะไม่มีมารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูอยู่ด้วย เพราะคำอบรมสั่งสอนต่าง ๆ เสมือนเป็นตัวแทนของมารดา จึงทำให้เด็กที่ทำตามคำอบรมสั่งสอนของมารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู เกิดความรู้สึกสบายใจพอใจมีความสุข

ภาพประกอบ 1 การเรียนรู้ตามทฤษฎีของเมาเรอร์

ที่มา : ณัฏฐ์พร สตาภรณ์. 2540 : 13 - 17 ; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2523 : 5 - 7

จากทฤษฎีของเมาเรอร์ การที่บุคคลใด ๆ จะมีลักษณะของความมีวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิต อันเนื่องมาจากจุดเริ่มต้นที่ขึ้นอยู่กับลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู ที่ควรมีความรัก ความอบอุ่น ซึ่งก่อให้เกิดความสุข อีกทั้งแบบอย่างที่ดีงามจากบิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดู ซึ่งเด็กจะลอกเลียนแบบ แต่ทั้งนี้ก็เป็นเพียงจุดเริ่มต้นในตัวบุคคลเท่านั้นยังต้องอาศัยการฝึกอบรมเพิ่มเติมอีกมาก อันจะมุ่งสู่การพัฒนาลักษณะที่เด่นชัดในจิตสำนึกของบุคคลผู้นั้น จนกระทั่งกลายเป็นสาเหตุของพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอของบุคคล

2. ทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมหรือความมีวินัยในตนเองของเพคและฮาวิกเฮอร์ส (Peck and Havighurst) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการควบคุมอีโก้ (Ego Control) และซุปเปอร์อีโก้ (Super Ego Control) ในลักษณะที่สมดุลกันจะส่งผลให้มนุษย์เกิดความต้องการที่จะแสดงพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นได้อย่างสมเหตุสมผล อนึ่งพลังในการควบคุมอีโก้และซุปเปอร์อีโก้ภายในแต่ละบุคคลจะไม่เท่ากัน สืบเนื่องมาจากการได้รับความรู้จากจริยศึกษาที่แตกต่างกัน อันจะทำให้บุคคลแต่ละคนรู้ผลการกระทำของตนในระดับที่ต่างกัน จึงส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง หรือการควบคุมของอีโก้และซุปเปอร์อีโก้ในระดับที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำความรู้ทางจริยธรรมมาช่วยในการสร้างพลังควบคุมของอีโก้และซุปเปอร์อีโก้ให้อยู่ในระดับที่สมดุลเหมาะสม ซึ่งจะเริ่มต้นในวัยเด็ก จนกระทั่งสามารถพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่มีภาวะจิตสมบูรณ์ หรือกล่าวได้ว่า มีการควบคุมตนเองหรือมีวินัยในตนเองอย่างเหมาะสม จากทฤษฎีดังกล่าวมาข้างต้น จึงทำให้สามารถจำแนกบุคคลออกตามคุณลักษณะ 5 ประเภทได้ดังนี้

1. พวกปราศจากจริยธรรม (Amoral Person) เป็นบุคคลที่มีพลังในการควบคุมอีโก้และซุปเปอร์อีโก้น้อยมาก บุคคลเหล่านี้จะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง โดยจะถูกควบคุมจากความเห็นแก่ตัวของตนเอง เป็นผู้ที่ขาดความมีวินัยในตนเองหรือถ้ามีก็น้อยมาก

2. พวกเอาแต่ได้ (Expedient Person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังในการควบคุมอีโก้น้อย แต่มีพลังในการควบคุมซุปเปอร์อีโก้มากขึ้นในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย บุคคลเหล่านี้จะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางเหมือนบุคคลจำพวกแรก โดยกระทำทุกอย่างเพื่อความพึงพอใจและผลได้ของตนเอง เป็นผู้ที่ไม่มีความจริงใจต่อผู้อื่น จะยอมอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ที่พร้อมจะเอื้อประโยชน์ให้ตนตามที่ต้องการได้ ลักษณะเช่นนี้จะปรากฏในระยะวัยเด็กตอนต้น และบางกรณีจะติดตัวผู้นั้นไปตลอดชีวิต

3. พวกคล้อยตาม (Conforming Person) เป็นบุคคลที่มีพลังในการควบคุมอีโก้น้อยดังเช่น 2 จำพวกแรก หากแต่มีพลังในการควบคุมซุปเปอร์อีโก้ปานกลางค่อนข้างมาก บุคคลจำพวกนี้จะยึดพวกพ้องเป็นหลัก มักคล้อยตามผู้อื่นโดยไม่ไตร่ตรอง จึงมักตกอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของกลุ่มและสังคม เป็นบุคคลที่มีความมีวินัยในตนเองระดับปานกลางแต่ไม่แน่นอน

4. พวกตั้งใจจริงแต่ขาดเหตุผล (Irrational Person) เป็นบุคคลที่มีพลังในการควบคุมอีโก้ในระดับปานกลาง หากแต่มีพลังในการควบคุมซุปเปอร์อีโก้มาก บุคคลจำพวกนี้จะยอมรับกฎเกณฑ์ระเบียบปฏิบัติของสังคมเข้าไปเป็นลักษณะของตนเอง จึงเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และกฎหมายอย่างยึดมั่นศรัทธา แม้จะเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองค่อนข้างมาก หากแต่ยังไม่สมบูรณ์ โดยบุคคลเหล่านี้จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด ด้วยเห็นว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

แม้ว่าจะก่อปัญหาให้ผู้อื่นก็มิได้สนใจ จึงเป็นผู้ที่ขาดความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล ดังนั้นบุคคลจำพวกนี้จึงไม่สามารถจัดได้ว่าเป็นผู้ที่สมบูรณ์ทางจริยธรรม

5. พวกเห็นแก่ผู้อื่นอย่างมีเหตุผล (Rational Altruistic Person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังในการควบคุมอีโก้และซุปเปอร์อีโก้มาก จึงเกิดภาวะสมดุลระหว่างการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมและความสมเหตุสมผล โดยจะยึดหลักในการเห็นแก่ผู้อื่น จึงเป็นผู้ที่ตระหนักถึงการกระทำของตนที่จะส่งผลต่อผู้อื่นในสังคม ดังนั้นก่อนที่จะกระทำการใดๆ จะพิจารณาสิ่งนั้นอย่างมีเหตุมีผลและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับสังคม มีลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบและให้ความเคารพในเพื่อนมนุษย์โดยทั่วไป พร้อมที่จะเสียสละ และเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ดังนั้นบุคคลประเภทนี้จึงสามารถควบคุมตนเองอย่างมีเหตุมีผล โดยมิได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มในสังคมหรือแม้แต่อิทธิพลของกฎเกณฑ์โดยปราศจากเหตุผล บุคคลประเภทดังกล่าวมานี้จะพบได้ไม่มากนักในแต่ละสังคม แต่เพคและฮาวิกเฮอร์ส เชื่อว่าเป็นบุคลิกภาพที่พัฒนาถึงขีดสูงสุดของมนุษย์

โดยสรุปทฤษฎีของเพคและฮาวิกเฮอร์ส ได้ชี้ให้เห็นว่า พื้นฐานของการควบคุมตนเองในแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน จึงส่งผลต่อการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งรวมถึงความมีวินัยในตนเอง ดังนั้นหากเชื่อกันว่า ความมีวินัยในตนเองเป็นหนึ่งในลักษณะที่สำคัญของการพัฒนาจริยธรรมโดยมีรากฐานที่สำคัญจากความสามารถในการควบคุมตนเอง จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่มีจริยธรรมในขั้นสูงได้จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะในการควบคุมตนเองซึ่งอยู่ในขั้นสูงด้วย

จากทฤษฎีทั้ง 2 ทฤษฎีจะพบว่า มีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ ทฤษฎีว่าด้วยจุดกำเนิดของการเกิดวินัยในตนเองของเมาเรอร์ เป็นการวางพื้นฐานให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง โดยเริ่มจากการเลี้ยงดูตั้งแต่เป็นทารกจนเกิดความผูกพันกับผู้ที่เลี้ยงดูตนเอง จากนั้นจะพัฒนาไปเป็นความพึงพอใจที่จะปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ที่เลี้ยงดู โดยพัฒนาการของวินัยในตนเองจะปรากฏอย่างเด่นชัดเมื่อเด็กมีอายุ 8 - 10 ปี ในส่วนทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมของเพคและฮาวิกเฮอร์ส ได้ให้ความชัดเจนว่า เมื่อเด็กโตขึ้นประสบการณ์ความรู้ทางจริยธรรมจากสังคมที่เด็กได้รับมาจะซึมซับเข้าไปในตัวของเด็ก จนกลายเป็นพลังในการควบคุมตนเอง หรือเกิดเป็นวินัยในตนเองตามทฤษฎีเพคและฮาวิกเฮอร์ส หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ความสามารถในการควบคุมตนเองจะมีปริมาณที่มากขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นการให้การศึกษาเกี่ยวกับจริยศึกษาเพื่อมุ่งหมายเสริมสร้างให้บุคคลผู้นั้นเป็นผู้ที่เห็นแก่ผู้อื่นอย่างมีเหตุผล จำเป็นต้องเริ่มสร้างในวัยเด็ก เพื่อให้มีพลังในการควบคุมอีโก้ให้มากที่สุด ส่วนในกรณีของวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้นจริยศึกษาจะช่วยให้ความแปรปรวนในลักษณะของบุคคลให้หยุดอย่างถาวรตรงที่ลักษณะที่สมบูรณ์มากที่สุด แทนที่จะหยุดอยู่ที่ประเภทของบุคลิกภาพเชิงจริยธรรมที่ต่ำกว่า

2. ทฤษฎีควบคุม (Control Theory) ทฤษฎีควบคุมก่อตั้งขึ้นบนพื้นฐานของโปรแกรมการฝึกวินัยที่ประสบความสำเร็จตามแนวความคิดของกลาสเซอร์ (สุรพงษ์ ชูเดช. 2542 : 16 - 17 ; อ้างอิงจาก Day. 1994 : 18 - 19 ; citing Glasser. 1990) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ เด็กไม่สามารถที่จะถูกควบคุมโดยผู้ใหญ่ และการใช้วิธีบังคับจะไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด หากเด็กมิได้ต้องการที่จะปฏิบัติเช่นนั้น ด้วยเหตุที่เด็กจะมองข้ามความสำคัญจากสิ่งที่ถูกบังคับให้ทำ ดังนั้นจึงมีวิธีการที่จะช่วยลดความรู้สึกขุ่นข้องใจ และความเบื่อหน่ายจากการถูกบังคับ ดังนี้

การทำให้เด็กเรียนรู้จากงานที่ตรงกับความต้องการของตน ทั้งนี้สามารถทำได้โดยการประเมินความสนใจของเด็ก จากนั้นจึงส่งมอบหมายงานที่ตรงกับความสนใจโดยฝึกให้เด็กรู้จักการวางแผนการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทั้งในและนอกชั้นเรียน หรือกระทั่งกิจกรรมอื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในโลก หรืออีกวิธีหนึ่ง คือ การมอบอำนาจให้เด็กในการที่จะกำหนดการกระทำ และในขณะเดียวกันก็รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองมากกว่าที่จะใช้อำนาจบังคับให้เด็กทำตาม โดยครูที่มีลักษณะใช้อำนาจมากในการบังคับเด็ก กลาสเซอร์ เรียกลักษณะดังกล่าวว่า ผู้จัดการที่เป็นเจ้านาย (Boss Manager) และกลาสเซอร์ก็เรียกครูที่มีลักษณะใช้อำนาจน้อยในการบังคับเด็กว่าผู้จัดการแบบผู้นำ (Leader Manager)

การฝึกวินัยตามทฤษฎีควบคุม (Control Theory) ของกลาสเซอร์มีขั้นตอนการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. พัฒนากิจกรรมของโรงเรียนให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการหรือความสนใจของเด็ก

2. แสดงให้เด็กเห็นถึงความคาดหวัง

3. ตั้งคำถามแก่เด็กว่า ให้พิจารณางานที่เด็กทำนั้น ได้ทำอย่างดีที่สุดแล้วหรือไม่

4. ในช่วงแรกของการดำเนินการ ครูควรเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกและคำแนะนำให้แก่เด็ก

5. ในกรณีที่เกิดปัญหาต้องร่วมกันกับเด็กในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมนั้นต่อเนื่องไปได้

ทฤษฎีการควบคุมเป็นทฤษฎีที่อยู่บนพื้นฐานของข้อตกลงที่ว่า มนุษย์นั้นพยายามที่จะควบคุมพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของตนเอง ทั้งนี้เพื่อจะได้รับความพึงพอใจในความต้องการพื้นฐาน 5 ประการดังนี้ ความต้องการที่จะมีชีวิตรอด (Survival) ความต้องการความรัก

(Love) ความต้องการอำนาจ (Power) ความต้องการอิสรภาพ (Freedom) และความต้องการความสนุกสนาน (Fun)

และจากความต้องการพื้นฐานทั้ง 5 ประการ เด็กมักจะเลือกทำสิ่งที่ตนเองพึงพอใจซึ่งอาจจะเพียง 1 ประการหรือทั้งหมดของความต้องการพื้นฐานดังกล่าว ดังนั้นสิ่งที่ครูต้องกระทำคือ พยายามที่จะเข้าใจในความต้องการดังกล่าว ซึ่งมีอยู่ภายในตัวของเด็กแต่ละคน ทั้งนี้จุดประสงค์หลักคือ เพื่อให้คำแนะนำแก่เด็กในแนวทางอันจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่สามารถควบคุมตนเองได้มากขึ้น

จุดยืนร่วมกันของทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมหรือความมีวินัยในตนเองของเพคและฮาวิกเฮอร์ส และทฤษฎีควบคุมของกลาสเซอร์ คือผู้ที่มีการพัฒนาของอีโก้และซุปเปอร์อีโก้ทั้ง 2 ด้าน ในระดับที่สูงและสมดุลจะเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองสูง ดังนั้น นอกจากการให้คำแนะนำอบรมสั่งสอนของบิดา มารดาหรือผู้ที่อบรมเลี้ยงดู หรือแม้กระทั่ง ครู อาจารย์ เพื่อให้เด็กปฏิบัติตนในเหตุการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสมแล้ว อีกสิ่งที่สำคัญคือ ควรต้องอธิบายเหตุผลที่ต้องประพฤติปฏิบัติตนเช่นนั้นว่าจะก่อให้เกิดผลดีหรือหากไม่ประพฤติปฏิบัติตนดังกล่าว จะเกิดผลเสียตามมาอย่างไร ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ที่มีทักษะความสามารถในการคิดหรือใช้เหตุผลอย่างเหมาะสมอยู่เสมอ และสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงคือ การใช้อำนาจบังคับให้เด็กทำในสิ่งที่เด็กมิได้ต้องการ หากแต่ควรคำนึงถึงความต้องการและความรู้สึกของเด็ก ถ้าเป็นไปได้ควรส่งเสริมให้เด็กทำในสิ่งที่ตนต้องการ หรือหากจำเป็นต้องกำหนดให้เด็กทำสิ่งใด ควรจะต้องคำนึงถึงสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก โดยการฝึกให้เด็กวางรูปแบบการทำกิจกรรมของตนเอง จากนั้นจึงกำหนดขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมของตน และมุ่งส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองได้กระทำโดยครูและผู้ปกครองเป็นเพียงผู้ที่อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการ หรือเมื่อเกิดปัญหาขึ้นครูและผู้ปกครองต้องร่วมกับเด็กในการแก้ปัญหาดังกล่าว แนวทางการส่งเสริมเช่นนี้จะช่วยให้เด็กเติบโตขึ้นอย่างเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองอย่างสมบูรณ์

ดังนั้นการพัฒนาวินัยในตนเอง โดยเน้นแต่เพียงด้านพฤติกรรมเพื่อฝึกหัดระเบียบวินัยแก่เด็กอาจมิใช่แนวทางที่ถูกต้องเสมอไป หากแต่สิ่งหนึ่งที่พึงระลึกถึงคือ ความรู้สึกหรือความต้องการของผู้ถูกฝึกด้วยว่า อึดอัดหรือคับข้องใจอย่างไรหรือไม่ ในกรณีที่เด็กมีความรู้สึกดังกล่าวก็ควรจะต้องรีบแก้ไข มิฉะนั้นแล้วผู้ที่ถูกฝึกจะมองข้ามคุณค่าและความสำคัญของสิ่งที่ฝึก อีกทั้งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาทักษะในการใช้เหตุผลจนสามารถที่จะรู้และเข้าใจถึงผลดีหรือผลเสียที่จะตามมาจากการกระทำของตน ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวก็คือ องค์ประกอบด้านปัญญา เด็กจึงจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองอย่างสมบูรณ์

3. ทฤษฎีการสร้างวินัยและจริยธรรมแบบ 3 มิติ มาลี จุฑา (2542 : 286) และสุรชาติ สังข์รุ่ง (2532 : 60 - 62) ได้นำทฤษฎีดังกล่าวมาจากการที่คณะกรรมการข้าราชการครูได้คิดค้นระบบการเสริมสร้างวินัยแบบใหม่ ซึ่งเกิดจากการผสมผสานแนวคิดทางการศึกษาจิตวิทยาที่มีผลการวิจัยสนับสนุนว่า ใช้เสริมสร้างวินัยและจริยธรรมได้เป็นอย่างดีโดยทำมาผสมผสานเข้ากับระบบการบริหารที่ถือว่า วินัยเกิดจากภาวะผู้นำ แนวคิดของทฤษฎีนี้ถือว่าการสร้างวินัยหรือจริยธรรมเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายแน่นอนและต้องดำเนินการต่อเนื่อง 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างศรัทธา เชื่อว่าการจะให้ผู้ใดปฏิบัติในสิ่งใด หรือแม้กระทั่งปฏิบัติตามวินัยในเรื่องใดๆ สิ่งหนึ่งที่จะต้องปฏิบัติคือ การสร้างศรัทธาโดยกระบวนการเสริมสร้างค่านิยม หรือการทำให้ค่านิยมกระจ่าง (Value Clarification) ซึ่งเรียกว่า V.C. โดยเชื่อว่าหากมนุษย์เห็นคุณค่าในเรื่องใดแล้ว ผู้นั้นเกิดศรัทธาแล้วจะฝังลึกลงไปในจิตใจ การแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นก็จะเป็นไปอย่างอัตโนมัติ ด้วยความเต็มใจ สมัครใจและจะมีผลคงทนถาวรเป็นนิสัยในที่สุด

ขั้นที่ 2 การสร้างพฤติกรรมแบบอย่าง (Modeling) เป็นแนวความคิดของกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) หรือเรียกย่อว่า S.L. ซึ่งถือว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลจากการลอกเลียนแบบพฤติกรรมในสังคม แนวคิดดังกล่าวใช้อิทธิพลกลุ่มในการช่วยกำหนดพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง (Modeling) ขึ้น เพื่อให้สมาชิกในสังคมนั้นๆ ปฏิบัติตาม โดยกลุ่มจะทำหน้าที่ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ทั้งนี้เป็นการประพฤติปฏิบัติภายหลังจากมีการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นแล้ว

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติจนเป็นนิสัย เป็นแนวคิดของกระบวนการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) หรือเรียกย่อว่า B.M. ซึ่งถือว่า พฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับผลที่เกิดขึ้นหรือการตอบสนองพฤติกรรมนั้นเอง ดังนั้นหากมีการแสดงพฤติกรรมใดๆ แล้วผลที่เกิดขึ้นเป็นที่น่าพอใจ แนวโน้มของการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ก็จะบ่อยครั้งขึ้น แต่ในสภาวะที่มีสิ่งเร้าคล้ายคลึงกัน แต่การแสดงพฤติกรรมนั้นแล้วผลที่ได้รับตรงกันข้าม การแสดงพฤติกรรมก็จะมีแนวโน้มที่ลดลง หรือจะไม่แสดงพฤติกรรมนั้นอีกเลย จากแนวความคิดดังกล่าว ทำให้มีการปรับพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่ต้องการได้คือ หากต้องการให้มีการแสดงพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองให้บ่อยครั้งขึ้น ก็ต้องทำให้ผู้นั้นได้รับผลที่พึงพอใจ โดยใช้วิธีการเสริมแรง อาทิเช่น ยกย่อง ชมเชย ให้รางวัล แต่ในกรณีที่ต้องการหยุดพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ ก็ต้องทำให้ผู้นั้นได้รับผลที่ไม่เป็นที่พึงพอใจ โดยใช้วิธีการเสริมแรงทางลบ อาทิเช่น ตำหนิ ลงโทษ การปรับพฤติกรรมนี้ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีวินัยและกลายเป็นนิสัยที่ดีในที่สุด

ความมีวินัยในตนเองถือได้ว่า มีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมทางคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคล ซึ่งความมีวินัยในตนเองเป็นลักษณะของผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิต ดังนั้น เมื่อวินัยในตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับจริยธรรม จึงขอนำเสนอทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ซึ่งผู้ที่ทำการศึกษาตามแนวทางนี้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมีอยู่ 2 ท่าน คือ 1) Jean Piaget และ 2) Lawrence Kohlberg โดย Piaget เป็นผู้ที่ริเริ่มแนวความคิดของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ซึ่งเน้นความสำคัญของสติปัญญาด้วยเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์จะเป็นไปตามขั้นและขึ้นอยู่กับวัย ดังทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาหรือความคิด (Piaget 's Theory of Cognitive Development) หลังจากนั้น Kohlberg จึงได้นำแนวความคิดทฤษฎีของ Piaget มาศึกษาต่อ เพราะฉะนั้นทั้ง 2 ทฤษฎีจึงมีความคล้ายคลึงกัน โดยมีรายละเอียดของแต่ละทฤษฎีดังนี้

5. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget) (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 27 - 28 ; อนุชิต สงแพง. 2530 : 18 - 21 ; สุคนธ์ เจียรกลาง. 2535 : 24 - 25 ; จิตรา ชนะกุล. 2535 : 16 -17 ; ทัศนีย์ อินทรบำรุง. 2539 : 10 ; จินดา น้าเจริญ. 2540 : 10 ; สุภัค ไหวหากิจ. 2543 : 9) Jean Piaget เป็นนักจิตวิทยาบุคคลแรกที่ศึกษาเรื่องจริยธรรมของเด็กโดยสังเกตจาการเล่นเกมส์ต่างๆ เพียเจต์ได้อธิบายว่า จริยธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหามาจากกฎต่างๆ และกำหนดเป็นแนวทางของสังคมหรือพฤติกรรมระหว่างบุคคล และเพียเจต์ได้ให้คำนิยามของจริยธรรมว่า หมายถึง ความเข้าใจในแนวทางของการประพฤติดี ประพฤติชอบ ทั้งทางกาย วาจา ใจ โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม โดยเป้าหมายสูงสุดของจริยธรรม คือ การแสดงออกในรูปของพฤติกรรมอันเป็นผลของการกระทำในปัจจุบันและเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางปัญญา ดังนั้นทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ จึงถือว่าขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของแต่ละบุคคลในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์ และลักษณะต่างๆ ของสังคม และพัฒนาการทางด้านจริยธรรมของเด็กจะบรรลุขั้นสูงสุดเมื่ออายุประมาณ 8 - 10 ปี เพียเจต์ได้อธิบายถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็น 3 ขั้น ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนจริยธรรม เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 2 ปี ในขั้นนี้เด็กจะยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมได้อย่างละเอียดจะมีแต่ความอยากหรือความต้องการทางกายซึ่งต้องการที่จะได้รับการบำบัด โดยไม่ได้คำนึงถึงกาลเทศะ การกระทำใดๆ จะใช้การตัดสินใจจากสภาพการณ์ภายนอก หรือจากความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งจะไม่ได้ใช้ความคิดเห็นของตนเอง ความคิดของเด็กในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำที่ถูกหรือผิดนั้นจะขึ้นอยู่กับสิ่งที่บิดา มารดา ผู้ที่อบรมเลี้ยงดู หรือแวดล้อมอนุญาตให้ทำหรือมิให้ทำ และเมื่อเด็กมีความสามารถในการพูดจะเริ่มรับรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่นในสังคม

ขั้นที่ 2 ขั้นยึดคำสั่งหรือขั้นตีความตามกฎเกณฑ์จะอยู่ในช่วงวัย 2 - 8 ปี ในขั้นนี้เด็กจะสามารถรับรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น เด็กจึงมีความเกรงกลัวผู้อื่นและเห็นว่ากฎเกณฑ์ต่าง ๆ และคำสั่งของผู้ใหญ่เป็นประกาศิตที่จะต้องปฏิบัติตามและเข้าใจการทำความดีคือ ทำแล้วไม่ถูกลงโทษ การทำความชั่ว คือ ทำแล้วถูกลงโทษ ส่วนความคิดเห็นของเด็กในขั้นนี้ เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้ว่าเรื่องของจิตใจสำคัญกว่าระเบียบกฎเกณฑ์ที่ถูกวางไว้โดยผู้ใหญ่ และใช้การตัดสินใจด้วยความคิดของตนเองเป็นหลัก

ขั้นที่ 3 ขั้นยึดหลักแห่งตน หรือขั้นตีความการกระทำจะอยู่ในช่วงวัยตั้งแต่ 8 ปีขึ้นไป ในขั้นนี้เด็กจะสามารถใช้ความคิดและตัดสินใจโดยนำเหตุผลมาใช้ประกอบ อีกทั้งยังมีความสามารถในการตั้งกฎเกณฑ์ที่เป็นของตนเองได้ โดยการปรับกฎเกณฑ์ทั้งหลาย อาทิเช่น กฎเกณฑ์ทางศีลธรรม ทางบ้าน ทางโรงเรียนและทางสังคม ซึ่งแตกต่างกัน ให้สามารถเข้ากันได้ จึงถือได้ว่า เด็กที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะมีพัฒนาการทางด้านจิตใจมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลในการแสดงพฤติกรรมของเด็กด้วย แต่ในบางกรณีเด็กบางคนจะมีพัฒนาการที่ช้ากว่านี้ หรือพัฒนาการอาจจะหยุดชะงักอยู่ในขั้นที่ 2 เนื่องด้วยสาเหตุที่มาจากการบีบบังคับอย่างผิดปกติจากบิดา มารดา ผู้ที่อบรมเลี้ยงดู สังคม หรือเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็เป็นได้

ส่วนการวัดพัฒนาการทางจริยธรรมในแต่ละบุคคลนั้น เพียเจต์จะวัดเป็นรายบุคคลในรูปแบบของการสัมภาษณ์ โดยการสร้างสถานการณ์ซึ่งกล่าวถึง การกระทำของเด็ก 2 คน ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันแต่ความตั้งใจ แรงจูงใจและผลที่เกิดตามมาแตกต่างกัน ซึ่งเพียเจต์จะนำคำตอบที่เด็กเลือกมาพิจารณา ตัดสินตามเกณฑ์ของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยแบ่งไว้ 6 เกณฑ์ ดังนี้

1. การตัดสินจากเจตนากระทำ (Intentionality in Judgement) เด็กเล็กมีแนวโน้มในการตัดสินการกระทำว่าดีหรือไม่ดีนั้น โดยการตัดสินจากความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่ในกรณีเด็กโตจะตัดสินจากเจตนาของผู้ที่กระทำ

2. การตัดสินที่เกี่ยวโยงกับบุคคล (Relativism in Judgement) การตัดสินการกระทำใด ๆ ว่าถูกหรือผิด เด็กเล็กจะตัดสินจากความเชื่อที่ว่า คนอื่นก็คิดเช่นเดียวกันนี้ และเชื่อว่าความคิดเห็นของผู้อื่นถูกเสมอ แต่ในกรณีของเด็กโตจะตัดสินตามสถานการณ์

3. ความไม่เกี่ยวข้องกับบทลงโทษ (Independence of Sanction) เด็กเล็กมักจะตัดสินการกระทำอย่างหนึ่งว่าไม่ดี เพราะจะทำให้ถูกลงโทษ ส่วนเด็กโตจะตัดสินการกระทำว่าไม่ดี เพราะสิ่งนั้นไปขัดกับกฎเกณฑ์และจะเกิดอันตรายกับบุคคลอื่นได้

4. การใช้ระบบตาต่อตา (Use of Reciprocity) ในเด็กโตการพิจารณาตัดสินบุคคลมักจะใช้ระบบตาต่อตา แต่ในกรณีเด็กเล็กมักจะไม่ปรากฏว่าจะใช้ระบบดังกล่าว

5. การใช้การลงโทษเพื่อล้างบาปและดัดนิสัย (Use of Punishment as Restitution and Refrom) การสนับสนุนให้มีการลงโทษอย่างหนักเพื่อดัดนิสัยผู้ที่กระทำผิด จะพบมากในเด็กเล็ก ส่วนเด็กโตขึ้นไปความคิดเช่นนี้จะน้อยลง

6. การยึดหลักธรรมชาติของโชคร้าย (Naturalist Views of Misfortune) คือ มีความคิดว่า ถ้าทำไม่จะถูกพระเจ้าลงโทษ

6. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg 's Moral Development Theory) (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 25 - 31 ; อนุชิต สงแพง. 2530 : 21 - 25 ; พรรณทิพย์ ฟื้นทอง. 2534 : 25 - 27 ; สุคนธ์ เจียรกลาง. 2535 : 25 - 27 ; จิตรา ชนะกุล. 2539 : 17 - 19 ; อำนาจ จันทร์มหา. 2542 : 20 - 23 ; กรรณิถา สีวลีพันธ์. 2543 : 18 - 22 ; สุภัค ไหวหากิจ. 2543 : 9 - 10) Lawrence Kolhberg เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ซึ่งได้กำหนดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมขึ้น โดยได้นำทฤษฎีของเพียเจต์มาศึกษาต่อและพบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ในสภาวะปกติจะมิได้บรรลุจุดสมบูรณ์เมื่ออายุ 10 ปี แต่จะพัฒนาต่อเนื่องไปอีกหลายขั้นตอน ซึ่งอาจจะพัฒนาเต็มที่เมื่ออายุ 20 - 30 ปี หรือหลังจากนั้น อีกทั้งการพัฒนาจริยธรรมจะมิใช่เพียงการรับรู้จากความรู้ที่ถูกถ่ายทอดโดยบุคคลอื่น หากแต่เกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่น รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่างๆ การพัฒนาทางการเรียนรู้บทบาทของตนเองและผู้อื่นจะเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้บุคคลนั้นๆ ได้พัฒนาทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นโคลเบอร์กได้กำหนดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมโดยระบุรายละเอียดว่า พัฒนาการทางจริยธรรมจะเป็นลำดับขั้นเช่นเดียวกับพัฒนาการในด้านอื่นๆ แต่ทั้งนี้ ระยะเวลาในการอยู่ในขั้นใดขั้นหนึ่งของบุคคลอาจจะแตกต่างกันออกไป หรือในบางกรณีบางคนอาจอยู่ในขั้นที่คาบเกี่ยวกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุและพัฒนาการทางสติปัญญา และเช่นเดียวกันกับพัฒนาการทางด้านการคิดและการให้เหตุผลจะค่อยๆ มีการแยกแยะผลดีและผลเสีย จนนำไปสู่การเกิดระบบใหม่ อันจะส่งผลให้ไปสู่ขบวนการสมดุลของโครงสร้างในที่สุด ตามทฤษฎีดังกล่าว โคลเบอร์กได้คิดวิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีระบบการให้คะแนนอย่างเป็นระเบียบแบบแผน และจะมีการอบรมพิเศษให้แก่ผู้ที่จะใช้วิธีการให้คะแนนระดับพัฒนาการทางจริยธรรม ส่วนวิธีการวิจัยจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับเพียเจต์ กล่าวคือ เป็นการสร้างสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรมโดยยากที่จะตัดสินว่า ถูก หรือ ผิด เหมาะควรหรือไม่ ด้วยสาเหตุจากมีองค์ประกอบหลายอย่างที่จะตัดสินไม่ว่าจะเป็นวัยของผู้ตอบ ความคิดเรื่องค่านิยม ความสำนึกของตนจากฐานะที่เป็นหนึ่งในสมาชิกของสังคม ความยุติธรรมหรือหลักการที่ตนยึดถือ ดังนั้นโคลเบอร์กจึงได้กำหนดขั้นของจริยธรรมโดยยึดจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ว่า ในอายุระดับนี้จะให้เหตุผลในลักษณะใด ดังนั้นในแต่ละขั้นจะแทนระบบความคิด ซึ่งได้จากเสียงส่วนใหญ่ว่ามีระบบความคิดทาง

จริยธรรมอย่างไร แต่ละขั้นยังเป็นส่วนหนึ่งของขั้นที่สูงขึ้นไป ซึ่งจะแสดงความเข้าใจที่เหนือกว่า คือ มีการรับรู้ที่ลึกซึ้งขึ้น เป็นการแก้ปัญหาที่มีหลักเกณฑ์มีเหตุผลมากกว่า โดยโคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ ในแต่ละระดับแบ่งได้ 2 ขั้น ดังนั้นในทุกระดับจึงมี 6 ขั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับเริ่มมีจริยธรรมหรือระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level) จะอยู่ในช่วงอายุ 2 - 10 ปี หมายถึง บุคคลจะตอบสนองต่อกฎเกณฑ์ที่ได้ถูกกำหนดไว้ โดยผู้มีอำนาจเหนือตน ทั้งนี้จะคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ตนเองโดยมิได้คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นต่อผู้อื่น การให้รางวัลหรือการลงโทษเป็นเครื่องมือที่ควบคุมพฤติกรรมในระดับนี้ การแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้ แบ่งได้เป็น 2 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเชื่อฟังเพื่อหลบหลีกการถูกลงโทษ (Obedience and Punishment Orientation) ขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2 - 7 ปี ในขั้นนี้เด็กจะว่าสิ่งใดผิดหรือสิ่งใดถูกต้องมาจากผลที่ตามมาทางกายภาพ เป็นต้นว่าหากพฤติกรรมใดที่ทำลงไปแล้วถูกลงโทษ เด็กจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำสิ่งดังกล่าวอีก หรือในกรณีตรงกันข้าม หากเด็กกระทำพฤติกรรมใดๆ แล้วผลที่ตามมา คือ การให้รางวัลหรือได้รับคำชมเชย เด็กจะถือว่าพฤติกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเด็กจะพยายามแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ซ้ำอีกเพื่อหวังว่าจะได้รับรางวัล ดังนั้นพฤติกรรมใดที่ทำไปแล้วไม่ถูกลงโทษ หรือทำแล้วได้รางวัลเด็กจะยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าตน ด้วยเหตุที่เป็นผู้ที่มีอำนาจทางกายเหนือกว่าตน โดยสรุปแล้วเด็กจะตัดสินว่าอะไรถูกหรือผิดหรือไม่นั้น เด็กจะมองที่ผลของการกระทำว่า ถ้าเสียหายมากจะตัดสินว่าการกระทำนั้นผิด โดยมิได้มองถึงสาเหตุของการกระทำ

ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหารางวัล (Naively Egoistic Orientation) หรือ กฎเกณฑ์ที่เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน (Instrumental Relativist Orientation) ขั้นนี้จะอยู่ในช่วงอายุ 7 - 10 ปี ในขั้นนี้เด็กจะถือว่าสิ่งที่ถูกต้อง คือ สิ่งที่นำความพึงพอใจมาให้ตนหรืออาจจะทำให้ผู้อื่นพอใจบ้างครั้งบางคราว เด็กจะเริ่มสนใจทำตามกฎข้อบังคับ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์หรือความพึงพอใจแก่ตนเองเป็นหลัก โดยเด็กจะเห็นสำคัญของการได้รับรางวัลหรือสิ่งตอบแทนทั้งทางกายและทางใจ อาจจะเป็นคำชมเชย ดังนั้นการสัญญาว่าจะให้รางวัลจึงเป็นแรงจูงใจให้เด็กกระทำความดีได้มากกว่าการดุหรือการขู่ว่าจะลงโทษ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของเด็กกับผู้อื่นจะเป็นไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน อาจเรียกได้ว่าเริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนแบบเด็กๆ ซึ่งมิใช่เกิดจากความซื่อสัตย์ กตัญญู หรือยุติธรรมแต่อย่างใด เช่น ถ้าคุณเกาหลังให้ฉัน ฉันจะเกาหลังให้คุณ (You scratch my back and I' ll scratch yours.) หรือดีมา หรือดีตอบร้ายมา ร้ายไป จริยธรรมของบุคคลในขั้นนี้จะเน้นในด้านการรับรางวัลหรือคำชมเชยมากกว่าในการถูกลงโทษ

ระดับที่ 2 ระดับการมีจริยธรรมตามกฎเกณฑ์และประเพณีนิยมของสังคม (Conventional Level) จะอยู่ในช่วงอายุ 10 - 16 ปี เป็นระดับที่มีในวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ส่วนมากในทุก ๆ สังคม พฤติกรรมที่ถูกต้องในระดับที่ 2 นี้จะเป็นไปตามความคาดหวังของกลุ่มครอบครัวและเชื้อชาติที่เห็นว่าดี ดังนั้นบุคคลจะกระทำตามกฎเกณฑ์ กฎหมายและศาสนาของกลุ่มที่ตนสังกัดอยู่ ทั้งนี้จะมิได้คำนึงถึงผลที่ตามมาซึ่งจะเกิดขึ้นกับตน โดย ถือว่าความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีเป็นสิ่งที่สำคัญซึ่งทุกคนมีหน้าที่ในการรักษามาตรฐานทางจริยธรรม บุคคลระดับนี้จะมีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา แสดงบทบาทที่สังคมต้องการ แต่ยังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมจากภายนอก ส่วนเครื่องมือที่จะใช้ควบคุมความประพฤติ คือ การตำหนิ การยกย่องชมเชยจากสังคม ในระดับนี้แบ่งได้เป็น 2 ขั้นดังนี้

ขั้นที่ 3 ขั้นการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบหรือความคาดหวังและการยอมรับในสังคม (Interpersonal Concordance of good boy , nice girl Orientation) ขั้นนี้จะอยู่ในช่วงอายุ 10 - 13 ปี ถือได้ว่า เป็นการย่างเข้าสู่วัยรุ่น บุคคลในช่วงนี้จะยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ดังนั้น จึงมักจะคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะจะให้ความสำคัญมากแก่กลุ่มเพื่อน เพราะต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่ม จึงทำตามในสิ่งที่คิดว่าคนอื่นเห็นชอบด้วย ทั้งนี้โดยจะทำตามบุคคลที่เด็กเห็นว่าดีงาม คือ ทำตามอย่าง good boy , nice girl เพื่อคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพอันดีภายในกลุ่ม แม้ว่าการกระทำนั้น ๆ อาจจะไม่เป็นที่ยอมรับได้ของสังคมโดยส่วนใหญ่ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การประพฤติดี หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความคาดหวังและการยอมรับของผู้อื่น และถือว่าประโยชน์ของกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนตัว โดยจริยธรรมของบุคคลในขั้นนี้จะเน้นหนักในด้านการทำตามคนอื่นมากกว่าการคำนึงถึงการรับรางวัล คำชมเชยหรือการลงโทษ

ขั้นที่ 4 ขั้นการกระทำตามหน้าที่ของสังคม (Authority and Social Order Maintaining Orientation) จะอยู่ในช่วงอายุ 13 - 16 ปี บุคคลในช่วงวัยนี้จะตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งในสังคม เพราะได้รับความรู้และประสบการณ์ว่า ภายในแต่ละสังคมจะมีการทำตามกฎเกณฑ์ขึ้นเพื่อจุดประสงค์หลัก คือ ให้สมาชิกแต่ละคนได้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ บุคคลจึงเกิดความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของทั้งตนเองและผู้อื่น ดังนั้น พฤติกรรมที่ถือว่าถูกต้องในขั้นนี้ คือ การที่บุคคลสนับสนุนและยึดมั่นศรัทธาในกฎระเบียบที่สังคมของตนได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เพราะการกระทำที่ถูกต้องจะต้องเป็นไปเพื่อกลุ่มและส่วนรวม ในผู้ที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะตระหนักถึงความจำเป็นของกติกาที่จะใช้เพื่อรักษาและป้องกันสิทธิของสมาชิกในสังคมเพื่อมิให้เกิดความวุ่นวายในการอยู่ร่วมกัน เพราะฉะนั้นจริยธรรมในขั้นนี้จะเน้นเรื่องการกระทำตามหน้าที่ในสังคมตามขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรมมากกว่าการคำนึงเรื่องการลงโทษ ให้รางวัลหรือคำชมเชย หรือแม้แต่การทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ

ระดับที่ 3 ระดับการมีจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์หรือระดับมีจริยธรรมตนเอง (Post Conventional หรือ Autonomous หรือขั้น Principled) จะอยู่ในช่วง 16 ปีขึ้นไป ผู้ที่มีพัฒนาการระดับนี้จะสามารถตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรม หรือแม้แต่การตัดสินข้อขัดแย้งต่างๆ ด้วยการใช้วิจารณญาณในการชั่งใจของตนเองว่าสิ่งใดมีความสำคัญมากน้อยไปกว่ากัน จากนั้นจึงตัดสินใจตามคุณค่าที่ตนยึดถือ โดยเป็นหลักการที่ถูกต้อง อันได้มาจากการประยุกต์กฎเกณฑ์ต่างๆ ในทางสังคมและจริยธรรมที่ยอมรับกันโดยทั่วไป หรือเรียกได้ว่า เป็นรากฐานและกฎของสังคม (Society ' s Rules) ทั้งนี้การใช้วิจารณญาณดังกล่าวนั้นจะปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ ในระดับนี้สามารถแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมได้เป็น 2 ขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 5 ขั้นใช้หลักการทำตามคำมั่นสัญญาและข้อตกลงของสังคม (Contractual Legalistic Orientation) อยู่ในอายุ 16 ปีขึ้นไป ในขั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง สมควรที่จะปฏิบัติตามโดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของบุคคล เพื่อหลบเลี่ยงมิให้ถูกตราหน้าว่า เป็นบุคคลที่ขาดเหตุผล ไม่มีความแน่นอน ไม่มีหลักยึด ไร้จุดหมายที่แน่นอน เพราะฉะนั้นคำว่า หน้าที่ ของบุคคลในขั้นนี้จึงหมายถึง การทำตามที่ตกลงหรือให้สัญญาไว้กับผู้อื่น โดยบุคคลจะไม่พยายามริดรอนสิทธิของผู้อื่น มีความเข้าใจในสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีความเคารพตนเองพร้อมทั้งต้องการให้ผู้อื่นเคารพตัวเขาด้วย และจะคำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความสามารถในการควบคุมตนเอง และแนวความคิดเกี่ยวกับความถูกต้องของมนุษยชาติเริ่มเกิดขึ้น แต่ถึงแม้ว่าบุคคลจะยึดถือสังคมสัญญา (Social Contract) เพราะเป็นมาตรฐานที่สังคมโดยส่วนรวมเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่กระนั้นก็ตามยังมีความเป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎเกณฑ์หรือระเบียบต่างๆ ดังกล่าว เพื่อจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่สังคมในสภาวะการณ์ขณะนั้นได้ มากกว่าการที่จะยึดถือกฎเกณฑ์ดังกล่าวอย่างเคร่งครัดตามขั้นที่ 4

ขั้นที่ 6 ขั้นการใช้หลักการอุดมคติสากล (Conscience or Principle Orientation) ขั้นนี้เป็นขั้นที่เกิดการใช้วิจารณญาณในขั้นสูงสุด โดยทั่วไปจะพบในผู้ที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไป หรือเป็นวัยผู้ใหญ่ซึ่งมีความเจริญทางสติปัญญาในขั้นสูง โดยบุคคลในขั้นนี้จะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม ทั้งของตนเองและของกลุ่มชนอื่นๆ มีอุดมคติและคุณธรรมประจำใจ ยอมรับความคิดเห็นที่เป็นอุดมคติสากลของผู้อื่น และบุคคลในขั้นนี้จะมีความยืดหยุ่นทางจริยธรรม อันจะเห็นได้จากการที่บุคคลสามารถนำความรู้สากลที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ในสังคมของตนมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกกระทำ โดยการเลือกกระทำตามกฎเกณฑ์ดังกล่าวเป็นไปด้วยความสมัครใจ ลักษณะของบุคคลในขั้นนี้ คือ มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของตนเอง แรงจูงใจที่ก่อให้เกิดความรู้สึกถูกต้องขึ้นอยู่กับตนเอง เคารพในความเท่าเทียมกันของ

สิทธิมนุษยชน กล่าวโดยสรุป สิ่งใดที่จะถือว่าถูกหรือผิดนั้น จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในมโนธรรมของแต่ละบุคคลที่จะเลือกยึดถือ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 31) ได้สรุปถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กไว้ว่า ต้องเป็นไปตามขั้นตอนจากต่ำไปสูง บุคคลจะไม่สามารถพัฒนาข้ามขั้นได้ เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไปจะเกิดจากความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาเมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่าๆ ได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้มีการใช้เหตุผลขั้นที่สูงต่อไปมากขึ้นตามลำดับ และเหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าจะถูกใช้น้อยลงไปทุกทีและในที่สุดจะถูกละทิ้งไป อีกทั้งบุคคลทุกคนไม่จำเป็นต้องมีพัฒนาการทางจริยธรรมไป จนสุดขั้นที่ 6 ซึ่งเป็นขั้นสุดท้าย แต่อาจจะหยุดชะงักลงในขั้นใดขั้นหนึ่งที่ต่ำกว่าก็ได้ โดยโคลเบอร์กพบว่า ส่วนมากผู้ใหญ่จะมีพัฒนาการถึงขั้นที่ 4 เท่านั้น

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่1 ขั้นเชื่อฟังเพื่อหลบหลีกการถูกลงโทษ (Obedience and Punishment Orientation) อายุ 2 - 7 ปี ขั้นที่ 2 ขั้นการแสวงหารางวัล (Naively Egoistic Orientation) ช่วงอายุ 7 - 10 ปี	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level) (2 - 10 ปี)
ขั้นที่ 3 ขั้นการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบหรือความคาดหวังและการยอมรับในสังคม (Interpersonal Concordance of " good boy nice girl" Orientation) ช่วงอายุ 10 - 13 ปี ขั้นที่ 4 ขั้นการกระทำตามหน้าที่ของสังคม (Authority and Social Order Maintaining Orientation) ช่วงอายุ 13 - 16 ปี	2. ระดับการมีจริยธรรมตามกฎเกณฑ์และประเพณีนิยมของสังคม (Conventional Level) (10 – 16 ปี)
ขั้นที่ 5 ขั้นใช้หลักการทำตามคำมั่นสัญญาและข้อตกลงของสังคม (Contractual Legalistic Orientation) ช่วงอายุ 16 ปีขึ้นไป ขั้นที่ 6 ขั้นการใช้หลักการอุดมคติสากล (Conscience or Principle Orientation) จะอยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่	3. ระดับการมีจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์หรือระดับมีจริยธรรมของตนเอง (Post Conventional หรือ Autonomous หรือขั้น Principled)

ภาพประกอบ 2 สรุปทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
ที่มา : ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 30 ; อ้างอิงจาก Kohlberg. 1964 : 405)

การเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง

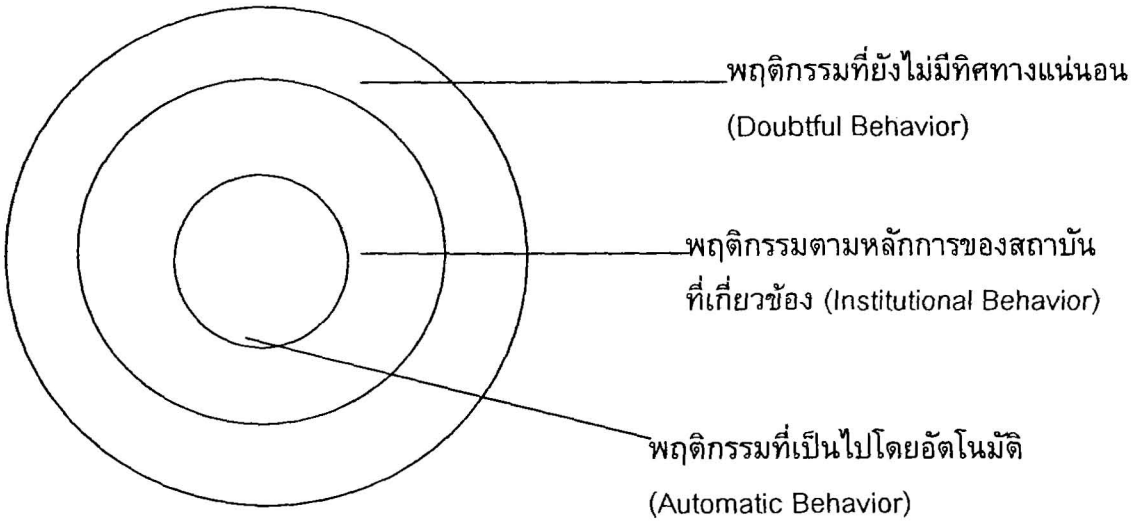
ฉันทนา ภาคบงกชและคณะ (2539 : 16) ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างวินัยว่า ถ้าต้องการที่จะปลูกฝังหรือส่งเสริมระเบียบวินัยให้คนทั่วไป ควรจะเริ่มต้นด้วยการจัดแบ่งประเภทพฤติกรรมของบุคคลก่อนว่า ใครจัดอยู่ในกลุ่มไหน แล้วดำเนินการที่จะควบคุม ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือปลูกฝังพฤติกรรมที่ต้องการให้เหมาะสมตามลักษณะของพฤติกรรมของบุคคลนั้น ดังที่โรเดกได้แบ่งลักษณะของพฤติกรรมของคนในสังคมได้ดังต่อไปนี้ (ฉันทนา ภาคบงกชและคณะ. 2539 : 13 - 15 ; อ้างอิงจาก Roucek. 1956)

1. พฤติกรรมที่เป็นไปโดยอัตโนมัติหรือพฤติกรรมตามความเคยชิน (Habit or Automatic Behavior) มีลักษณะที่ผู้กระทำมิต้องหยุดคิดหรือตัดสินใจก่อน ด้วยเพราะนำประสบการณ์เดิมที่เคยเกิดขึ้นบ่อยๆ ครั้ง หรือซ้ำๆ จนกลายเป็นไปโดยอัตโนมัติ เช่น การต่อแถวเข้าคิว การกระทำตามกฎจราจร การทิ้งขยะหรือสิ่งปฏิกูลในบริเวณที่จัดเตรียมไว้ให้เป็นที่เป็นทาง โดยสรุปผู้ที่กระทำพฤติกรรมตามความเคยชินจะสามารถแสดงพฤติกรรมดังกล่าวโดยอัตโนมัติ แม้แต่ที่กำลังใจจดจ่อกับการทำงานหรือทำสิ่งใดๆ อยู่ก็ตาม

2. พฤติกรรมที่ต้องตัดสินใจ เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนอกเหนือไปจากพฤติกรรมที่เป็นไปโดยอัตโนมัติหรือตามความเคยชิน พฤติกรรมของคนโดยส่วนใหญ่จึงเป็นพฤติกรรมที่ต้องให้ความใส่ใจและเลือกหรือตัดสินใจว่าจะทำอย่างไร ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมก็จะต้องมีการตัดสินใจ การแบ่งออกของพฤติกรรมที่ต้องตัดสินใจจึงแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

2.1 พฤติกรรมตามหลักของสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Institutional Behavior) คือ การที่บุคคลตัดสินใจทำตามหลักการหรือค่านิยม ตลอดจนกฎเกณฑ์ของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา และสถาบันอื่นๆ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวแต่ละสถาบันได้แยกแยะหรือมีทิศทางไว้ชัดเจนและว่าถูกผิด เหมาะควรหรือไม่อย่างไร ยกตัวอย่างเช่น การฆ่าผู้อื่น ในสถาบันสงฆ์ถือได้ว่า เป็นการทำผิดศีลธรรมหรือเป็นการผิดวินัยของสงฆ์ แต่สำหรับทหารในยามออกศึกสงคราม การฆ่าศัตรูถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้อง แต่ในกรณีตรงกันข้ามหากทหารที่ไปออกรบไม่ฆ่าศัตรู จะถือว่าเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเป็นการทำผิดวินัย อันจะนำไปสู่การลงโทษทางวินัย หรือในกรณีสถาบันทางธุรกิจ การค้ากำไรจะถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง และการค้าที่ไม่ได้มุ่งกำไรจะถือว่าเป็นสิ่งที่ผิด แต่พฤติกรรมเดียวกันนี้เมื่อนำไปใช้ในสถาบันอื่น เช่น สถาบันการศึกษาหรือการแพทย์ จะถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ผิดไม่สมควรจะประพฤติ

3.2 พฤติกรรมที่ยังไม่มีทิศทางแน่นอน (Doubtful Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ไม่มีหลักการแน่นอนที่จะมาตัดสินว่า พฤติกรรมแบบไหนเป็นสิ่งที่ถูกหรือผิดอย่างไร ดังนั้น จึงเป็นเรื่องของความคิดเห็น ซึ่งอาจจะแตกต่างกันออกไป จึงอาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมที่ยังไม่มีทิศทางแน่นอนขึ้นอยู่กับสถานการณ์และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่แวดล้อมอยู่ในขณะนั้นเป็นส่วนใหญ่

ภาพประกอบ 3 ลักษณะพฤติกรรมของคนในสังคมตามแนวคิดของโรเดก (Roucek)
ที่มา : ฉันทนา ภาคบงกชและคณะ. 2539 : 13 - 15 ; อ้างอิงจาก Roucek. 1956 : unpaged

จากแนวคิดของโรเดก ทำให้ทราบว่า พฤติกรรมของคนในสังคมมีความแตกต่างกัน ดังนั้น หากต้องการที่จะควบคุม เปลี่ยนแปลงหรือปลูกฝังพฤติกรรมของบุคคล อาทิเช่น การปลูกฝังวินัยในเรื่องต่าง ๆ สิ่งแรกที่ต้องกระทำคือ พิจารณาก่อนว่า พฤติกรรมของผู้ที่ต้องการให้เปลี่ยนแปลงและปลูกฝังสิ่งที่ดีให้แทนมีลักษณะพฤติกรรมเป็นอย่างไร จากนั้นจึงใช้วิธีการที่จะเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับลักษณะพฤติกรรมนั้น ๆ จึงจะได้ผลดีที่สุด

ในกรณีของพฤติกรรมตามความเคยชินหรือตามอัตโนมัติที่ไม่ดี หรือขาดความเป็นระเบียบวินัย เป็นพฤติกรรมที่ไม่ต้องใช้ความพยายามใด ๆ ในการกระทำ แต่การเลิกพฤติกรรมดังกล่าวเป็นเรื่องที่ยากมาก ดังนั้นการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเลิกความเคยชินหรือนิสัยที่ขาดความมีระเบียบวินัย จากนั้นพยายามที่จะสร้างความเคยชินอันใหม่ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นมาแทนที่ แต่ความพยายามดังกล่าวต้องใช้ความตั้งใจและกำลังใจที่แข็งแกร่งและแน่วแน่ ตัวอย่างเช่น ผู้ที่มักฝ่าฝืนกฎจราจรจนกลายเป็นความเคยชิน หากต้องการที่จะเปลี่ยนนิสัยเช่นนี้เสียใหม่ บุคคลผู้นั้นจะต้องมีความตั้งใจรู้ตัวเองว่า กำลังทำอะไร หรือคือต้องใส่ใจการกระทำของตนให้มากขึ้น จากนั้น

หากกำลังจะทำตามความเคยชินเก่าๆ จะต้องขัดจังหวะตนเองหรือพยายามยับยั้งตนเองไม่ให้กระทำพฤติกรรมตามความเคยชินนั้นๆ อีก

ส่วนกรณีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าตามหลักการของสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Institutional Values) ในกรณีนี้ การที่จะยกเลิกความเคยชินดั้งเดิมอันเป็นผลสืบเนื่องจากการทำตามค่านิยมหรือกฎเกณฑ์ของสถาบัน และสร้างความเคยชินใหม่ขึ้นมาเป็นเรื่องที่ทำได้ยากมาก เพราะตราบใดที่บุคคลนั้นๆ ยังมีความเชื่อมั่นว่า พฤติกรรมของตนเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ความรู้สึกที่อยากจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนจะไม่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นจึงต้องใช้วิธีการพยายามที่จะชักจูงให้บุคคลนั้นเห็นว่า สิ่งที่ตนเองนำมาตัดสินความถูกผิดนั้น เป็นการตัดสินที่บกพร่องจะนำมาใช้อีกไม่ได้ ซึ่งส่วนหนึ่งของความบกพร่องดังกล่าวอาจเป็นผลมาจากการตีความหมายขององค์ประกอบของสถานการณ์นั้นผิดไป หรือนำหลักการนั้นมาใช้ผิดหรือไม่เหมาะกับสถานการณ์

หรือในกรณีพฤติกรรมที่ยังไม่มีทิศทางแน่นอน (Doubtful Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และองค์ประกอบที่แวดล้อมอยู่ในขณะนั้นเป็นส่วนใหญ่ การที่จะควบคุมพฤติกรรมประเภทนี้จะทำได้ง่ายกว่า 2 ประเภทแรกมาก ทั้งนี้เพราะบุคคลจะยังมิได้มีทั้งความเคยชินและหลักการถูกผิดมาชี้นำ ดังนั้นการใช้วิธีการโฆษณา การชักจูงจิตใจด้วยวิธีการต่างๆ การให้การศึกษา และการให้ข้อมูล ตลอดจนชี้แนะให้บุคคลตระหนักถึงผลที่จะตามมาจากการแสดงพฤติกรรมของตน หรือการออกกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับอื่นๆ จะเป็นวิธีการที่ได้ผลเป็นอย่างดี ดังนั้น การปลูกฝังวินัยในบุคคลกลุ่มนี้จะทำได้ง่ายที่สุด

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปว่า หากต้องการที่จะปลูกฝังความมีวินัยในตนเอง ควรที่จะเริ่มต้นในวัยเด็ก เพราะพฤติกรรมในช่วงวัยนี้จะจัดอยู่ในประเภทพฤติกรรมที่ยังไม่มีทิศทางที่แน่นอน (Doubtful Behavior) ซึ่งการแสดงพฤติกรรมจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และองค์ประกอบที่แวดล้อม ดังนั้นจึงง่ายต่อการปลูกฝังความมีวินัย และกระบวนการที่เหมาะสม และได้ผลดีที่สุด คือ การถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) (ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ. 2539 : 16 ; อ้างอิงจาก Broom,Selznick and Darroch. 1981)

เมื่อทราบถึงลักษณะพฤติกรรมของแต่ละบุคคลว่าจะจัดอยู่ในประเภทใด จากนั้นจึงเริ่มเสริมสร้างพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ทั้งนี้มีผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองไว้ดังต่อไปนี้

พล แสงสว่าง (2536 : 14 - 16) ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างระบบการสร้างวินัยในตนเองที่ดีไม่ควรมุ่งเน้นที่การลงโทษ อันเป็นวิถีทางที่จะส่งผลกระทบในทางลบเสียมากกว่า หากแต่การสร้างวินัยในตนเองที่ดีควรใช้แนวทางในการฝึกอบรมหรือให้ความรู้ ความเข้าใจมากกว่า โดยต้องทำความเข้าใจว่าเพราะเหตุใดจึงมีความต้องการและความจำเป็นขององค์กรในการที่ต้องการขอความร่วมมือจากสมาชิกในองค์กร ในส่วนของความมีวินัยเพื่อจะได้ไปสู่จุดหมาย

ร่วมกัน โดยการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองมี 4 แนวทางดังนี้

1. เรียนรู้และเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงวินัยขององค์กรที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ว่ามีแนวทางปฏิบัติหรือห้ามปฏิบัติอะไร อย่างไรบ้าง

2. สำนึกในหน้าที่ว่า จะต้องปฏิบัติตามแบบอย่างหรือต้องรักษาวินัยขององค์กร

3. ตระหนักถึงความสำคัญของวินัยว่า จะสร้างความเจริญ ความดีงามและความสำคัญให้แก่ทั้งตนเองและองค์กร

4. ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติและละเว้นการปฏิบัติในข้อห้ามอย่างเคร่งครัด

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (ศรีพร มีล่อง.2543 : 44 ; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2537 : 12) ได้แนะแนวทางในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองไว้ดังนี้

1. สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย

2. ให้โอกาสเด็กที่จะริเริ่มทำกิจกรรมอย่างอิสระ

3. สนับสนุนให้เด็กมีโอกาสคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

4. เปิดโอกาสให้เด็กช่วยกันสร้างข้อตกลง

5. แสดงความชื่นชมเมื่อเด็กปฏิบัติตามข้อตกลง ให้กำลังใจและช่วยเหลือเด็กที่ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลง

6.ทบทวนสิ่งที่ได้กระทำ โดยการถามหรือกล่าวชมเชย

พระธรรมปิฎก (2538 : 8 - 13) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีเสริมสร้างวินัยในตนเองไว้ 6 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างวินัยด้วยการทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน เป็นการนำเอาธรรมชาติของมนุษย์มาเป็นเครื่องช่วย โดยสร้างวินัยให้เป็นไปตามธรรมชาติหรือสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ เพราะในการดำเนินชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคลจะปฏิบัติตนตามความเคยชินเสียเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้สาเหตุของความเคยชินเกิดจากความเป็นไปตามเหตุปัจจัยในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยเมื่อมนุษย์ได้แสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดสักครั้งหรือสองครั้ง จะมีแนวโน้มที่จะเคยชินและจะแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นซ้ำไปซ้ำมา พอมีความเคยชินก็จะยึดถือพฤติกรรมนั้นแล้วเกิดความพึงพอใจในพฤติกรรมที่เคยชิน ดังนั้นหากต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมย่อมยากขึ้นด้วย เพราะฉะนั้นจึงควรใช้วิธีการนำเอาความเคยชินของมนุษย์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ แต่ทั้งนี้การฝึกฝนความมีวินัยในตนเองต้องใช้ความสามารถอย่างมากและจะต้องมีระบบการฝึกฝนที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ซึ่งระบบการฝึกฝนเช่นนี้จะใช้ได้ดีกับช่วงวัยเด็กทั้งนี้ด้วยเพราะวัยเด็กยังไม่มีพฤติกรรมอันเกิดจากความเคยชิน ดังนั้นการฝึกฝนวินัยในตนเองจึงควรที่จะทำเริ่มให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดี อันมาจากแบบอย่างที่ดีของบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู

ตลอดจนสังคมที่แวดล้อมตัวเด็ก ไม่ว่าจะเป็นชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่หรือสถานศึกษาที่เด็กศึกษาเล่าเรียนอยู่

2. การใช้วินัยที่ลงตัวแล้ว หรือก็คือ วัฒนธรรมมาช่วย เพราะวัฒนธรรมเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่สร้างวินัยแบบพฤติกรรมเคยชิน ทั้งนี้เกิดจากการที่สมาชิกทุกๆ คนในสังคมปฏิบัติตนโดยให้วินัยนั้นกลายเป็นวัฒนธรรมแล้ว สมาชิกใหม่ของสังคมที่เข้ามาสู่วัฒนธรรมดังกล่าวหรือเข้ามาสู่ชุมชนจะปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติดั้งเดิม เพราะวัฒนธรรมเป็นกระบวนการถ่ายทอดตามความเคยชิน หรือนั่นคือ การทำให้วินัยกลายเป็นวิถีชีวิต

3. การสร้างวินัยให้ได้ผลด้วยระบบสัมพันธ์ขององค์รวม การฝึกวินัยจะได้ผลดีต้องอาศัยระบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการด้วยกัน ซึ่งเป็นการนำองค์ร่วมมาประสานกันให้เป็นระบบองค์รวม อันหมายความถึง หากต้องการที่จะฝึกฝนพัฒนามนุษย์หรือการศึกษาต้องใช้องค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา ทำงานประสานกันไป จึงทำให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์ ฉะนั้นสิ่งที่ฝึกจะกลายเป็นชีวิตจริงของผู้ที่ถูกฝึก ดังนั้นหากต้องการฝึกปฏิบัติอะไรสักอย่างหนึ่ง ต้องพิจารณาองค์ร่วมทั้ง 3 ด้านคือ

3.1 ด้านพฤติกรรม หากผู้ที่ถูกฝึกมีพฤติกรรมที่ดีด้วยความเคยชินถือว่าเป็นสิ่งที่ดี

3.2 ด้านจิตใจ หากผู้ที่ถูกฝึกมีความพึงพอใจหรือมีความสุขที่จะแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น พฤติกรรมดังกล่าวก็จะยิ่งมั่นคงมากขึ้น ดังนั้นทางด้านจิตใจ ต้องคอยดูว่าจะทำอย่างไรจึงจะให้ผู้ที่ถูกฝึกตั้งอยู่ในวินัยด้วยความสุขและมีความพึงพอใจ

3.3 ด้านปัญญา หากผู้ที่ถูกฝึกมีความรู้ความเข้าใจถึงเหตุผลและคุณประโยชน์ของการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ซึ่งจะมาหนุนองค์ประกอบด้านจิตใจ อันจะทำให้เกิดความพึงพอใจและความสุขในการปฏิบัติพฤติกรรมเช่นนั้นมากขึ้นด้วย

โดยสรุปแล้วองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ต้องเสริมซึ่งกันและกัน เพราะถ้าจะเน้นแต่เพียงองค์ประกอบด้านใดด้านหนึ่งจะกลายเป็นการบีบบังคับ ซึ่งผู้ถูกฝึกจะไม่มีความพึงพอใจและจะแสดงพฤติกรรมด้วยความจำใจ ฉะนั้นจึงพร้อมที่จะละเมิดแนวทางปฏิบัติได้

4. การสร้างวินัยโดยใช้ปัจจัยอื่นช่วยเสริม การมีวินัยจะทำให้เกิดความสุข ผู้ที่ถูกฝึกจะมีความพึงพอใจที่จะปฏิบัติตาม โดยการใช้ปัจจัยอื่นมาช่วยอีก เช่น ความเป็นกัลยาณมิตร อันประกอบด้วย ความรักและความศรัทธาเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งจะนำมาสู่การเกิดวินัย โดยความเป็นกัลยาณมิตรเป็นตัวเสริมในการสร้างวินัยจากพฤติกรรมที่เคยชินได้ โดยทำหน้าที่หนุนองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านคือ

1. เป็นต้นแบบที่ดีของพฤติกรรม (ศีล)

2. มีความรัก ทำให้เกิดความอบอุ่น มีความเป็นกันเอง พร้อมทั้งศรัทธาและความสุข (จิตใจ)

3. กัลยาณมิตร รู้เหตุรู้ผล สามารถบอกได้ว่าทำอย่างนั้นแล้วมีผลอย่างไร ทำให้เด็กเข้าใจเหตุผลและเห็นคุณค่าในสิ่งที่ทำ (ปัญญา)

5. การสร้างวินัยด้วยแรงหนุนของสภาพจิตใจเป็นอีกวิธีการหนึ่ง ซึ่งนำเอาปัจจัยด้านจิตใจมาเป็นตัวนำ กล่าวคือ เป็นการตั้งอุดมคติในจิตใจ เพื่อให้มีความฝักใฝ่มุ่งมั่นอย่างรุนแรงในการที่จะไปถึงจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ หรือเรียกว่า การเร้ามานะ แต่ทั้งนี้ต้องมีข้อควรระวังตรงที่ ความมานะในระดับต้นๆ จะเป็นความภาคภูมิใจ แต่ถ้ารุนแรงเกินไปจะกลายเป็นการดูถูกบุคคลอื่น หรือเป็นการทำตนให้เข้าไปอยู่ในระบบการแข่งขัน ซึ่งมักจะแย่งชิงความเป็นใหญ่

6. การสร้างวินัยโดยใช้กฎเกณฑ์ข้อบังคับ ซึ่งเป็นการใช้กฎหมาย กฎเกณฑ์เข้ามาบังคับใช้ควบคุม โดยมีวิธีการลงโทษซึ่งสามารถสร้างความมีวินัย แต่มิใช่เป็นวิธีการที่ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะไม่เป็นวิธีการที่สอดคล้องกับหลักความเป็นจริงของกฎธรรมชาติ ซึ่งมีหลักว่ามนุษย์ต้องได้รับการฝึกฝน การกดขี่หรือข้อบังคับมิใช่วิถีทางที่ถูกต้องเสมอไป เพราะการใช้อำนาจบังคับจะได้ผลต่อเมื่ออำนาจดังกล่าวยังคงอยู่ แต่ถ้าหากอำนาจนั้นหมดลงไป มนุษย์ก็พร้อมที่จะละเมิดวินัย ซึ่งจะยิ่งก่อให้เกิดความวุ่นวายและความเสียหาย แต่กระนั้นก็ตามการใช้กฎเกณฑ์ในบางกรณีอาจจะได้ผล หากกฎเกณฑ์ดังกล่าวนั้นมิได้มีอำนาจบีบบังคับมากเกินไปและมีระยะเวลาพอสมควร เพื่อที่จะให้บุคคลผ่านเข้าสู่ความเคยชิน กระทั่งบุคคลจะมิได้รู้สึกว่าตนเองกำลังตกอยู่ภายใต้อำนาจที่บังคับ ซึ่งจะเข้ากฎธรรมชาติตามวิธีที่ 1คือ การสร้างวินัยด้วยการทำให้เป็นพฤติกรรมความเคยชิน ซึ่งมารับทอดจากการใช้อำนาจบีบบังคับ อันจะเป็นวิธีการที่ได้ผล แต่ทั้งนี้สิ่งที่ควรจะต้องพึงระลึก คือ ไม่ควรใช้วิธีการบีบบังคับและลงโทษหากแต่ต้องฝึกฝนทางจิตใจให้ผู้ที่ถูกฝึกเกิดความรู้สึกว่าเป็นประโยชน์ ถ้าปฏิบัติตามกฎข้อบังคับนั้นๆ ความรู้ ความเข้าใจและจิตสำนึกที่ได้รับจากการฝึกฝนจะทำให้ผู้ที่ถูกฝึกเกิดความพึงพอใจหรือความเต็มใจที่จะปฏิบัติตาม นั่นคือ เป็นการทำให้เข้าสู่ระบบการศึกษาที่แท้จริง อันประกอบด้วยพฤติกรรม สภาพจิตใจ และปัญญาเข้ามาประสานกัน

ส่วน เอกวิทย์ ณ ถลาง ได้ให้รายละเอียดในการเสริมสร้างวินัยโดยเฉพาะวินัยในตนเองในสังคมประชาธิปไตย จะมีกระบวนการอยู่ 4 ประการ อันได้แก่ (กรมวิชาการ. 2541 : 71 - 74)

1. การประสานการเรียนรู้ทั้ง 3 ลักษณะให้มีความเป็นเอกภาพ อันได้แก่ พุทธิปัญญา (Cognitive Domain) คือ การใช้สติปัญญาในการทำความเข้าใจก่อนว่า วินัยคืออะไร และให้คำอธิบายที่ตรงกับระดับวุฒิภาวะหรือระดับความพร้อมของบุคคลในแต่ละวัย ทั้งนี้เมื่อมีความรู้

ความเข้าใจแล้ว บุคคลจะสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ตลอดจนประเมินคุณค่าในสิ่งนั้นๆ ขั้นตอนต่อมา คือ เรื่องจิตพิสัย (Affective Domain) หรือด้านอารมณ์ จิตใจ กล่าวคือ การสร้างสำนึกและพัฒนาคุณค่าในสิ่งที่ได้รับมาจากขั้นตอนที่ 1 ว่ามีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิต หากปราศจากสิ่งนั้นแล้ว ผลที่ตามมาคือ ความวุ่นวาย ความเสียหายต่อสังคมโดยส่วนรวม คุณค่าดังกล่าวนี้ต้องใช้วิธีการปลูกฝัง ซึ่งจะมิใช่การปลูกฝังแต่จากตำรา หากแต่ควรจะใช้วิธีการโน้มน้าวโดยผ่านการสร้างบรรยากาศให้บุคคลสำนึกในคุณค่าของเรื่องที่ตนรับรู้ จากนั้นจึงนำเอาคุณค่าดังกล่าวมาปรับใช้ในการจัดระบบและสร้างให้เป็นลักษณะนิสัยในที่สุด อนึ่งการสร้างสำนึกให้เกิดในบุคคลนั้น ควรที่จะใช้กระบวนการประสานเครือข่ายความร่วมมือกันระหว่างสถาบันทางสังคมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว สถานศึกษา สื่อมวลชน หรือองค์กรต่างๆ ในสังคม จากนั้นจึงนำมาสู่การเรียนรู้ขั้นตอนสุดท้าย คือ ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) หรือด้านการปฏิบัติ กล่าวคือ ต้องลงมือปฏิบัติในการฝึกฝนความมีวินัย โดยต้องคำนึงถึงการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

2. การสร้างวินัยให้เป็นวัฒนธรรมของสถาบันหรือประชาคมคือ การสร้างความมีวินัยเพื่อประชาธิปไตย จำเป็นที่ต้องสร้างวัฒนธรรมของประชาคม (Corporate Culture) หรือของสถาบันที่อยู่ร่วมกันให้สำเร็จ ยกตัวอย่างเช่น ในแต่ละสถาบันวิชาชีพจะมีวัฒนธรรมของแต่ละสถาบัน วิชาชีพครู อาจารย์ วินัยที่ยิ่งใหญ่ คือ การทำตนให้เป็นที่เคารพนับถือของลูกศิษย์ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่ศุลกากร วินัยที่สำคัญ คือ ความสุจริต ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน หรือผู้พิพากษา วินัยที่สำคัญ คือ ความยุติธรรม ไม่เห็นแก่อามิสสินจ้าง ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ที่มีอิทธิพลซึ่งจะบีบบังคับให้เสียความเป็นธรรม ดังนั้นการเสริมสร้างความมีวินัยควรจะสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษาว่า เป็นไปเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการพัฒนาจะมิได้มุ่งไปที่การสร้างความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ควรที่จะมุ่งที่ความประพฤติด้วย อีกทั้งทางครอบครัวหรือชุมชนที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ต้องมีบทบาทในการเกื้อกูลและส่งเสริมความมีวินัยและประชาธิปไตย โดยวัฒนธรรมที่สร้างต้องอยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตยและความมีวินัย

3. การทบทวนวินัยที่สร้างขึ้นอยู่เสมอ เพื่อตรวจสอบว่า วินัยที่สร้างขึ้นมานั้นยังสามารถใช้ได้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานการณ์โลกหรือไม่ หากพบว่าวินัยดังกล่าวยังสามารถใช้ได้ก็ให้ดำเนินต่อไป แต่หากไม่สามารถจะนำมาใช้ได้ต่อไปต้องมีการปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ต่างๆ ขึ้นเสียใหม่ ซึ่งต้องเป็นที่ยอมรับในประชาคม ในหมู่บ้านหรือในครอบครัว เพื่อให้สังคมมีเสถียรภาพโดยดำเนินต่อไปอย่างราบรื่น และวินัยจึงจะมีความหมาย เพราะวินัยที่เกิดจากการใช้อำนาจชี้ขาดหรือการแสดงอำนาจของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดย่อมขาดเสถียรภาพและไม่ยั่งยืน แต่ถ้าวินัยที่ได้รับการทบทวนอยู่เสมอ มีการตรวจสอบและยอมรับนับถือ (Consensus) จากสมาชิกโดยส่วนรวมของประชาคม วินัยนั้นจะมีความยั่งยืน

มีศักยภาพ มีพลังจากมวลชนและสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะควรแก่สภาวะการณ์ในช่วงเวลานั้นๆ ได้เสมอ

4. การสร้างวินัยให้เป็นมติมหาชน เป็นสิ่งจำเป็นโดยต้องหาแนวทางให้สมาชิกในประชาคมยอมรับวินัยนั้นเพิ่มขึ้น และในที่สุดวินัยดังกล่าวจะกลายเป็นมติมหาชน ยกตัวอย่างเช่น ในอดีตการสูบบุหรี่ไม่ได้ถูกจำกัดให้อยู่แต่ในเพียงบริเวณที่ถูกจัดขึ้น แต่ในปัจจุบันกลับเป็นไปในทางตรงกันข้าม คนส่วนใหญ่ของสังคมได้รับรู้ว่า บุหรี่เป็นพิษเป็นภัยต่อสุขภาพ มติมหาชนจึงไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ ดังนั้นคนสูบบุหรี่จึงกลายเป็นชนกลุ่มน้อย การสูบบุหรี่ไม่สามารถที่จะกระทำได้นอกเหนือไปจากบริเวณที่อนุญาต หากฝ่าฝืนจะมีบทลงโทษทางกฎหมาย จากเหตุการณ์ดังกล่าวถือได้ว่า เป็นมติมหาชนที่ทุกคนภายใต้สังคมเดียวกันต้องให้ความเคารพ แม้ว่าแต่ละคนจะมีสิทธิเสรีภาพก็ตาม แต่การอ้างเสรีภาพที่ริดรอนสิทธิของผู้คนส่วนใหญ่ให้เดือดร้อนรำคาญเป็นสิ่งที่มิควรปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง กรณีจึงถือว่า การสร้างวินัยควรต้องทำให้เป็นมติมหาชนที่ทุกคนยอมรับและพร้อมที่จะปฏิบัติตาม แต่ทั้งนี้ต้องใช้เวลาและความต่อเนื่องของการศึกษา อบรม สร้างมติมหาชนไปเรื่อยๆ จนกระทั่งกลายเป็นความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ว่าสิ่งไหนผิดหรือถูก และกลายเป็นวินัยในที่สุด

จากแนวทางในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง ดังที่ได้นำเสนอมาข้างต้น จะพบว่าในแต่ละแนวทางจะมีความคิดพื้นฐานร่วมกันคือ หากต้องการที่จะปลูกฝังและส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง ควรจะต้องเริ่มทำความเข้าใจกับผู้ที่จะถูกฝึกว่า ความมีวินัยในตนเองมีความสำคัญกับบุคคลนั้นเพียงใด และจะมีผลกระทบที่ดีหรือไม่ดีอย่างไร ถ้าหากผู้ที่จะถูกฝึกปฏิบัติหรือมิได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว เมื่อทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของความมีวินัยในตนเองเป็นหน้าที่ที่พึงกระทำ และทำให้พฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความเคยชิน โดยแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเช่นนั้นมิควรอย่างยิ่งที่จะใช้วิธีการบังคับ เพราะผู้ที่ถูกฝึกจะปฏิบัติเช่นนั้นเพียงเมื่ออำนาจบังคับนั้นยังคงอยู่ แต่หากปราศจากอำนาจดังกล่าว การปฏิบัติตามจะถูกละเลย ดังนั้นจึงควรส่งเสริมความมีวินัยในตนเองให้แก่เด็กและเยาวชน ด้วยเหตุที่เป็นผู้ที่ยังไม่มีพฤติกรรมที่แน่นอนหรือมีความเคยชิน โดยควรใช้การส่งเสริมความมีวินัยในตนเองในลักษณะองค์รวมคือ การบูรณาการองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ ปัญญา จิตใจ และพฤติกรรม ให้ได้รับการพัฒนาควบคู่พร้อมกันไป โดยมิควรมุ่งเน้นที่องค์ประกอบเพียงด้านใดด้านหนึ่ง เพราะจะเป็นการเข้าข่ายในการใช้อำนาจบีบบังคับ และควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันระหว่างสถาบันครอบครัวและสถาบันทางอื่นๆ ด้วย โดยต้องทำให้พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง เป็นพฤติกรรมที่สามารถพบเห็นและปฏิบัติกันโดยทั่วไปในสังคม ทั้งนี้ ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ (2539 : 16) ได้กล่าวไว้ว่า การถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) เป็นแนวทางหรือกระบวนการที่เหมาะสมและได้ผลดีที่สุด ในการส่งเสริมความมีวินัย โดยกระบวนการดังกล่าวจะเกิดขึ้นตลอดชีวิตของมนุษย์ (Life Long Process)

แม้ว่าความมีวินัยในตนเอง มีความสำคัญและสมควรที่จะส่งเสริมในวัยเด็กและเยาวชน แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าบุคคลในวัยผู้ใหญ่จะไม่สามารถฝึกฝนพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองได้ เพียงแต่อาจจะใช้ระยะเวลาบ้างตามสมควร เพราะต้องเข้าใจในบางวัฒนธรรมมีจารีตที่ยึดถือกันมาเป็นระยะเวลานาน ฉะนั้นจึงหยั่งรากลึกในตัวของบุคคลนั้น ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เวลาและพึงระลึกอยู่เสมอว่า มิควรใช้อำนาจในการบังคับ หากแต่ควรใช้ความรัก และความเข้าใจในการฝึกตามแนวทฤษฎีที่เรียกว่า The Rabbit and the Carrot ซึ่งแม้ว่าจะได้ผลที่ล่าช้า แต่ถ้าทำได้ผลแล้ว ผลนั้นก็จะอยู่คงทนตลอดไป (พล แสงสว่าง. 2536 : 17)

อนึ่งการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) หรือที่นักวิชาการบางท่านอาจใช้คำว่า การขัดเกลาทางสังคม (ณรงค์ เส็งประชา. 2538 : 159 และ จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ. 2540 : 43) หรืออาจใช้คำว่า การอบรมให้เรียนรู้ระเบียบทางสังคม (อานนท์ อาภาภิรม. 2525 : 40 ; เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ. 2540 : 83 และ ยุบลวรรณ ประมวลรัฐการ. 2543 : 72) แม้ว่า จะใช้คำที่แตกต่างกัน แต่ความหมายของแต่ละคำต่างก็มีแนวความคิดร่วมกันโดยสรุปได้ว่าคือ กระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อที่จะให้ตนเองได้พัฒนาไปสู่การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง (สุพัตรา สุภาพ. 2539 : 38) ทั้งนี้บุคคลจะรับเอาความรู้ ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ บรรทัดฐานที่สังคมกำหนดเอาไว้ เพื่อคาดหวังที่จะให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตาม (Vander. 1986 : 68) หรืออาจจะมองกระบวนการขัดเกลาทางสังคมได้ 2 นัย คือ ในแง่ทางด้านสังคมเป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม ส่วนในแง่ด้านปัจเจกบุคคลเป็นการพัฒนาบุคลิกลักษณะของบุคคล (Broom and Selznick. 1979 : 84)

โดยจุดมุ่งหมายประการแรกของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมคือ การบ่มเพาะ ปลูกฝังพื้นฐานของระเบียบวินัยให้แก่สมาชิกของสังคม ซึ่งจะกระทำผ่านตัวแทนในการขัดเกลาทางสังคม (Agents of Socialization) ซึ่งก็คือ กลุ่มบุคคล หรือองค์กรที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคมให้แก่สมาชิก เพื่อให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมแบ่งได้ 4 ประเภท (Conklin. 1987 : 91 - 92) อันได้แก่ ครอบครัว (Family) สถานศึกษา (The School) กลุ่มเพื่อน (The Peer Group) สื่อมวลชน (The Mass Media)

ซึ่งแต่ละสถาบันทางสังคมจะมีบทบาทต่อการเสริมสร้างวินัย ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับ สถาบันศาสนา สถาบันอาชีพ สถาบันการเมือง ไว้เพิ่มเติมนอกเหนือจากสถาบันทางสังคมทั้ง 4 ดังกล่าวข้างต้น (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537 : 8 - 10)

1. สถาบันครอบครัว

ครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมขนาดเล็กที่สุดและสำคัญที่สุดในการหล่อหลอมบุคลิกภาพ และสร้างการเรียนรู้ระหว่างสมาชิก โดยเฉพาะสมาชิกผู้เยาว์ของ

ครอบครัวนั้น ถ้าได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครองให้รู้จักกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนปฏิบัติ มีความอดทนไม่ทำอะไรตามความพอใจหรือตามความต้องการของตนตั้งแต่ในระยะแรกๆ ของชีวิต ซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีระเบียบในภายหน้า นอกจากนั้นการประพฤติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองหรือผู้อาวุโสภายในครอบครัว กรณีการมีวินัยบางประการจะยิ่งทำให้สมาชิกผู้เยาว์ของครอบครัวเกิดการเรียนรู้ยอมรับปฏิบัติตามได้ง่ายขึ้น

2. สถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับและประเภทการศึกษาใดก็ตาม นอกจากจะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนโดยตรงแล้ว การสั่งสอนอบรมจากครู อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน ตลอดจนตัวแบบทางพฤติกรรมภายในสถาบันการศึกษาที่ผู้เรียนเลือกยอมรับเป็นแบบอย่างหลายกรณีเหล่านี้รวมกัน จะมีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างวินัยของผู้เรียน

3. สถาบันศาสนา

หลักธรรมคำสอนจากศาสนาต่างๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ต่างมุ่งสอนให้บุคคลมีความประพฤติปฏิบัติที่ดีสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมได้อย่างสงบสันติสุข การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งยอมรับเข้าถึงหลักธรรมคำสอนในศาสนานั้นๆ อย่างแท้จริง จะพบว่าบุคคลดังกล่าวย่อมมีวินัยในตนเอง ด้วยเหตุนี้สถาบันศาสนาจึงมีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างวินัยของบุคคลทั่วไปในสังคมไทยด้วยเช่นกัน

4. สถาบันอาชีพ

การเข้าสู่อาชีพใดๆ ของบุคคลย่อมมีกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนปฏิบัติสำหรับกลุ่มอาชีพนั้นๆ โดยเฉพาะซึ่งกฎเกณฑ์ระเบียบดังกล่าวนี้ จะช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ปรับตัวอยู่ในกลุ่มอาชีพดังกล่าวได้ในที่สุด ดังนั้นสถาบันอาชีพแต่ละอาชีพจึงมีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างวินัยให้กับผู้ประกอบอาชีพดังกล่าว

5. สถาบันการเมือง

สถาบันการเมืองที่หมายถึง คณะรัฐบาลและพรรคการเมือง มีส่วนสำคัญในฐานะเป็นองค์กรกำหนดนโยบาย แนวทางการบริหารประเทศตลอดจนการควบคุมดูแลการปฏิบัติราชการของข้าราชการประจำให้ตอบสนองนโยบายรัฐบาล ดังนั้นการดำเนินงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยของคนในชาติ จึงเป็นสิ่งที่สถาบันการเมืองควรเข้ามามีบทบาทโดยการนำมากำหนดเป็นแนวทางนโยบายการดำเนินงานทางการเมืองของพรรคการเมืองหนึ่งๆ นอกจากนี้สำหรับตัวพรรคการเมืองยังสามารถช่วยเสริมสร้างวินัยให้กับสมาชิกพรรคได้โดยตรงด้วยการกำหนดเป็นระเบียบของพรรค ในท้ายที่สุดพฤติกรรมตัวแบบของนักการเมืองที่มีการรักษาวินัยอย่างจริงจัง จะช่วยให้ประชาชนทั่วๆ ไปในสังคมไทยยอมรับปฏิบัติตามได้เช่นกัน

6. สถาบันสื่อสารมวลชน

สื่อสารมวลชนมีบทบาทสำคัญยิ่งในการเสริมสร้างวินัยให้กับคนในสังคม โดยกระบวนการให้การศึกษาอย่างไม่เป็นระบบ ซึ่งอาศัยสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการมีวินัยหรือไม่มีวินัยของคนให้ปรากฏรับรู้โดยกว้างต่อไป ทั้งนี้ข่าวสารข้อมูลดังกล่าวย่อมทำให้บุคคลเรียนรู้ที่จะมีระเบียบวินัยหรืออาจจะไม่มีระเบียบวินัยได้เช่นกัน ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นเรียนรู้ที่จะเลือกปฏิบัติอย่างไร ดังนั้นสถาบันสื่อสารมวลชนจึงควรตระหนักในความสำคัญดังกล่าว

คุณค่าและประโยชน์ของความมีวินัยในตนเอง

จากอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้แต่ละประเทศต่างหันมาตระหนักถึงคุณภาพของประชากรของตน อันเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากในศตวรรษนี้ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง หรือสิ่งแวดล้อม ตามแต่จุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ โดยเงื่อนไขที่สำคัญอันจะมุ่งสู่ความสำเร็จคือ ความมีวินัยของประชากรในชาติ โดยเฉพาะความมีวินัยในตนเองหรือความสามารถในการควบคุมตนเองเป็นหัวใจสำคัญในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่มีคุณธรรมและจริยธรรมทุกประเภทของพลเมืองที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมถึงรายละเอียดที่มีผู้เคยได้ให้ไว้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ของความมีวินัยในตนเองดังต่อไปนี้

วิวัฒน์ อัศวาณิชย์ (2523 : 11 - 12) ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกวินัยในตนเองนั้น ผู้ที่ทำการฝึกต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเด็กเป็นอย่างดี และจะต้องเป็นผู้ที่ใช้เหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ ซึ่งถ้าเด็กเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองแล้ว จะก่อให้เกิดผลดีแก่ตัวของเด็กเอง โดยคุณค่าและประโยชน์ของการมีวินัยในตนเองสามารถสรุปได้ดังนี้

1. วินัยทำให้ผู้ที่รักษาวินัยเป็นคนดีขึ้น เป็นเครื่องป้องกันความเสื่อมเสีย

2. วินัยเป็นเครื่องวัดความดีของคน ใครจะเป็นคนดีหรือคนเลว จะดีมากหรือดีน้อย ซึ่งจะไม่มีอุปกรณ์อันใดที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องวัดได้แม่นยำเท่ากับการสังเกตวินัยของผู้นั้น ผู้ใดเคร่งครัดในความมีวินัยในตนเองจะสามารถสรุปได้ว่าบุคคลนั้นคือ คนดี

3. วินัยเป็นเครื่องแสดงความแตกต่างระหว่างบุคคล

Crow และ Crow (ปรียา ชัยนิยม. 2542 : 17 ; อ้างอิงจาก Crow and Crow.1956 : 106) ได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองไว้ว่า จุดมุ่งหมายของการฝึกวินัยในปัจจุบันจะมิได้มุ่งแต่เพียงการให้ผู้ที่ถูกฝึกปฏิบัติตามระเบียบหรือแนวทางที่วางไว้เท่านั้น หากแต่ควรมุ่งให้ผู้ที่ถูกฝึกได้มีการพัฒนาการในการควบคุมตนเอง ด้วยเหตุที่การฝึกวินัยดังกล่าว จะเป็นการช่วยให้ผู้ที่ถูกฝึกได้กระทำสิ่งต่าง ๆ โดยคำนึงถึงทั้งตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ยังก่อให้เกิด

ประโยชน์แก่ผู้ที่ถูกฝึก ดังที่สุชาและสุรางค์ จันทร์เอม (ธิติมา จักรเพชร. 2544 : 21 ; อ้างอิงจาก สุชาและสุรางค์ จันทร์เอม. 2521 : 97) และ Crow และ Crow ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ของการมีวินัยในตนเองไว้อย่างกันดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้ผู้ที่ถูกฝึกวินัยมีพฤติกรรมที่เป็นระเบียบเรียบร้อย

2. ช่วยให้ผู้ที่ถูกฝึกวินัยมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง

3. ช่วยสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ

4. ช่วยส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าให้ตนเอง

5. ช่วยให้ครูและนักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จในการเรียนการสอน

6. ช่วยส่งเสริมหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ส่วนออซูเบล (พรรณทิพย์ ฟื้นทอง. 2534 : 28 ; อ้างอิงจาก Ausubel. 1963 : 59 - 60) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของการมีวินัยในตนเอง การปลูกฝังในเรื่องดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมของสังคม ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่ถูกฝึกวินัยมีลักษณะดังนี้

1. เรียนรู้มาตรฐานการกระทำหรือความประพฤติที่สังคมยอมรับ

2. มีวุฒิภาวะทางด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพดีเช่น มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง มีความสามารถในการควบคุมตนเองและเป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางอารมณ์และอดทนต่อความคับข้องใจได้

3. มีมโนธรรมที่ดี มีศีลธรรม

4. มีความปลอดภัยทางอารมณ์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (สมจิตต์ สุวรรณวงศ์. 2542 : 42 - 43 ; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2537 : 10) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของวินัยในตนเองว่าเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรอคอย การแก้ปัญหาของส่วนรวม ความสามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องโดยใช้หลักของเหตุผล และคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมโดยไม่ต้องมีผู้ใดมาคอยควบคุมบังคับ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคลและส่วนรวม จึงควรส่งเสริมความมีวินัยในตนเองอย่างถูกต้องตั้งแต่ปฐมวัย

นอกจากนี้การส่งเสริมความมีวินัยในตนเองจะช่วยให้มีความสามารถดังต่อไปนี้

1. ด้านสติปัญญา ช่วยให้รู้จักคิดใช้เหตุผล ตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

2. ด้านสังคม อารมณ์และจิตใจ ช่วยให้กล้าคิดและกล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อ รู้จักแบ่งปันและรู้จักการรอคอย

จากคุณค่าและประโยชน์ของการมีวินัยในตนเอง ดังที่มีผู้ได้ให้รายละเอียดไว้ดังข้างต้นนั้น สามารถสรุปถึงคุณประโยชน์ดังกล่าวไว้ว่า (โรจนา ศุขะพันธ์. 2530 : 36 ; อ้างอิงจาก มาโนชย์ ตัณฑวนิชย์. 2525 : 46 - 47 ; กฤษณี ภู่พัฒน์. 2538 : 8 ; ณัฏฐ์พร สตาภรณ์. 2540 : 21 ; สิทธัต คำวรรณ. 2541 : 16 ; อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. 2542 : 17 และ พิมผกา อัคคะพู. 2543 : 12)

การอยู่ร่วมกันระหว่างบุคคลต่างๆ ในสังคม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยบุคคลจำนวนมากซึ่งต่างก็มีพื้นฐานหรือภูมิหลังที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษา ความรู้ ลักษณะทางจิตใจ อีกทั้งการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนความเชื่อ ค่านิยมต่างๆ ที่เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ซึ่งการจะอาศัยอยู่ในสังคมร่วมกันนั้น การประพฤติตนอย่างมีอิสระเสรีตามแต่ความพึงพอใจของตนย่อมจะเป็นไปไม่ได้ เพราะความสับสนวุ่นวายจะเกิดขึ้นในสังคมอย่างไม่มีวันหยุดหย่อน ด้วยเหตุนี้เพื่อธำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของบุคคลโดยส่วนรวมในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขจำต้องมีการกำหนดแบบแผนแนวทางปฏิบัติเพื่อควบคุมพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนในสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นั่นก็คือเป็นความสำคัญและประโยชน์ของวินัย ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องกำหนดทิศทางให้กับสมาชิกในสังคมได้ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้พฤติกรรมเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยเฉพาะวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นวินัยที่เกิดขึ้นในจิตใจของแต่ละบุคคล ทั้งนี้การเกิดวินัยในตนเองจะต้องมิใช่เกิดจากอำนาจบังคับจากภายนอก หากแต่วินัยในตนเองที่ดีจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเกิดจากแรงผลักดันภายในของบุคคล เพราะหากบุคคลมีวินัยในตนเองบุคคลผู้นั้นจะแสดงพฤติกรรมด้วยความมีเหตุมีผล มีความอดทน สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ มีความเชื่อมั่นในการกระทำความดี ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมและหมู่คณะ อีกทั้งเป็นผู้ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนสามารถทำให้ตนเองดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และยังเป็นองค์ประกอบหลักในการพัฒนาสังคมให้ดียิ่งขึ้น และเป้าหมายหลักในการสร้างวินัยในตนเอง ควรจะต้องปลูกฝังในเด็กและเยาวชน เพราะเป็นผู้ที่ยังไม่มีแบบแผนของพฤติกรรมที่แน่นอน และเมื่อใดที่บุคคลเหล่านี้ได้รับการพัฒนาความมีวินัยในตนเอง จะแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม และจะไม่มีพฤติกรรมขัดแย้งในตนเองและพฤติกรรมนั้นๆ จะเป็นแบบแผนเดียวกันไม่ว่าจะอยู่ต่อหน้าหรือลับหลังและพึงระลึกอยู่เสมอว่า การมุ่งให้การศึกษาแก่ประชากรให้เป็นผู้ที่ถึงพร้อมทั้งวิชาการและสุขภาพทั้งกายและใจอย่างสมบูรณ์ยังไม่เป็นการเพียงพอ หากควรมุ่งผลิตบุคลากรที่มีวินัยในตนเอง รู้จักรับผิดชอบต่อทั้งตนเองและครอบครัว ชุมชน ตลอดจนประเทศชาติด้วย

ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู คือ การที่บิดา มารดาหรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กทั้งทางคำพูดและการกระทำ (ปิยะธิดา เหลืองอรุณ. 2540 : 11) อันเป็นกระบวนการถ่ายทอดวิธีการดำเนินชีวิตและเป็นการพัฒนาชีวิตให้แก่เด็ก (จันทร์ทร กลิ่นหอมดี. 2540 : 11) ซึ่งจะกระทำโดยการให้คำแนะนำ สั่งสอน ดูแลให้ความช่วยเหลือ คุ้มครอง ให้ความรักความอบอุ่น และตอบสนองความต้องการทางกายและใจ ตลอดจนสามารถให้รางวัลหรือลงโทษการกระทำต่าง ๆ ของเด็กได้ (จิราภา บัวซอย. 2541 : 10) ทั้งนี้ก็เพื่อให้เด็กมีสุขภาพร่างกายที่ดี อารมณ์แจ่มใส มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งการอบรมและการเลี้ยงดูจะต้องกระทำอย่างควบคู่กันจึงจะได้ผลสมบูรณ์ โดยบิดา มารดาหรือผู้ปกครองจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กด้วย (ทัดดาว ลิมพะสุต. 2543 : 9) เพราะเด็กจะมีโอกาสสังเกตลักษณะและการกระทำต่าง ๆ ของผู้ที่เลี้ยงดูตน จากนั้นเด็กจะสามารถเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านั้นได้ ส่วนในกรณีที่ผู้เลี้ยงดูจะให้การส่งเสริมหรือขัดขวางลักษณะหรือพฤติกรรมใด ๆ ของเด็ก ย่อมขึ้นอยู่กับความนิยมของสังคมหรือของกลุ่มที่เป็นสมาชิกอยู่ ด้วยเหตุที่ลักษณะต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดูจะคล้ายคลึงกับลักษณะของบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ผู้ที่เลี้ยงดูเด็กจะถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ของสังคมไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ค่านิยม ลักษณะนิสัยและความเคยชินของสมาชิกในสังคมซึ่งแตกต่างกันออกไปตามแต่ละสังคม โดยผ่านกระบวนการอบรมเลี้ยงดู (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 15) ทั้งนี้คณะกรรมการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม (2535 : 19 - 20) ได้จำแนกองค์ประกอบของการอบรมเลี้ยงดูเด็กไว้ 6 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1. ออกคำสั่งให้เด็กกระทำหรือเว้นการกระทำ 2. ตรวจตราว่าเด็กกระทำตามหรือไม่ 3. ในกรณีที่เด็กปฏิบัติสิ่งใด ๆ ที่เหมาะสมก็ควรให้รางวัลและส่งเสริม 4. ในกรณีที่เด็กไม่กระทำตามต้องใช้วิธีการตักเตือนก่อนแล้วจึงลงโทษ 5. ให้เหตุผลประกอบเมื่อต้องออกคำสั่ง ให้รางวัลหรือลงโทษแก่เด็ก 6. ผู้อบรมเลี้ยงดูต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กทั้งต่อหน้าและลับหลัง และเมื่อนำองค์ประกอบทั้ง 6 ประการมาผสมผสานกันปริมาณที่ต่างกันจะได้วิธีการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบต่าง ๆ กัน โดยทั่วไปมักจะจำแนกออกเป็น 3 รูปแบบคือ แบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยปละละเลย (อร่าม บุญยทาน. 2536 : 5)

จากคำจำกัดความของการอบรมเลี้ยงดูดังที่ได้เสนอไว้ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทั้งทางตรง อันได้แก่ การบอกกล่าว ชี้แนะแนวทางให้บุคคลอย่างเจตนา ส่วนทางอ้อมได้แก่ การที่ได้รับประสบการณ์หรือประโยชน์จากการสังเกตหรือเรียนรู้จากการกระทำของผู้อื่น ซึ่งทั้ง 2 ลักษณะเป็นการสื่อความหมายทั้งทางอารมณ์และความรู้สึกให้แก่เด็ก โดยเด็กจะมีโอกาสได้เลียนแบบพฤติกรรมของบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู ผ่านจากการสังเกตโดยการอบรมเลี้ยงดูคือ

การถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละครอบครัว ตามความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติในเรื่องต่าง ๆ และพึงระลึกว่า การอบรมและการเลี้ยงดู จะต้องกระทำควบคู่กันไป เพราะการเลี้ยงดูให้มีความเจริญเติบโตทางร่างกายเพียงอย่างเดียวไม่เป็นการเพียงพอ หากแต่ควรอบรมให้เด็กมีความเจริญทางด้านจิตใจ เพื่อให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคม

รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู เป็นตัวแปรที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน (พีรวัชร เวียงคำ. 2543 : 20) เพราะการอบรมเลี้ยงดูจะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม เพื่อจุดมุ่งหมายให้บรรลุผลตามขั้นตอนของพัฒนาการ ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นปัจจัยหลักที่จะช่วยเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ถึงพร้อมในทักษะการดำเนินชีวิตภายในสังคม แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นในเมื่อการอบรมเลี้ยงดูเป็นสภาพเป็นสภาพแวดล้อมของครอบครัว และในแต่ละครอบครัวก็มีลักษณะที่แตกต่างกัน ทั้งความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ และรูปแบบในการดำเนินชีวิต ซึ่งความแตกต่างดังที่ได้กล่าวมาเหล่านี้ เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงระดับชั้นทางสังคม ศาสนา เชื้อชาติ (Calhoun. 1997 : 132) ดังนั้นวิธีการอบรมเลี้ยงดูของแต่ละครอบครัวจึงแตกต่างกันออกไป โดยนักวิชาการหลายท่านได้แบ่งรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูไว้หลายรูปแบบดังนี้ (รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์. 2531 : 60 - 61 ; อ้างอิงจาก โสมรัศมิ์ จันทรประภา. 2515 : 82 - 84) ได้กล่าวถึงลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่จะส่งผลให้เด็กมีลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

1. ประเภทที่เลี้ยงลูกให้เป็นผู้ใหญ่มาตั้งแต่เด็ก หมายถึง ผู้ที่เลี้ยงดูได้กำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้เด็กปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และฝึกให้เด็กประพฤติตนดังเช่น ผู้ใหญ่ทั้งที่ยังมิถึงวัยที่สมควร ดังนั้นพัฒนาการทางความคิดหรือพฤติกรรมตามธรรมชาติแห่งความเป็นเด็ก ซึ่งต้องมีพัฒนาการไปตามวัยจะไม่เกิดกับเด็กที่ถูกเลี้ยงดูในรูปแบบเช่นนี้ เพราะมีลักษณะเป็นผู้ใหญ่เกินวัยของตน ลักษณะที่จะปรากฏเมื่อเด็กเติบโตจะมี 2 รูปแบบคือ

1.1 เด็กจะมีลักษณะที่เรียกว่า แก่แดด หรือ เจ้าระเบียบ ซึ่งจะทำให้เข้ากับเพื่อนในวัยเดียวกันได้ยาก เพราะเด็กจะเป็นผู้มีลักษณะจู้จี้ เจ้าระเบียบ วางตนเป็นผู้ใหญ่และมักจะรำคาญเพื่อน ๆ ที่คิดหรือทำตนแบบเด็ก หรือแม้กระทั่งเด็กจะรู้สึกรำคาญผู้ใหญ่บางคนที่ไม่มีระเบียบวินัย

1.2 เด็กจะมีลักษณะที่ดื้อรั้น เพราะเด็กจะแสดงพฤติกรรมที่ตรงกันข้ามเมื่ออยู่ลับหลังผู้ที่ตนเกรงกลัว ทั้งนี้สาเหตุมาจากเมื่อเด็กถูกบังคับมากเกินไป จะละทิ้งพฤติกรรมที่ควรต้องปฏิบัติตาม

2. ประเภทที่เลี้ยงลูกอย่างเทวดา หมายถึง ผู้ที่เลี้ยงดูจะตามใจและเอาอกเอาใจเด็กทุกอย่าง มิได้มีการห้ามปรามเมื่อเด็กต้องการที่จะกระทำหรืออยากกระทำในสิ่งใด แม้บางครั้งความต้องการเช่นนั้นจะไม่เหมาะสมก็ตาม ดังนั้นลักษณะที่จะปรากฏเมื่อเด็กเติบโตขึ้นจะมีลักษณะเอาแต่ใจตนเองเป็นใหญ่ ยกตนข่มท่าน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน จึงเข้ากับผู้อื่นได้ยาก

3. ประเภทที่เลี้ยงลูกอย่างผู้ร้าย หมายถึง ผู้ที่เลี้ยงดูมีความเข้มงวดกวดขัน คอยจับผิดเด็กตลอดเวลาไม่ว่าจะกระทำอะไรก็จะผิดไปเสียหมด เด็กจึงป้องกันตนเองตลอดเวลา มักจะพบในครอบครัวที่แตกแยก หรือบิดา มารดา ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต แล้วเกิดกรณีมีคู่สมรสใหม่ ลักษณะของเด็กที่เติบโตด้วยการเลี้ยงดูประเภทนี้จะพบว่า เป็นผู้ที่มีปมด้อย เจ้าคิดเจ้าแค้น มองผู้อื่นในแง่ร้าย เพราะไม่เชื่อว่า น้ำใจเป็นสิ่งที่มีอยู่จริง จึงหวาดระแวงความหวังดีจากผู้อื่น ขาดความศรัทธาในเพื่อนมนุษย์ ไม่ยอมรับตนเอง ขาดความภาคภูมิใจในตนเองและมีความอิจฉาริษยาผู้อื่น

4. ประเภทที่เลี้ยงลูกอย่างเป็นของเล่น หมายถึง เลี้ยงดูด้วยความต้องการไว้เชยชม ชอบให้แสดงออก เพื่อความภาคภูมิใจของตนเพื่อนำไปโอ้อวดกับผู้อื่น เด็กที่เติบโตจากการเลี้ยงดูในลักษณะเช่นนี้ จะเป็นผู้ที่ชอบแสดงออก ในบางเวลาจะไม่เลือกกาลเทศะ จนบางครั้งกลายเป็นผู้ที่จุ้นจ้าน เรียกร้องความสนใจให้แก่ตนเองเสมอ จึงทำให้เสียบุคลิกภาพ และกลายเป็นที่รำคาญหรือขบขันของเพื่อนๆ

5.ประเภทที่เลี้ยงลูกอย่างเช่นสัตว์เลี้ยง มักพบว่าผู้ที่เลี้ยงดูเด็กจะมีลักษณะฉุนเฉียวเจ้าอารมณ์ ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ เมื่อเกิดความพึงพอใจก็จะเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดี แต่หากเกิดการไม่พอใจในสิ่งใดก็จะละทิ้งหรือเกรี้ยวกราดกับเด็ก ดังนั้นลักษณะของเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยวิธีการนี้ เมื่อเติบโตขึ้นก็จะกลายเป็นคนเจ้าอารมณ์ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อต้องตัดสินใจในเรื่องใดจะไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง มีความหวาดระแวงไม่ไว้วางใจผู้อื่น

6. ประเภทที่เลี้ยงลูกอย่างเป็นคน หมายถึง ผู้ที่เลี้ยงดูจะเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตตามพัฒนาการไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เด็กจะถูกอบรมให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกที่ควร ดังนั้นเมื่อเด็กโตขึ้นจะพัฒนาตนเองให้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ตามสมควรแก่ตน ความบกพร่องหรือผิดปกติทางจิตใจจะเกิดขึ้นน้อยหรือไม่เกิดขึ้นเลยกับเด็กที่ถูกเลี้ยงดูตามแนวทางเช่นนี้

ส่วนสมเกียรติ พรหมผุย (รุ่งทิวา กันหาทิพย์. 2543 : 14 - 15 ; อ้างอิงจาก สมเกียรติ พรหมผุย. 2523 : 11 - 12) ได้แบ่งประเภทของการอบรมเลี้ยงดูเด็กไว้อย่างหลากหลายรูปแบบตามลักษณะท่าทีที่แสดงต่อเด็กดังนี้

1. ท่าทีรักมากเกินไป (Over Affection) พร้อมจะเสียสละเพื่อลูกทุกอย่างจนเด็กไม่สามารถต่อสู้หรือตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะเด็กขาดความมั่นใจและความเป็นตัวของตัวเอง

2. ท่าทีปกป้องมากเกินไป (Over Protection) ปกป้องเด็กตลอดเวลา ลักษณะเช่นนี้จะเห็นได้จากพฤติกรรมที่ให้ความสนใจกับความสะอาดของลูกตลอดเวลา ภูมิใจว่าตนเองดูแลรักษาลูกให้ดีตลอดเวลา

3. ท่าทีที่ตามใจอย่างไม่มีขอบเขต (Over Indulgence) เด็กจะไม่สามารถที่จะเรียนรู้ว่าสิ่งใดสมควรหรือไม่ เด็กจะได้ทุกสิ่งที่ต้องการ ตามแต่ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดา มารดา พึงจะมี แต่หากถึงจุดๆ หนึ่ง ซึ่งบิดา มารดาไม่สามารถจะให้ในสิ่งที่เด็กต้องการได้ นั่นก็ย่อมหมายถึงจะเกิดปัญหาตามมาจากตัวเด็กเอง และเมื่อเด็กต้องออกไปอยู่ในสังคมก็จะประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนในวัยเดียวกัน ด้วยความที่เด็กเข้าใจว่าตนจะถูกตามใจแม้ไม่ได้อยู่กับครอบครัว ซึ่งเป็นความหวังที่เด็กคาดว่าจะได้รับจากเพื่อนๆ แต่ในความเป็นจริงโอกาสเช่นนี้เป็นไปได้ยาก ดังนั้นการปรับตัวให้เข้ากับสังคมจึงเป็นปัญหาใหญ่ของเด็ก

4. ท่าทีที่เป็นกังวลต่อเด็กมากเกินไป (Over Anxiety) ในลักษณะเช่นนี้จะพบว่าเกิดในมารดามากกว่าบิดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมารดาที่ไม่มีความสุขในชีวิตสมรส หรือเคยมีประสบการณ์สูญเสียบุตร ดังนั้นจึงเกิดความวิตกกังวล กระสับกระส่ายอยู่เสมอต่อสุขภาพร่างกายของเด็ก

5. ท่าทีที่ไม่ยอมรับหรือไม่ต้องการลูกคนนี้เลย (Rejection Attitude) บิดา มารดาหวังว่าหากมีบุตรอาจจะทำให้ชีวิตสมรสดีขึ้น แต่กลับตรงกันข้ามการมีบุตรยิ่งทำให้ชีวิตสมรสเลวร้ายลง ดังนั้นลูกจึงกลายเป็นที่ชิงชัง ถึงแม้ว่าจะแสดงออกซึ่งความเกลียดชังหรือไม่ยอมรับเด็กหรือไม่ก็ตาม เด็กจะเติบโตโดยรู้สึกว่าขาดความรัก เด็กจึงมีความวิตกกังวลอยู่ตลอดเวลา ต้องการถูกปกป้องจากผู้อื่น และจะแยกตัวออกจากเพื่อนฝูง เพราะอับอายที่ตนถูกปฏิเสธความรักจากบิดา มารดา ในกรณีที่เด็กถูกปฏิเสธจากบิดา มารดาอย่างเปิดเผย เด็กจะแสดงปฏิกิริยาตอบโต้บิดา มารดาอย่างก้าวร้าวรุนแรง

6. ท่าทีเป็นคนเจ้าระเบียบ (Perfectionism) ทั้งนี้ทุกอย่างต้องเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่เข้มงวด ตรงต่อเวลา เด็กจะทำอะไรก็จะไม่ถูกใจบิดา มารดาเลย เด็กที่ถูกเลี้ยงดูในรูปแบบนี้ จะมีลักษณะรู้สึกผิดหวัง ขาดความสามารถ ไม่มีความมั่นใจในสิ่งที่ตนกระทำไป ขาดความสนใจในชีวิต

7. ท่าทีไม่ลงรอยกันระหว่างบิดา มารดา (Parental Incompatibility) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการอบรมเลี้ยงดู เด็กจะเกิดความสับสนไม่แน่ใจว่าตนจะเชื่อฟังใคร เด็กจะเติบโตขึ้นในบรรยากาศแห่งความขัดแย้ง ความรู้สึกโกรธ เกลียด รักบิดา มารดาจะปะปนกัน และเด็กจะไม่มีความแน่ใจในตนเอง โดยส่วนมากบิดา มารดาจะใช้เด็กเป็นศูนย์กลางในการที่จะกระทบกระเทียบเปรียบเปรยซึ่งกันและกัน จนในที่สุดเด็กจะไม่แน่ใจในตนเองว่าเป็นสาเหตุแห่งความขัดแย้งของบิดา มารดาของตนหรือไม่

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์เมต้า ของดุษฎี โยเหลา (2535 : 15 - 16) สามารถแบ่งรูปแบบและให้รายละเอียดของการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูเด็กให้การชื่นชม ใกล้ชิด สนับสนุนและให้ความสนใจแก่เด็ก

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูเด็กจะให้คำอธิบายหรือเหตุผลประกอบการสนับสนุนหรือห้ามปรามเด็ก ในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างมีความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อีกทั้งมีการให้รางวัลหรือลงโทษที่เหมาะสม

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ใช้เหตุผล หมายถึง รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูจะไม่ให้เหตุผลหรือคำอธิบายใดๆ แก่เด็ก ในการที่จะสนับสนุนหรือห้ามปรามเด็กในเรื่องต่างๆ อีกทั้งขาดความเหมาะสมในการให้รางวัลหรือลงโทษแก่เด็ก

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย หมายถึง การที่บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูเด็ก ใช้วิธีการลงโทษด้วยการเฆี่ยน ทุบตีให้ได้รับความเจ็บปวดน้อยกว่าการลงโทษทางจิตด้วยการดุด่าว่ากล่าว หรือแสดงอาการไม่พอใจเด็กด้วยการทำเฉยเมย งดแสดงความสนใจแก่เด็ก หรือตัดสิทธิบางอย่างที่เด็กเคยได้รับ

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การที่บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูไม่ปล่อยให้เด็กมีอิสระโดยจะคอยออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตามและควบคุมพฤติกรรมของเด็ก

6. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูปฏิบัติต่อเด็ก ซึ่งจะส่งผลให้เด็กรู้สึกถึงความยุติธรรมที่ได้รับจากบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูตน และบุคคลเหล่านี้จะให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุมีผล ยอมรับนับถือในความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก ให้ความร่วมมือหรือให้ความช่วยเหลือในโอกาสอันสมควร

7. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง พฤติกรรมบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูปฏิบัติต่อเด็ก โดยที่เด็กจะรู้สึกว่าไม่ได้รับการเอาใจใส่ ให้การสนับสนุนหรือให้คำแนะนำเท่าที่ควรจะเป็น เด็กจึงมักจะได้อิสระที่จะทำอะไรตามแต่ใจตนเอง และรู้สึกว่าบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูตนไม่ให้ความอบอุ่นแก่ตนเท่าที่ควร

8. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด หมายถึง พฤติกรรมบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูปฏิบัติต่อเด็ก จนกระทั่งเด็กรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับอิสระอย่างที่ควรจะได้รับ และต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูกำหนดขึ้นอย่างเคร่งครัด เด็กจะถูกควบคุมไม่ให้รับความสะดวกในการกระทำสิ่งใดๆ ตามที่ตนเองต้องการ

9. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู ในลักษณะที่เป็นผู้แนะนำ สนับสนุนช่วยเหลือ ยินดีจะอยู่กับบุตร ปกป้องคุ้มครองและทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง

10. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ หมายถึง การที่เด็กรับรู้ถึงพฤติกรรมของบิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดู ในลักษณะที่มีการลงโทษทางร่างกายเช่น การเฆี่ยนตี หรือการลงโทษทางจิตใจ เช่น การไม่พิจารณาถึงความต้องการของเด็ก การตัดสิทธิพิเศษที่เด็กเคยได้รับ

11. การอบรมเลี้ยงดูแบบเรียกร้องเอาจากเด็ก หมายถึง การรับรู้ของเด็กที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู ในลักษณะที่เป็นการควบคุมและเรียกร้องเอาจากเด็กเช่น ในด้านความสำเร็จ บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูมักจะแสดงอาการไม่พอใจหากบุตรของตน ไม่สามารถประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตนได้ตั้งไว้

จากรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ได้นำเสนอมาข้างต้น ดุษฎี โยเหลา ได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ เพื่อความสะดวกในการวิจัยคือ

1. การอบรมเลี้ยงดูทางบวก หมายถึง การที่บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูแสดงพฤติกรรมต่อเด็ก โดยการให้ความรัก มีเหตุผล สนับสนุน ยอมรับความสามารถของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น มีความสม่ำเสมอ และมีความเหมาะสมในการให้รางวัลหรือลงโทษแก่เด็ก โดยในการสังเคราะห์งานวิจัยของ ดุษฎี โยเหลา ได้จัดให้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล แบบรักสนับสนุน แบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย และแบบประชาธิปไตย เป็นการอบรมเลี้ยงดูทางบวก

2. การอบรมเลี้ยงดูทางลบ หมายถึง การที่บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูแสดงพฤติกรรมต่อเด็ก โดยการออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม ไม่ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก หรือการปฏิบัติที่มีต่อเด็กในลักษณะที่ปล่อยให้เด็กทำอะไรตามแต่ใจชอบ การอบรมเลี้ยงดูในลักษณะนี้ เด็กจะไม่ได้รับความอบอุ่นเท่าที่ควร โดยในการสังเคราะห์งานวิจัยนี้ ดุษฎี โยเหลา ได้จัดให้การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แบบควบคุม แบบเรียกร้องเอาจากเด็ก แบบไม่ใช้เหตุผล และแบบปล่อยปละละเลย เป็นการอบรมเลี้ยงดูทางลบ

จากแนวคิดของทั้ง 3 ท่านดังที่ได้นำเสนอข้างต้น ทำให้ได้รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ชัดเจน และกระชับได้ใจความลงตัวอย่างยิ่งกับแนวความคิดของ วราภรณ์ รักวิจัย (2529 : 9 - 14) ที่ได้ทำให้รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูแคบลง แต่ขณะเดียวกันก็ยังคงดำรงไว้ซึ่งแนวความคิดพื้นฐานร่วมกัน ซึ่งสามารถจำแนกได้ 4 รูปแบบดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ความอบอุ่น แบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบนี้ จะใช้คาถา 3 บท อันได้แก่ ความรัก ความเอาใจใส่ ความเข้าใจ ผสมผสานกัน แม้ว่าในการอบรมเลี้ยงดู ผู้ที่เลี้ยงดูเด็กจะให้ความรัก ความอบอุ่น และความห่วงหาเอื้ออาทร แต่หาจะเพียงพอไม่ ทั้งนี้ด้วยเหตุที่การอบรมเลี้ยงดูที่ดีจะต้องมิใช่ให้แต่ความรักเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องถือว่า เด็กเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของครอบครัว ผู้ที่เลี้ยงดูต้องให้ในสิ่ง

ที่เด็กมีความต้องการอย่างแท้จริง โดยจะต้องคำนึงถึงความสามารถทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็ก เพื่อที่จะได้จัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมตรงกับพัฒนาการ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว เด็กก็จะไม่ต้องถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ตนไม่ต้องการหรือไม่มีความสามารถที่จะกระทำได้ ผู้ที่เลี้ยงดูจะเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เด็ก ด้วยการให้อิสระแก่เด็กในการทำกิจกรรมใด ๆ โดยเป็นเพียงผู้ที่ช่วยเหลือ แนะแนวทางในโอกาสที่สมควรพร้อมทั้งผู้ที่เลี้ยงดูต้องยอมรับการตัดสินใจของเด็ก เพราะถือว่าเป็นความสามารถและสิทธิของเด็กที่จะแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เด็ก โดยผู้ที่เลี้ยงดูจะเพียงให้กำลังใจ คำปรึกษา และความมั่นคงปลอดภัยให้แก่เด็ก อีกทั้งแนะแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เด็กเกิดทักษะในการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะทำให้เด็กมีลักษณะที่เปิดเผย เป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ อารมณ์ร่าเริงแจ่มใส มองโลกในแง่ดี สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี มีความกล้าแสดงออกอย่างมั่นใจ สามารถช่วยเหลือตนเองและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำที่ดีสามารถให้ความร่วมมือกับผู้อื่นได้ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ เข้าใจตนเอง และรู้สึกถึงคุณค่าของตน เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาจากเด็ก การอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบนี้ ผู้ที่เลี้ยงดูจะเรียกร้องในสิ่งที่ตนต้องการจากเด็ก โดยจะเคี่ยวเข็ญให้เด็กมีหน้าที่ทำตามจุดประสงค์หรือความต้องการที่ผู้เลี้ยงดูได้กำหนดไว้ แม้ว่าการกระทำเช่นนั้นเด็กจะไม่พึงพอใจก็ตาม

ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาจากเด็ก จะทำให้เด็กมีลักษณะที่ปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอกได้ลำบาก เด็กจะเป็นคนเจ้าอารมณ์ ขาดความมั่นใจในตนเอง เด็กบางคนจะไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต เพราะไม่สามารถค้นพบความสามารถของตน ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความสามารถที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง เป็นผู้ที่ว่านอนสอนง่ายเชื่อฟังผู้ใหญ่ทุกอย่างจึงมักจะพึ่งพาผู้ใหญ่ ขาดความริเริ่มสร้างสรรค์

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่บิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดูเด็กจะไม่ให้ความใส่ใจ ในการอบรมหรือสั่งสอนเด็ก จึงปล่อยให้เด็กทำสิ่งใดก็ได้ตามใจของเด็กเอง ขาดการชี้แนะแนวทางที่ถูกที่ควรให้แก่ลูก แม้แต่ความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานของเด็กทั้งการกินการอยู่ หรือการดูแลเอาใจใส่ยามเจ็บปวด มักจะให้ความรักอย่างลำเอียง เมื่อต้องมีการลงโทษก็จะรุนแรงเกินสมควร การอบรมเลี้ยงดูประเภทนี้จะมีลักษณะตามมีตามเกิด ซึ่งส่วนหนึ่งอาจจะมาจากสาเหตุทางเศรษฐกิจของครอบครัว หรือไม่มีเจตนาให้กำเนิดบุตร หรืออาจเป็นครอบครัวที่แตกแยก

ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เด็กจะมีลักษณะนิสัยก้าวร้าวรุนแรง ชอบการทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่น ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ ในบางครั้งเด็กอาจเกลียดชังบิดา มารดา

ของตนเอง เด็กจะมีอาการเซื่องซึม ไม่สามารถปรับตัวได้ มีความตึงเครียดทางอารมณ์กระวนกระวายใจเสมอ ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ไม่มีเหตุผล มักเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่นเพราะขาดความรัก ความอบอุ่น ไม่มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีปัญหาทางสุขภาพจิต ผู้ที่เป็นยุวอาชญากรมักจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบนี้

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักถนอมมากเกินไป การอบรมเลี้ยงดูในลักษณะเช่นนี้ บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูจะปกป้องเด็กจากความลำบากหรืออันตรายจนมากเกินไป โดยการช่วยเหลือดังกล่าวนี้จะส่งผลให้เด็กไม่รู้จักวิธีที่จะช่วยเหลือตนเอง ไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจได้ด้วยตนเอง หรือเรียกได้ว่าเป็นการถนอมไข่ไว้ในหิน บิดา มารดาจะคอยช่วยเหลือเด็กในทุกฝีก้าว อย่างไม่ให้คลาดสายตา

ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักถนอมมากเกินไป เด็กจะมีลักษณะเอาแต่ใจตนเองเป็นหลัก ขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ และไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มักพึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ เด็กไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ยาก เด็กมีแนวโน้มสุขภาพจิตเสีย และมีอาการทางประสาท

แม้ว่านักวิชาการหลายท่านจะแบ่งรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูไว้อย่างหลากหลาย แต่หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า รูปแบบที่แตกต่างกันนั้น โดยความเป็นจริงแล้วเกิดจากการผสมผสานวิธีการอบรมเลี้ยงดู 2 มิติ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม โดยสามารถพิจารณาจากปริมาณน้อยไปถึงมากได้ในแต่ละมิติดังนี้ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากควบคุมน้อย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดเผด็จการ หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อยควบคุมมาก และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อยควบคุมน้อย (จันทร์ทร กลิ่นหอมดี. 2540 : 11) การอบรมเลี้ยงดูใน 3 รูปแบบนี้ สอดคล้องกับการจำแนกรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูตามแนวคิดของโรเจอร์ (วัชรินทร์ ประคองศรี. 2530 : 12 - 13 ; อ้างอิงจาก Roger.1972 : 117 นฤมล สิริพันธ์. 2530 : 23 - 26 และ พรสุดา ดิษยวรรธนะ. 2534 : 23)
ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบประชาธิปไตย (Democratic Rearing) หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู ทำให้เด็กรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมไม่มีการปล่อยตามใจจนเกินไปหรือไม่เข้มงวดจนเกินไป บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูมีความอดทน ยอมรับนับถือในความสามารถ และเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นให้ความร่วมมือแก่เด็กตามโอกาสอันสมควร

2. แบบเข้มงวดกวดขัน (Authocratic Rearing) หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองถูกปฏิเสธไม่ให้ทำตามใจปรารถนาหรือคอยควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำสิ่งที่ตนต้องการ หรือไม่ได้รับอิสระ

เท่าที่ควร เด็กจะรู้สึกว่าตนถูกบังคับให้ทำแต่สิ่งที่บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูต้องการและถูกคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

3. แบบปล่อยปละละเลย หรือทอดทิ้ง (Rejection rearing) หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองถูกเกลียดชัง หรือปล่อยให้ทำสิ่งใดๆ ตามใจต้องการ โดยไม่ได้รับการเอาใจใส่ให้คำแนะนำจากบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูเท่าที่ควร

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะยึดแนวทางในการแบ่งรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูตามแนวความคิดของโรเจอร์ทั้ง 3 รูปแบบดังกล่าวข้างต้น

ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์จะไม่เพียงพอแค่การรับถ่ายทอดทางพันธุกรรม หากแต่ต้องมีองค์ประกอบอีกประการหนึ่งคือ การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) (สุพัตรา สุภาพ. 2531 : 8) หรือในทางจิตวิทยาเรียกว่า การอบรมเลี้ยงดู (ทัดดาว ลิมพะสุต. 2543 : 8) ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษที่ปรากฏแต่เฉพาะสังคมมนุษย์เท่านั้น ทั้งนี้ด้วยมนุษย์มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย และประสิทธิภาพของสมอง ดังนั้นมนุษย์จึงมีความสามารถในการเรียนรู้ได้มากกว่าสัตว์สกุลอื่น ด้วยคุณลักษณะของความเฉลียวฉลาด อันเป็นคุณสมบัติทางชีวภาพที่ติดตัวมาแต่กำเนิด มนุษย์จึงสามารถเรียนรู้และจดจำได้มากขึ้นตามกาลเวลาที่ผ่านไป ทั้งนี้ด้วยมนุษย์มีการประดิษฐ์ภาษาเพื่อใช้ในการสื่อสารและเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้หรืออบรมสั่งสอนระหว่างกัน ในขณะที่สัตว์จะใช้สัญชาตญาณในการดำรงชีวิต แต่มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการกำหนดบทบาท หน้าที่ของตนจากความคาดหมายของสังคมมากกว่าการใช้สัญชาตญาณส่วนบุคคล (ปพาณี ฐิติวัฒนา. 2542 : 7 - 8) มิฉะนั้นแล้วมนุษย์ก็จะมีพฤติกรรมเช่นเดียวกับสัตว์ชนิดอื่น นั่นย่อมส่งผลให้ไม่สามารถเข้ากับสังคมของมนุษย์ได้(จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์. 2540 : 43) ดังเช่นข้อเขียนของคิงสลี่ย์ เดวิด ที่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเด็กชาวอเมริกันหญิงและชาย ชื่อ แอนนา (Anna) และ อิสเบลเล่ (Isbelle) ซึ่งถูกทอดทิ้งไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบิดา มารดา จึงเป็นเหตุให้เด็กทั้ง 2 คน ไม่มีความสามารถในการสื่อสารทางวาจา และปราศจากอากัปกิริยาดังเช่นมนุษย์ทั่วไป ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าหากมนุษย์ขาดการติดต่อหรือมีปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ด้วยกัน ก็ย่อมจะไม่สามารถสร้างลักษณะต่างๆ ของมนุษย์ (Human Characteristics) ขึ้นมาได้ (ยุบลวรรณ ประมวลรัฐการ. 2543 : 72 - 73 ; อ้างอิงจาก คิงส์ลี่ย์ เดวิด. 1940) จากกรณีดังที่กล่าวมาสามารถกล่าวอ้างได้ว่าธรรมชาติของมนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์ในสกุลอื่นๆ อย่างสิ้นเชิง เพราะมนุษย์มีความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นในการดูแลเอาใจใส่อย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานกว่าจะสามารถพึ่งพา

และช่วยเหลือตนเองได้ ดังนั้นในทุกวัฒนธรรมครอบครัวจะมีหน้าที่พื้นฐานคือ การปกป้องและอบรมเลี้ยงดูเด็ก (Schaefer. 1998 : 383) แต่ทั้งนี้ก็มิได้หมายความว่า การอบรมเลี้ยงดูจะบ่งบอกถึงแต่นัยทางกายภาพเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังขยายความถึงการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กในด้านของตำแหน่งทางสังคมของตน ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านชนชั้น ศาสนา เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ (Macionis. 1998 : 65) ดังนั้นรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูก็มีแนวโน้มที่จะแตกต่างกันออกไปในระหว่างครอบครัวซึ่งมีชนชั้นทางสังคมที่แตกต่างกัน (Appelbaum. 1998 : 112) ทั้งนี้เมื่อการอบรมเลี้ยงดูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอันจะส่งผลให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคล (วราภรณ์ รักวิจัย. 2529 : 7 - 8) ดังที่นักจิตวิทยาพัฒนาการเชื่อว่าประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็ก ดังนั้น บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู จึงมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังบุคลิกภาพให้แก่เด็กและอบรมให้เด็กแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามโอกาส (อมราวดี ณ อุบล. 2544 : 61) ทั้งนี้ ปริศนา คำชื่น (2540 : 15) ได้สรุปความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูว่าจะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กโดยตรงไม่ว่าจะเป็นในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม รวมถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งจะแตกต่างกันออกไปตามแต่ละสังคม เช่น สังคมของชาวตะวันตก บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูเด็กจะเน้นย้ำให้เด็กต้องใส่ใจในตนเองก่อน ส่วนสังคมของชาวตะวันออกจะเน้นย้ำให้เด็กใช้ความละเอียดอ่อนใส่ใจในความรู้สึกของผู้อื่น (Kammeyer. 1992 : 130 - 131) นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูยังส่งผลต่อการบรรลุตามขั้นพัฒนาการ ดังนั้นผลจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสมย่อมจะส่งผลให้เด็กเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ปัจจัยที่ส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง

ความรับผิดชอบ

ความหมายของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ ตรงกับคำศัพท์ในภาษาอังกฤษว่า Responsibility อันเนื่องมาจากคำศัพท์ 2 คำ คือ Response กับ Ability (สุโท เจริญสุข. 2528 : 45) ทั้งนี้มีผู้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้อย่างสอดคล้องกันว่า หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลซึ่งแสดงออกโดยมีความสนใจ เอาใจใส่ ตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายด้วยความพากเพียรพยายาม อดทนต่ออุปสรรคใด ๆ ที่ขัดขวาง มีการวางแผนงานอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ (ขวัญฤดี ขำซ่อนสัตย์. 2542 : 21 และ อมรวรรณ แก้วผ่อง. 2542 : 65) รวมถึงให้ความสำคัญที่จะกระทำตามสิ่งที่ตนเองได้เคยพูดหรือให้คำมั่นสัญญาไว้ (อนุวัติ คูณแก้ว. 2538 : 51) อีกทั้งมีความซื่อสัตย์ เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และมีวินัย

ในตนเอง (ยินดี ตรีศักดิ์หิรัญ. 2542 : 40) ยอมรับผลการกระทำของตนด้วยความเต็มใจ โดยรับทั้งความผิดและความชอบจากการกระทำนั้น ๆ (ปรียา ชัยนิยม. 2542 : 9) ถึงแม้ว่าผลที่ปรากฏออกมาจะประสบความล้มเหลว ก็ยอมรับผลนั้นด้วยความเต็มใจ พร้อมทั้งมุ่งมั่นพยายามที่จะแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น (นิคม ชนะไพฑูรย์. 2535 : 17 และ สุทธิพงศ์ บุญผดุง. 2541 : 22) ทั้งนี้ความรับผิดชอบจะเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติตนอย่างสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม จรรยาและตามกฎเกณฑ์ของสังคม แม้ว่าจะไม่มีการใช้อำนาจในการบังคับควบคุมก็ตาม (ลักขณา สะแกคุ้ม. 2543 : 34)

ประเภทของความรับผิดชอบ

กระทรวงศึกษาธิการ (อมรวรรณ แก้วผ่อง. 2542 : 65 - 67 ; อ้างอิงจาก กระทรวงศึกษาธิการ. 2524 : 22 - 23) พิจิตรา พงษ์จินดากร (รุ่งทิวา กันหาทิพย์. 2543 : 29 - 31 ; อ้างอิงจาก พิจิตรา พงษ์จินดากร. 2525 : 141 - 146) และ งานวิจัยและพัฒนาระบบกองวิชาการและแผนงาน กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม (ลักขณา สะแกคุ้ม. 2543 : 35 - 36 ; อ้างอิงจาก งานวิจัยและพัฒนาระบบกองวิชาการและแผนงาน กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. 2541: 71 - 72) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบตามลักษณะความหมายไว้อย่างสอดคล้องกันดังนี้ 1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง 2. ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งแต่ละประเภทมีรายละเอียดดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรับรู้ฐานะและบทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งจะต้องดำรงตนให้อยู่ในสภาพที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยบุคคลควรจะวิเคราะห์และแยกแยะว่าสิ่งใดถูกหรือผิด เหมาะควรหรือไม่ และมีความสามารถที่จะเลือกตัดสินใจในการดำรงตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนั้น บุคคลที่มีความรับผิดชอบย่อมจะต้องไตร่ตรองหรือใช้วิจารณญาณของตนอย่างรอบคอบว่า สิ่งที่ตนได้ประพฤติไปนั้นจะส่งผลดีหรือผลเสียต่อตนเองอย่างไร และมีสติที่จะเลือกปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดีแก่ตนเอง โดยความรับผิดชอบต่อตนเองแบ่งได้เป็น

1.1 ความรับผิดชอบในด้านการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง คือ สามารถเอาใจใส่และระวังสุขภาพอนามัยของตนเองให้มีความสมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ

1.2 ความรับผิดชอบในการหาเครื่องอุปโภคบริโภค คือ สามารถจัดหาและดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อย อยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้อย่างเหมาะสม

1.3 ความรับผิดชอบในด้านสติปัญญาและความสามารถ คือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนใฝ่หาความรู้ต่าง ๆ และฝึกฝนตนเองในด้านประสบการณ์ต่าง ๆ

1.4 ความรับผิดชอบในด้านความประพฤติ คือ รู้จักประพฤติตนให้เหมาะสม ละเว้นความชั่ว เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยและดำรงตนให้อยู่ในคุณธรรม จริยธรรม

1.5 ความรับผิดชอบในด้านมนุษยสัมพันธ์ คือ รู้จักที่จะปรับตนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสม

1.6 ความรับผิดชอบในด้านเศรษฐกิจส่วนตัว คือ รู้จักวางแผนและประมาณการใช้จ่ายของตน โดยยึดหลักการประหยัดและอดออม

1.7 ความรับผิดชอบในด้านการงาน คือ เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำกิจใดๆควรต้องลงมือกระทำให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลา

1.8 ความรับผิดชอบต่อผลการกระทำของตนเอง คือ ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีหรือในด้านที่ก่อให้เกิดความเสียหาย

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระและหน้าที่ของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก ด้วยเหตุที่บุคคลทุกคนเป็นส่วนประกอบของสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมขนาดเล็ก จนถึงสังคมขนาดใหญ่ อันได้แก่ ครอบครัว ชั้นเรียน สถานศึกษา ชุมชน และประเทศชาติตามลำดับ ดังนั้นการกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมต้องส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมไม่มากก็น้อย ทั้งนี้เมื่อบุคคลทุกคนมีภาระหน้าที่ที่จะเกี่ยวพันกับสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่บุคคลจึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งจะต้องปฏิบัติต่อสังคม 5 ประการดังนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อบิดา มารดา และครอบครัว ได้แก่ ให้ความเคารพและเชื่อฟัง ช่วยเหลือการงานให้เต็มตามความสามารถในแต่ละโอกาสอันสมควร ประพฤติตนให้เป็นคนดี มีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว ช่วยรักษา และเชิดชูชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล

2.2 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ได้แก่ การให้ความรักแก่เพื่อนเสมือนพี่น้องของตน ให้การตักเตือนเมื่อเห็นเพื่อนทำผิดและคอยแนะนำให้เพื่อนทำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสมและถูกต้อง ไม่เอารัดเอาเปรียบ ให้อภัยในกรณีที่เกิดความผิดพลาดหรือบาดหมางกัน ใช้ถ้อยคำต่อกันด้วยความสุภาพอ่อนหวาน

2.3 ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ครู อาจารย์ ได้แก่ การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ไม่หนีเรียน เคารพและเชื่อฟังครู อาจารย์ ช่วยเหลือกิจการงานของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด รักษาความสะอาดและไม่ทำลายทรัพย์สมบัติของสถานศึกษา รักษาและสร้างชื่อเสียงเกียรติยศของสถานศึกษา

2.4 ความรับผิดชอบต่อชุมชน ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน ได้แก่ เคารพและปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับหรือขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่ยึดถือภายในชุมชนของตน

ช่วยรักษาสาธารณสมบัติของชุมชน ให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชน ช่วยรักษาความปลอดภัยและสอดส่องภัยอันตรายหรือเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้นพร้อมทั้งช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้เต็มตามความสามารถของตน สามัคคีและเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมชุมชน ไม่ละเลยต่อหน้าที่พลเมืองที่ดี

2.5 ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ได้แก่ ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบต่าง ๆ ของสังคม รักษาสาธารณสมบัติของชาติ ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของชาติ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักษาความสามัคคีระหว่างคนในชาติ ดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมแห่งความเป็นไทย

ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่ดีอย่างหนึ่ง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กและเยาวชนไทย นอกจากความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร มีมานะอุตสาหะ และความเสียสละ อันเป็นคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี (จันทรา พวงยอด. 2543 : 15 ; อ้างอิงจาก กรมศาสนา. 2525 : ไม่ปรากฏหน้า) ซึ่งเป็นลักษณะนิสัย และการกระทำที่สอดคล้องกับมาตรฐานและกฎเกณฑ์ ข้อบังคับของกฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ทางศาสนา อีกทั้งคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าการฉกฉวยโอกาสเพื่อตนเอง ความรับผิดชอบจะเป็นกลไกที่สำคัญในการผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามระเบียบที่ได้กำหนดไว้ มีความเคารพสิทธิของผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกในสังคมสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข (สุคนธ์ เจียรกลาง. 2535 : 28) และความรับผิดชอบยังจะส่งผลให้ บุคคลสามารถปฏิบัติกิจใด ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จสิ้นภายในเวลาที่กำหนด และตรงตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการเป็นบุคคลที่สมควรได้รับการยกย่องและเป็นคุณประโยชน์ต่อทั้งสังคมและตนเอง เพราะเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนได้ อย่างสอดคล้องกับกฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคมโดยไม่ต้องถูกบังคับจากผู้อื่น ไม่เป็นบุคคลที่นำความเสื่อมเสียมาสู่สังคมส่วนรวม อีกทั้งความรับผิดชอบยังก่อให้เกิดความก้าวหน้าและสงบสุขมาสู่สังคม ซึ่งถือได้ว่า เป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติ (กรรณาภรณ์ ดวงแจ่มกาญจน์. 2541 : 34 ; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2521 : 28) หากสมาชิกทุกคนในสังคมเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบปัญหาความวุ่นวายต่าง ๆ ที่สังคมกำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน คงจะไม่เกิดขึ้นดังที่ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ กล่าวไว้ว่า สังคมจะขาดความสงบสุขเนื่องจากมีบุคคลส่วนหนึ่งของสังคม เป็นผู้ที่ขาดคุณลักษณะของความรับผิดชอบ ความสม่ำเสมอ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ และความพยายามที่จะพึ่งพาตนเอง และลดความต้องการที่จะพึ่งพาผู้อื่นให้น้อยลง (สมจิต ห่อทอง. 2543 : 14 ; อ้างอิงจาก สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2515 : 55 - 57)

ความเชื่อมั่นในตนเอง

ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเอง หรือ Self - Confidence หมายถึง มีความมั่นใจตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถของตน (Hornby. 1968 : 901 ; Peter. 1976 : 634) ซึ่งเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคลซึ่งจะแสดงออกให้เห็นด้วยการพูด หรือการกระทำใดๆ อันเป็นการบ่งบอกถึงความมั่นใจ หรือกล้าที่จะเผชิญเหตุการณ์ต่างๆ หรือการกระทำใดๆ ให้สำเร็จดังที่ได้ตั้งใจไว้ ถึงแม้ว่าจะมีอุปสรรคมาขัดขวางก็ไม่ยอมแพ้หรือท้อถอย หากแต่กลับใช้ความมานะพยายามที่จะต่อสู้และฝ่าฟันอุปสรรคที่เกิดขึ้น (กิตตินภา พละวัตร. 2539 : 9 , วนิดา ป้อมสุวรรณ. 2542 : 24) โดยบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความแน่ใจและไม่สงสัยหรือลังเลในความสามารถของตนเอง แต่จะมีความเชื่อมั่นว่าการกระทำหรือการตัดสินใจของตนเป็นสิ่งที่ถูกต้องสมเหตุสมผล โดยการที่จะประสบความสำเร็จได้ตามที่ตั้งใจไว้นั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากความสามารถ ทักษะหรือการกระทำของตน (กรรณิถา สีวลีพันธ์. 2543 : 37) ซึ่งได้รับการสั่งสมมาแต่วัยเด็กและบุคคลที่มีวินัยในตนเองจะมีความภาคภูมิใจในตนเอง สามารถกระทำการใดๆ อย่างมีจุดมุ่งหมายและมีทิศทางที่แน่นอน (จันทร์เพ็ญ ภูโสภา. 2544 : 36) ไม่แสดงอาการเฉยเมยต่อสภาวะการณ์ต่างๆ ในสังคมของตนเอง แต่จะเข้าไปมีส่วนร่วมตามสิทธิและหน้าที่อย่างถูกต้อง (อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. 2542 : 22)

ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคล ซึ่งเป็นลักษณะที่ควรสร้างหรือปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน เพราะจะช่วยให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและยืนหยัดต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ได้ ด้วยตนเอง (จันทร์เพ็ญ ภูโสภา. 2544 : 38) มีความเป็นตัวของตัวเอง จึงสามารถที่จะตัดสินใจด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีบุคลิกภาพที่ดี กล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสม กล้าคิดและมีความมั่นใจในการทำกิจใดๆ มีความรับผิดชอบ (กิตตินภา พละวัตร. 2539 : 32 และ วนิดา ป้อมสุวรรณ. 2542 : 25) ตลอดจนช่วยส่งเสริมให้การทำงานของบุคคลมีประสิทธิภาพและทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข แต่ในขณะเดียวกัน ความเชื่อมั่นในตนเองก็มีทั้งคุณและโทษ เพราะฉะนั้นจึงควรมีความเชื่อมั่นในตนเองในทางที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น อีกทั้งความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้ (พรรณี บุปผาวาสน์. 2544 : 30 - 31) โดยเฉพาะกับบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในการกระทำสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ ยิ่งประสบความสำเร็จมากเท่าใดก็ย่อมจะส่งผลให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การที่บุคคลจะมีวินัยในตนเองได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน

และมีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองหรือวินัยในตนเอง โดยเฉพาะบุคคลที่มีความเชื่อมั่นจากภายในตนเองสูงจะมีความสามารถควบคุมตนเองมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่อมั่นจากภายนอก ซึ่งต้องอาศัยแรงเสริม จึงจะแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น (อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. 2542 : 22 - 23)

ความเป็นผู้นำ

ความหมายของความเป็นผู้นำ

ความเป็นผู้นำ มีการใช้ในรูปศัพท์อื่นๆ อาทิ การเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำ ประมุขศิลป์ ซึ่งทั้งหมดทุกคำดังกล่าวมานี้ ตรงกับคำว่า Leadership โดยมีผู้ให้ความหมายของความเป็นผู้นำไว้อย่างสอดคล้องกัน ดังนี้ สายพิณ ปรุงสุวรรณ์ (2538 : 8 - 9) กิติ ตยัคคานนท์ (พรเพ็ญ ชัยมงคล. 2537 : 24 ; อ้างอิงจาก กิติ ตยัคคานนท์. 2532 : 12) และ Corsini (1999 : 546) ได้กล่าวว่า ความเป็นผู้นำเป็นศิลปหรือความสามารถของบุคคลคนหนึ่งที่จะชักจูงหรือใช้อิทธิพลต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาในการแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ หรือร่วมกันดำเนินกิจกรรมของกลุ่มด้วยการร่วมใจกันเพื่อให้ดำเนินงานไปจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติของมนุษย์ทุกคน แต่ทั้งนี้จะแตกต่างกันไปบ้าง เช่น บางคนมีความเป็นผู้นำมาก บางคนมีความเป็นผู้นำน้อย ซึ่งจะขึ้นอยู่กับการฝึกฝนและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล (ไพรัตน์ ไหลไผ่ทอง. 2539 : 51) หรืออาจกล่าวได้ว่า การที่ผู้นำจะมีภาวะการเป็นผู้นำในลักษณะใดนั้น จะขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายประการอาทิเช่น บุคลิกภาพของผู้นำ ทัศนคติและบุคลิกภาพของสมาชิก หรือลักษณะการทำงาน (Warren. 1934 : 150 และ สุกัญญา วรรณบุตร. 2543 : 9) ทั้งนี้ ผู้นำที่ดีต้องมีลักษณะดังนี้ มีคุณลักษณะทางกายภาพ และทางสังคมที่ดี มีสติปัญญา และบุคลิกภาพที่ดี คือ มีความกระตือรือร้น มีความอดทน มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ตรงต่อเวลา มีความยุติธรรม (ผะดากุล ปั้นลายนาค. 2544 : 21)

ประเภทของผู้นำ

พฤติกรรมของผู้นำเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงแบบและความสำเร็จของความเป็นผู้นำ สามารถแบ่งพฤติกรรมของผู้นำออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ (สมพงษ์ เกษมสิน. 2521 : 395 , สรวงสุดา สิงขรอาสน์. 2542 : 30 - 33 ; อ้างอิงจาก ลักขณา ธรรมไพโรจน์. 2536 : 35 - 39 , และ สุกัญญา วรรณบุตร. 2543 : 11 - 12)

1. ผู้นำแบบอัตนิยม ผู้นำแบบนี้บางครั้งเรียกว่า แบบอัตตาธิปไตย หรือ แบบเผด็จการ (Autocratic Style) เป็นผู้นำประเภทที่ถือเอาอำนาจตนเป็นใหญ่ มีลักษณะตึงตัวและเชื่อมั่นในตนเองมาก ไม่ค่อยรับฟังหรือให้เกียรติผู้อื่น ผู้นำในรูปแบบนี้มักเน้นที่สมรรถภาพของการทำงาน และไม่เปิดโอกาสให้มีการอภิปรายหรือปรึกษาหารือในกลุ่ม ไม่มีความไว้วางใจผู้อื่นหรือเชื่อมั่นในความสามารถของผู้อื่น ด้วยเกรงว่าจะทำงานไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นไปตามเป้าหมายของกลุ่มที่ได้กำหนดไว้ แม้ว่าผลผลิตของผู้นำประเภทนี้จะสูงแต่จะขาดความพึงพอใจ ความกระตือรือร้นในการทำงานของสมาชิก เนื่องจากความกลัวถูกลงโทษ

2. ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Style) ผู้นำในรูปแบบนี้เป็นแบบอย่างที่จัดว่าดีที่สุด และอำนวยผลการบริหารงานมากที่สุด ผู้นำแบบนี้จะถือเอาความคิดของกลุ่มเหนือกว่าตนเอง การบริหารงานจะทำไปในนามกลุ่ม โดยดึงสมาชิกในกลุ่มมาร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยมีความเชื่อว่า การเข้ามามีส่วนร่วมจะทำให้ได้ความคิดเห็นที่กว้างขวางขึ้น และต้องการให้เกิดความร่วมมือจากสมาชิก การบริหารงานจะเน้นไปในแนวทางที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อความมีคุณภาพของผลงาน

3. ผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez - Faire Style) ผู้นำในรูปแบบนี้เป็นผู้นำที่มีความรับผิดชอบน้อย มีการใช้อำนาจควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาน้อย เพราะไม่รู้จักใช้สิทธิความเป็นผู้นำของตนให้เกิดประโยชน์ ไม่สามารถควบคุมสมาชิกหรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของกลุ่มได้ บรรดาผู้ใต้บังคับบัญชาต่างมีเสรีในการที่จะวินิจฉัยสั่งการตามอัธยาศัย ส่วนผู้ที่เป็นผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้าจะเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำทั่วๆ ไปเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย ผู้นำประเภทนี้จึงมีลักษณะเหมือนกับผู้ที่คอยให้ข่าวสารข้อมูล เมื่อสมาชิกหรือผู้ใต้บังคับบัญชาต้องการเท่านั้น ลักษณะความสัมพันธ์ภายในกลุ่มจะมีน้อย การทำงานจึงมีลักษณะเกรงใจ ไม่มีกฎเกณฑ์ ผู้นำไม่สามารถเป็นหลักยึดได้

คุณลักษณะของความเป็นผู้นำ

การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อการเสริมสร้างความสำเร็จให้แก่กลุ่ม จนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพที่ดี จะต้องมีคุณลักษณะดังนี้ เป็นผู้มีเหตุผล ใจกว้างเปิดรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเป็นตัวของตัวเองในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น แสดงความสนใจและให้กำลังใจผู้อื่น เพราะการเป็นผู้นำที่ดีนั้นเป็นการสร้างศรัทธาและความเลื่อมใสให้แก่ผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไป และยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งที่จะนำองค์กรหรือหน่วยงานนั้นๆ ไปสู่จุดมุ่งหมายและความเจริญก้าวหน้า ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สุขวสา จันทร์อินทร์. 2542 : 49) ส่วนสแตดท์ ได้สรุปลักษณะของผู้นำที่ดีว่า คำนึงถึงมาตรฐานในการทำงาน เป็นที่พึ่งของคนอื่นหรือพึ่งพาอาศัยได้ มีความกล้าที่จะคิด มีความรับผิดชอบ

มีความสามารถในการจัดสรรงานให้ผู้อื่นช่วยปฏิบัติ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถในการสื่อความคิด มีมโนภาพ มีสติปัญญา สุขภาพร่างกายแข็งแรง มีความสามารถในการจัดรูปงาน มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และมีวินัยในตนเอง (ทิพวรรณ คนซื่อ. 2543 : 29 ; อ้างอิงจาก Stadt. 1973 : 49 - 53)

ทั้งนี้ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2525 : 16 - 17) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีความเป็นผู้นำย่อมประสบความสำเร็จในการทำให้กลุ่มบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ความเป็นผู้นำมีอำนาจอยู่ในบุคคลมากกว่าหนึ่งคน ความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับความถี่ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เกณฑ์เฉลี่ยของกลุ่มเป็นตัวกำหนดที่สำคัญในการเลือกผู้นำ บุคคลไม่สามารถที่จะเป็นผู้นำได้ในทุกเวลาและสถานการณ์ ความเป็นผู้นำจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ความเป็นผู้นำจะไม่เกิดขึ้นถ้าบุคคลที่เป็นผู้นำสร้างอำนาจให้กับตนโดยการข่มขู่ บุคคลที่พยายามวางอำนาจกับผู้อื่นจะเกิดความเป็นผู้นำได้น้อย ความเป็นผู้นำเป็นบทบาทของกลุ่มจึงจำเป็นต้องมีพวกมีคนยอมรับ บุคคลที่มีความเข้าใจผู้อื่นจะเป็นผลส่งเสริมให้มีความเป็นผู้นำสูง ดังนั้น ความเป็นผู้นำจะเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกของกลุ่มให้การยอมรับ ด้วยเหตุนี้ผู้นำกับกลุ่มจึงเป็นที่แยกออกจากกันไม่ได้

ความอดทน

ความหมายของความอดทน

ความอดทน หรือ Tolerance ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ว่า คือ ความทนทานของร่างกายและจิตใจในการทำงานทุกอย่างด้วยความเข้มแข็ง ขยันหมั่นเพียร ใช้สติปัญญาควบคุมตนเองให้อยู่ในอำนาจของเหตุผล ไม่หวั่นไหวต่ออารมณ์หรือถ้อยคำที่ทำให้เจ็บแค้น (จามรี ศิริภัทร. 2534 : 14) จากความหมายดังกล่าวสอดคล้องกับความอดทนในความหมายของจันทร์ดี ถนอมคล้าย (2539 : 12) ที่ว่าความอดทน คือ การทำงานอย่างเต็มตามความสามารถเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค สามารถควบคุมการกระทำของตนให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับ โดยใช้สติปัญญาควบคู่ไปด้วย ส่วนขนิษฐา สารีผล (2537 : 11) และอรวรรณ พานิชปฐมพงศ์ (2542 : 23) ได้ให้ความหมายของความอดทนไว้อย่างสอดคล้องกันว่าเป็นความเข้มแข็ง ความหนักแน่นของจิตใจในการควบคุมอารมณ์ ร่างกาย ให้สามารถยืนหยัดต่อสู้กับการกระทบกระทั่งของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ โดยสามารถวัดได้จากความสามารถที่จะยืนหยัดต่อความเจ็บปวด ความเมื่อยล้า ความยากลำบากและคำวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ โดยไม่แสดงอาการหวั่นไหวใดๆ จากความหมายของความอดทน ที่ได้กล่าวมานั้น สามารถที่จะแบ่งความหมายได้เป็น 2 ส่วน ดังที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 6)

ได้ให้รายละเอียดว่า 1. ความอดทนที่มีต่องานที่ทำ หมายถึง ทำงานหนึ่งๆ อย่างต่อเนื่องหรือเป็นเวลานาน โดยไม่เบื่อหน่าย ไม่ทิ้งงาน ไม่ขอให้คนอื่นช่วยเหลือ หากยังอยู่ในสภาพที่ตนเองยังคงสามารถทำได้ โดยจะมีลักษณะของการเน้นหนักไปในแนวทางของความอดทนที่ต้องใช้ความแข็งแรงทางกายเป็นหลัก และ 2. ความอดทนทางจิตหรืออารมณ์ที่มีต่องานที่ทำ ซึ่งเกิดจากการใช้ถ้อยคำทางลบของบุคคลอื่น

ประเภทของความอดทน

ความอดทนสามารถแบ่งตามเหตุที่มากระทบได้ ซึ่งสามารถแบ่งความอดทนออกเป็น 4 ประเภท และแต่ละประเภทมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (พระสมชาย ฐานวุฑโฒ. 2543 : 244 - 245 ; ชยภณ นุกูลกิจ. 2543 : 20 – 21 และ สมสุดา ผู้พัฒน์. 2543 : 4)

1. ความอดทนต่อความลำบากตรากตรำ (The Tolerance on the Hardship) เป็นการอดทนต่อความยากลำบาก ความเหน็ดเหนื่อย ไม่เกรงกลัวต่อความทารุณของสภาพธรรมชาติหรือแม้แต่ความหิว ความกระหาย เพราะการประกอบกิจใดๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความอดทน ความเพียรพยายามมากบ้างน้อยบ้าง ตามความยากหรือง่ายของกิจนั้นๆ โดยความอดทนจะเป็นหนทางที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือแม้แต่การดำเนินชีวิตก็ต้องอาศัยความอดทนต่อการตรากตรำเป็นพื้นฐานที่สำคัญ หากไม่ยอมตรากตรำแล้วก็เกือบจะไม่มีทางประสบความสำเร็จเลย

2. ความอดทนต่อทุกขเวทนา (The Tolerance on the Suffering) เป็นการอดทนต่อความทุกข์ทรมาน ซึ่งเกิดจากความไม่สบายกายไม่ว่าจะเป็นโรคภัยไข้เจ็บหรือแม้แต่การบาดเจ็บของร่างกาย อันเนื่องมาจากการประสบอุบัติเหตุ ผู้ที่มีความอดทนจะใช้ปัญญาในการพิจารณาว่าการร้องครวญครางหาจะทำให้ความเจ็บปวดนั้นน้อยลงไปไม่ หากแต่ยิ่งจะก่อให้เกิดความรำคาญต่อผู้คนรอบข้าง ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่สบายใจ ดังนั้นเมื่อเห็นว่าจะเกิดผลเสียมากกว่าผลดี จึงใช้ความอดทนต่อเหตุดังกล่าวเรียกว่า ความอดทนต่อความลำบาก

3. ความอดทนต่อความเจ็บใจหรือการกระทบกระทั่ง (The Tolerance on the Sarcasm) เป็นความอดทนต่ออนิฏฐารมณ์ คือ อารมณ์ที่ไม่พึงปรารถนา อันได้แก่ สิ่งที่มากระทบจิตใจทำให้เกิดความโกรธ ความไม่พอใจ ความเจ็บใจ ซึ่งมาจากคำพูดที่ไม่ชอบใจ เช่น คำติฉินนินทาว่าร้าย คำดุด่า คำหยาบคาย หรือกิริยามารยาทที่ไม่ดีงาม ซึ่งล้วนแต่จะก่อให้เกิดความโกรธแค้น ความขัดแย้งระหว่างบุคคลหากไม่มีความอดทน แต่ในกรณีที่รู้เท่าทันโดยการใช้ปัญญาและสติ ก็จะสามารถสกัดกั้นความโกรธเพื่อจะได้ไม่ตอบโต้ให้เกิดการทะเลาะวิวาท ซึ่งมีแต่จะก่อให้เกิดความเสียหาย การแตกความสามัคคีในหมู่คณะได้ แต่ถ้าสามารถทำให้เกิดความอดทน การวิวาทระหว่างกันก็เกิดได้ยาก จะมีก็แต่ความสงบเรียบร้อยและรักษาความสมัครสมานสามัคคีระหว่างหมู่คณะไว้ได้

4. ความอดทนต่ออำนาจกิเลสหรือความเย้ายวน (The Tolerance on the Temptation) เป็นการอดทนต่ออารมณ์อันเป็นน่าเพลิดเพลินใจ อดทนต่อสิ่งที่อยากทำแต่ไม่สมควรที่จะทำ เช่น อดทนไม่เที่ยวเตร่ ไม่เล่นการพนัน ไม่เสพสิ่งเสพติด ไม่รับอามิสสินจ้าง ไม่ประพฤติผิดทางเพศ ไม่เห่อเหิมกับอำนาจ ไม่โอ้อวด หรือโดยสรุปก็คือ มีความอดทนต่อความโลภ ความโกรธ ความหลง การอดทนในหัวข้อนี้ถือว่าทำได้ยากที่สุด ดังที่โบราณได้เปรียบไว้ว่า เขาด่าแล้วไม่โกรธ ว่ายากแล้ว เขาชมแล้วไม่ยิ้ม ยากยิ่งกว่า

ทั้งนี้ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ไว้วิเคราะห์พฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงถึงการเป็นผู้ที่มีความอดทนไว้ดังต่อไปนี้ (จันทร์ดี ถนอมคล้าย. 2539 : 12 ; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2525 : 146)

1. ใช้สติปัญญาควบคุมการกระทำของตนเองให้อยู่ในอำนาจของเหตุผลได้
2. ไม่แสดงอาการทุรนทุรายหรือร้องครวญคราง
3. ไม่แสดงอาการหิวโหย เมื่อร่างกายต้องการอาหาร
4. ไม่กล่าวคำหยาบคาย เมื่อถูกผู้อื่นยั่วยุอารมณ์
5. ไม่ทำร้ายผู้อื่นที่ทำให้เกิดการโกรธ
6. ควบคุมกิริยาอาการให้เป็นปกติได้เมื่อเจ็บแค้นใจ
7. เมื่อผิดหวังก็ไม่แสดงอาการเสียใจ
8. เมื่อมีอุปสรรคในการเรียน การทำงาน ก็ไม่ย่อท้อ
9. พยายามทำงานที่ยากให้สำเร็จตามเป้าหมาย
10. ยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในชีวิตว่ามีทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว มีทั้งยากและง่าย มีทั้งถูกและผิด มีทั้งแพ้และชนะ มีทั้งการได้มาและเสียไป

ความสำคัญของความอดทน

ความอดทนเป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการที่บุคคลจะกระทำกิจใดๆ ให้ประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความอดทนเป็นพื้นฐาน ดังนั้นจึงต้องมีการฝึกฝนให้เคยชินกับความทุกข์ยากลำบาก ความเหน็ดเหนื่อยจากการปฏิบัติงานใดๆ ความเจ็บใจ หรือการยั่วยุจากสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้เป็นผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็ง สามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ไปได้ด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันซึ่งมีสิ่งยั่วยุให้บุคคลสามารถที่จะเลือกเส้นทางชีวิตที่ผิดพลาดได้ง่ายดาย ความอดทนจึงเป็นเกราะป้องกันไม่ให้บุคคลในสังคมพลาดพลั้งกระทำสิ่งใดๆ ตามอำนาจของกิเลส ความโกรธ ความโลภ ความหลง อันจะเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ จากต้นเหตุ

ความซื่อสัตย์

ความหมายของความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์ ตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Honesty โดย อดิศักดิ์ ภูมิรัตน์ (2535 : 40) และ บุญลักษณ์ อึ้งชัยพฤกษ์ (2536 : 44) ได้ให้ความหมายไว้อย่างสอดคล้องกันว่า หมายถึง ความประพฤติที่ยึดหลักแห่งคุณธรรม โดยความประพฤติดังกล่าวจะแสดงออกมาด้วยความซื่อตรงตามความเป็นจริง เช่น ตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อคำพูด และตรงต่อกฎเกณฑ์ ไม่ประพฤติตนไปในทางที่คดโกงทั้งกาย วาจา ใจ ต่อทั้งตนเอง สังคม หรือการมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง เพื่อนฝูง หมู่คณะ ชุมชน สังคม ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน และ ซื่อสัตย์ต่อระเบียบกฎเกณฑ์ จารีตประเพณี กฎหมาย และวัฒนธรรม (สมบูรณ์ ทินกร. 2535 : 39) ดังนั้น บุคคลจึงปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดไว้ มีความตรงต่อเวลา ละอายใจต่อบาป ไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม ไม่แสวงหาประโยชน์ในทางที่มิชอบ (วรพรรณ ศรีอุบล. 2535 : 29) ส่วนความหมายของความซื่อสัตย์จากนักวิชาการต่างประเทศ สามารถสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ คือ การพูดแต่สิ่งที่เป็นความจริง ไม่พูดโกหก หลอกลวงผู้อื่น มีลักษณะนิสัยที่ซื่อตรง ไม่หลอกลวงฉ้อฉล หรือลักขโมย ยึดถือหลักแห่งคุณธรรม (Hornby. 1968 : 474 และ Corsini. 1999 : 451)

ประเภทของความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์สามารถจำแนกออกได้หลายประเภท โดยขึ้นอยู่กับว่า ผู้ที่จำแนกจะยึดเอาสิ่งใดเป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภทนั้นๆ โดยทวี บุญเกตุ (สุภาวดี ใยพิมล. 2533 : 22 ; อ้างอิงจาก ทวี บุญเกตุ. 2515 : 19 - 50) ได้จำแนกความซื่อสัตย์ของบุคคลออกเป็น 3 ประเภท คือ 1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง 2. ความซื่อสัตย์ต่องานที่ทำ และ 3. ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง ซึ่งสอดคล้องกับการจำแนกความซื่อสัตย์ของ ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ (อดิศักดิ์ ภูมิรัตน์. 2535 : 43 ; อ้างอิงจาก ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์. 2524 : 12) ที่ได้จำแนกความซื่อสัตย์ของบุคคลออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้ 1) ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง 2) ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง หมู่คณะ 3) ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน 4) ความซื่อสัตย์ต่อสังคม 5) ความซื่อสัตย์ต่อระเบียบกฎเกณฑ์ จารีตประเพณี กฎหมาย วัฒนธรรม และหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (วรวรรณินี ราชสงฆ์. 2541 : 37 - 38 ; อ้างอิงจาก หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2525 : 129 - 131) ได้วิเคราะห์โครงสร้างของความซื่อสัตย์ว่าแบ่งเป็น 4 ลักษณะคือ 1) ซื่อสัตย์ต่อตนเอง 2)ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน 3) ซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่น 4) ซื่อสัตย์ต่อคณะสังคม และประเทศชาติ จากการที่ผู้วิจัยได้รวบรวมการแบ่งประเภทของความซื่อสัตย์ สามารถสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์แบ่งออกได้ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ บุคคลจะมีลักษณะของหิริโอตัปปะ คือ มีความละอายและกระดากใจตนเองในการกระทำความผิดซึ่งได้ชื่อว่าเป็นการไม่สุจริต แม้ว่าจะไม่มีผู้ใดรู้เห็นก็ตาม อีกทั้งเป็นการกระทำเพื่อให้เป็นไปตามที่ได้ตั้งใจ หรือทำตามคำพูดโดยไม่เหลวไหล ไม่สับปลับกลับกลอก ไม่คล้อยตามการชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย มีความมั่นคงต่อการกระทำความดีของตนเอง มีความตั้งใจจริง ไม่คดโกง

2. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน คือ มีความซื่อตรง เที่ยงธรรม ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบหรือแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่มิชอบให้แก่ตนเอง อันจะส่งผลให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายมาสู่หน้าที่การงานที่ตนปฏิบัติอยู่ ทั้งนี้พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกคือ ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตนและไม่ใช้อำนาจหน้าที่ของตนแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว

3. ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง หมู่คณะ คือ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง และเอาเปรียบเพื่อนฝูง หรือหมู่คณะของตน มีความสุจริตใจต่อกัน โดยความซื่อสัตย์ในประเภทนี้จะเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งของการเป็นมิตรที่ดี ซึ่งจำเป็นต้องมีความรัก ความหวังดี เห็นอกเห็นใจ และมีความปรารถนาดีต่อกัน ทั้งนี้พฤติกรรมของความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง หมู่คณะจะแสดงออกโดย ประพฤติตนอย่างตรงไปตรงมาไม่คิดคดต่อผู้อื่น ไม่ชักชวนกันไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่ประพฤติตนในลักษณะสอพลอเพื่อหาประโยชน์ให้ตนเอง มีความยินดีอย่างจริงใจต่อความสำเร็จของผู้อื่น โดยไม่คิดหรือแสดงอาการของความอิจฉาริษยาหรือกลั่นแกล้ง

4. ความซื่อสัตย์ต่อชุมชนและสังคม คือ ไม่กระทำการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ใดๆ ที่ได้กำหนดไว้โดยชุมชนและสังคม ในลักษณะที่จะแสวงหาประโยชน์แก่ตนเอง โดยบุคคลจะแสดงออกโดยการให้ความร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือเอาแต่ความดีเข้าตนเอง ไม่ให้ความร่วมมือกันทำการใดๆ อันจะเป็นการฝ่าฝืนกฎหรือระเบียบข้อบังคับของสังคม

5. ความซื่อสัตย์ต่อระเบียบกฎเกณฑ์ จารีตประเพณี กฎหมายและวัฒนธรรม คือ การรักษาและปฏิบัติต่อระเบียบกฎเกณฑ์ จารีตประเพณี วัฒนธรรมด้วยความซื่อตรงจริงใจและเที่ยงธรรม

ความสำคัญของความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์เป็นจริยธรรมด้านหนึ่งที่จำเป็นสำหรับทุกคน ดังจะเห็นได้จาก แต่ดั้งเดิมก่อนที่ประเทศไทยจะมีการใช้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ พระมหากษัตริย์ไทยจะทรงใช้หลักทศพิธราชธรรม หรือหลักธรรมะ 10 ประการ สำหรับนักปกครองเป็นแนวทางในการปกครองประชาชน โดย 1 ใน 10 หลักธรรมะ คือ หลักอาชวะ หรือพระมหากษัตริย์ต้องมีความซื่อตรง และมีความจริงใจต่อประชาชน ดังนั้นจึงถือได้ว่า

ความซื่อสัตย์ เป็นจริยธรรมประการหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังให้แก่เด็กและเยาวชนพึงมีไว้เป็นคุณสมบัติของตน เพราะเมื่อบุคคลมีความซื่อสัตย์ซึ่งเป็นคุณสมบัติส่วนบุคคล จะเป็นการเสริมสร้างบุคคลให้เป็นพลเมืองดีแล้ว ยังจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็วและมีความมั่นคง (อุบลรัตน์ โพธิโกสุม. 2523 : 49) อีกทั้งสมบูรณ์ ทินกร (2535 : 40) ได้ให้รายละเอียดในส่วนของความสำคัญของความซื่อสัตย์ไว้ว่า ความซื่อสัตย์เป็นจริยธรรมที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ซึ่งบุคคลควรจะยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตน ทั้งนี้เพราะความซื่อสัตย์จะมีประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ โดยสรุปดังนี้

1. ความซื่อสัตย์จะทำให้บุคคลไม่เอาเปรียบผู้อื่นโดยการแสวงหาประโยชน์ใส่ตนในทางที่มิชอบ ซึ่งจะเป็นเหตุนำมาซึ่งความเสียหายต่อทั้งตนเองและอาชีพหรือหน่วยงานที่ตนสังกัด อีกทั้งมีความซื่อสัตย์ตรงต่อเวลาในการทำงาน จึงมีการอุทิศเวลาให้กับงานและรับผิดชอบภาระงานในหน้าที่ของตนให้เต็มตามความสามารถและดีที่สุด

2. ความซื่อสัตย์จะนำไปสู่ความสงบสุขภายในสังคม เพราะสมาชิกทุกคนในสังคมจะให้ความเคารพและปฏิบัติตามกติกาและกฎเกณฑ์ของสังคม และไม่มุ่งเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน

3. ความซื่อสัตย์จะส่งผลให้บุคคลผู้นั้นตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน และให้ความช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังของตนในวาระโอกาสที่เหมาะสม

4. บุคคลที่มีความซื่อสัตย์ทางด้านความคิด ย่อมจะเคารพในความคิดของตนเองและผู้อื่น เมื่อมีโอกาสที่ทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะก็จะแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานและองค์กรให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

5. บุคคลที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ ย่อมจะพูดจาอย่างตรงไปตรงมาด้วยความเป็นจริง ไม่สร้างความบาดหมางใจให้เกิดกับผู้อื่น

อีกทั้งความซื่อสัตย์ยังเป็นจริยธรรมด้านหนึ่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านอื่นๆ จากงานวิจัยของวิวัฒน์ อัศวาณิชย์ (2523 : 55 - 56) พบว่า ความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับความมีวินัยในตนเอง ส่วนงานวิจัยของสบโชค พูลนวม (2523 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรับผิดชอบพบว่า มีความสัมพันธ์กันในทางบวก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บารุค (อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. 2542 : 30 ; อ้างอิงจาก Baruch. 1949 : 4 - 5) ได้ศึกษาพบว่า วินัยในตนเองจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและยังพบว่า ผู้นำจะต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ และมีความมั่นใจในตนเอง สอดคล้องกับ วิกกินส์ (วิวัฒน์ อัศวาณิชย์. 2523 : 301 ; อ้างอิงจาก Wiggins. 1971 : 2899) ได้อ้างถึง การศึกษาของโกช์ (Gough) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง พบว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเอง สูงจะมีความรับผิดชอบมาก มีความวิตกกังวลน้อย มีความอดทน มีเหตุผลของตนเอง มีความยืดหยุ่นในความคิดและมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ และยังพบว่า โดยทั่วไปจะมีสุขภาพสมบูรณ์ดีกว่าผู้ที่ขาดความมีวินัยในตนเอง

สมาคมการศึกษาเด็กแห่งอเมริกา (กัลยา สุวรรณรอด. 2537 : 13 ; อ้างอิงจาก Child Study Association of America. 1952 : 132 - 135) ได้กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของ วินัย คือ เพื่อการระงับหรือควบคุมความโกรธ ความรู้สึกต้อยต่ำ ความรู้สึกว่าตนเองมีความรับผิดชอบอยู่ตลอดเวลา และมีความกลัวต่างๆ เพราะความรู้สึกต่างๆ เหล่านี้เป็นสาเหตุทำให้บุคคลขาดความเชื่อมั่นในตนเอง การลดหรือการขจัดความรู้สึกดังกล่าวให้หมดไปจึงเป็นทางหนึ่งที่ทำให้สามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองขึ้นมาได้ การลงโทษเป็นสาเหตุหนึ่งให้เกิดความกลัวและความวิตกกังวล ซึ่งเป็นต้นเหตุของการขาดความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นผลที่ทำให้บุคคลขาดวินัย ดังนั้น ถ้าต้องการสร้างวินัยให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลจะต้องสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นเสียก่อน แต่พึงระลึกไว้เสมอว่าจะต้องไม่ใช้วิธีลงโทษหรือรุนแรงอื่นๆ เป็นอันขาด มิฉะนั้นการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลก็จะไม่ประสบความสำเร็จแต่อย่างใด สอดคล้องกับเชเวียคอฟ(เบญจวรรณ ศรีมารุต. 2540 : 17 ; อ้างอิงจาก Sheviakov. 1955 : 8 - 14) ได้ศึกษาถึงประเภทของวินัยที่ปลูกฝังให้แก่เด็กควรเป็นวินัยในตนเองมากกว่าที่จะเป็นวินัยที่อยู่บนรากฐานของการปฏิบัติตามคำสั่ง และให้ความเห็นต่อไปอีกว่า ควรเป็นเรื่องของความเต็มใจ ซึ่งมิใช่การกระทำตามคำสั่งหรือเพราะการลงโทษ นั่นคือ การปลูกฝังให้เกิดวินัยในตนเองซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานแห่งการชื่นชอบและความรักในอุดมคติ หรือการยึดมั่นในจุดหมายที่ตนสร้างขึ้น และออซูเบล (อำนาจ จันทร์มหา. 2542 : 55 ; อ้างอิงจาก Ausubel. 1965 : 189 - 190) ได้ให้ความเห็นสอดคล้องกับ เชเวียคอฟ ว่า แบบของวินัยที่ได้ผลและมั่นคงซึ่งเราต้องการให้เกิดในตัวเด็ก คือ ความมีวินัยในตนเองที่มีรากฐานมาจากการควบคุมภายในตนและภายนอกตน การควบคุมภายในตน เช่น การอบรมเลี้ยงดูอย่างสม่ำเสมอ แต่การบังคับและการลงโทษซึ่งเป็นการควบคุมภายนอกจะช่วยปลูกฝังวินัยในตนเองได้เพียงเล็กน้อย

แพค (ปรียา ชัยนิยม. 2542 : 20 ; อ้างอิงจาก Pack. 1958 : 374) พบว่า การที่เด็กจะมีความรู้สึกผิดชอบสูงขึ้นอยู่กับการฝึกวินัย จากการสังเกตพฤติกรรมของพ่อ แม่พบว่า ความใส่ใจซึ่งกันและกันระหว่างพ่อ แม่ ลูก การฝึกวินัยอยู่เสมอ หากให้เหตุผลและความคงเส้นคงวาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบสูง ซึ่งการศึกษาเหล่านี้ตรงกับข้อคิดทางจิตวิทยาที่ว่าการฝึกวินัยที่ได้ผล และทำให้เด็กมีการควบคุมจากภายในอย่างแท้จริง จะต้องเป็นการฝึกวินัยโดยอาศัยความรักซึ่งจะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านความรู้สึกผิดชอบสูง ซึ่งจะนำไปสู่การมีพัฒนาการด้านจริยธรรมอย่างสูงด้วย

เบคเกอร์ (วสัน ปุ่นผล. 2542 : 19 ; อ้างอิงจาก Becker. 1964 : 193 - 199) ได้ศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับการเลี้ยงดูแบบให้ความรักและการควบคุม พบว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากและมีการควบคุมปานกลางนั้น เป็นเด็กที่มีคุณสมบัติน่าพอใจมากที่สุด เป็นผู้มีลักษณะเป็นมิตรและให้ความร่วมมือกับผู้อื่น เป็นตัวของตัวเอง มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเองสูง ส่วนผู้ที่ได้รับความรักน้อย และมีการควบคุมมากจะทำให้สุขภาพไม่ดี อาจจะทำให้มีการต่อต้านสูง มิฉะนั้นก็ขี้อายหลบหนีสังคม ผู้ที่ได้รับความรักน้อยแต่มีการควบคุมน้อย ก็จะทำให้ไม่รู้จักการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ก้าวร้าวสูง

เจอซิลด์ (กฤษณี ภู่พัฒน์. 2538 : 11 ; อ้างอิงจาก Jersild. 1968 : 165) ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับแรงผลักดันภายในตัวเด็ก พบว่า บิดา มารดามีอิทธิพลยิ่งในการสร้างวินัยให้แก่เด็ก และบิดา มารดาจะต้องไม่ตามใจเด็กเกินไป แต่จะต้องไม่เข้มงวดกวดขันจนเกินไป

มุสเสน (พิมผกา อัคคะพู. 2543 : 12 ; อ้างอิงจาก Mussen. 1968 : 335 - 341) ศึกษาพบว่า การฝึกวินัยโดยการใช้เหตุผลและให้ความรักเป็นการฝึกวินัยที่ได้ผลดีที่สุด และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสมองของเด็ก เพราะช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลหรือมาตรฐานสังคมที่พ่อ แม่ต้องการ วิธีนี้จะช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงขึ้น ซึ่งมุสเสน ให้ข้อคิดว่า การฝึกวินัยโดยการใช้เหตุผล การให้ความรัก และการส่งเสริมพัฒนาการความรับผิดชอบ ควรใช้จนกว่าเด็กจะเลิกกระทำพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา เพราะเป็นการกระตุ้นให้เด็กยอมรับอย่างแท้จริงว่าการกระทำของเขาไม่เหมาะสม

ฮอฟแมน (จินดา น้าเจริญ. 2540 : 12 ; อ้างอิงจาก Hoffman. 1970 : 254 - 286) ได้ศึกษาวิธีฝึกวินัย 3 วิธี ได้แก่ การให้เหตุผล (Induction) การยับยั้งความรัก (Love Withdrawal) การวางอำนาจ (Power Assertion) พบว่า บิดา มารดาที่ฝึกวินัยเด็กโดยวิธีการให้เหตุผล จะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกวินัยจากบิดา มารดา โดยวิธีการยับยั้งความรัก และพัฒนาการทางสมองของเด็กด้วย เพราะเป็นการอธิบายถึงผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นต่อเด็ก และบุคคลอื่น ตลอดจนความต้องการของผู้อื่นด้วย เมื่อเด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลดังกล่าวแล้ว ถ้าเมื่อใดเด็กประพฤติผิดกับพ่อ แม่หรือบุคคลอื่นคิดหวังไว้เด็กจะรู้สึกผิด

สุนารี เตชะโชควิวัฒน์ (2526 : 118 - 119) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู วินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู วินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง และศึกษาเปรียบเทียบวินัยในตนเองและความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับชั้นเรียน เพศ และสภาพครอบครัวของนักเรียนที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดู วินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันมีวินัยในตนเองและความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีวินัยในตนเองและความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน

4. นักเรียนที่มีระดับชั้นแตกต่างกันมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน

5. นักเรียนที่มีสถานภาพแตกต่างกันจะได้รับการอบรมเลี้ยงดู และมีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน

6. นักเรียนที่มีสภาพครอบครัวแตกต่างกันจะได้รับการอบรมเลี้ยงดู และมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน แต่มีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โรจนา ศุขะพันธ์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาเปรียบเทียบวินัยในตนเองของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศและผลการศึกษาในระดับชั้นปีที่แตกต่างกัน ตลอดจนหาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามเพศและระดับชั้นการศึกษา พบว่า

1. นักศึกษาชายและหญิง มีวินัยในตนเองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชายและหญิง พบว่า วินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาทั้งปีที่ 1 และ 3 พบว่า วินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อนุชิต สงแพง (2530 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ ประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง และระหว่างเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน 3 แบบ คือ แบบปล่อยปละละเลย แบบเข้มงวด และแบบประชาธิปไตย ผลการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างของการมีวินัยในตนเองระหว่างเด็กที่ชั้นเรียนต่างกัน โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวินัยในตนเองขั้นหลักการทำตามหน้าที่ของสังคม ขณะที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีวินัยในตนเองขั้นใฝ่หาการยอมรับและความพอใจ

พเยาว์ เกาทัณฑ์ทอง (2534 : 79) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า นักเรียนกลุ่มที่มีพฤติกรรมอยู่ในวินัยกับกลุ่มที่มีพฤติกรรมผิดวินัย ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนกลุ่มที่มีพฤติกรรมอยู่ในวินัยได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและแบบเข้มงวดกวดขันน้อยกว่านักเรียนกลุ่มที่มีพฤติกรรมผิดวินัย แต่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากกว่านักเรียนกลุ่มที่มีพฤติกรรมผิดวินัย

ชิดกมล สังข์ทอง (2535 : 78) ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองของวัยรุ่นเพื่อเลือกตัวทำนายในการพัฒนาตนเองของวัยรุ่นโดยใช้กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น และบิดา มารดา จำนวนกลุ่มละ 120 คน แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 รูปแบบ และผลการวิจัยพบว่า การอบรบเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสามารถทำนายความมีวินัยในตนเองได้ดีกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุคนธ์ เจียรกลาง (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนรัฐบาลในเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูกับความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2534 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน จะมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กัลยา สุวรรณรอด (2537 : บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้องค์ประกอบของความมีวินัยในตนเอง 6 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา ความเป็นผู้นำ และความอดทน แต่เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบจำแนกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเพศชาย ได้องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ

ความซื่อสัตย์ ความเป็นผู้นำ และความอดทน และเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบจำแนกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเพศหญิง ได้องค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ โดยมีค่าความแปรปรวนสะสมเท่ากับร้อยละ 44.5 ; 43.8 และ 47.9 ตามลำดับ

กมลีรัตน์ รัชมาศ (2540 : 63 - 64) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนเทคนิคอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญพบว่า แผนกวิชา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับระดับพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุนันท์ พรมดี (รุ่งทิวา กันหาทิพย์. 2542 : 34 ; อ้างอิงจาก สุนันท์ พรมดี. 2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมผิดระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและมีสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน พบว่า นักเรียนที่ได้รับวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยปละละเลย มีพฤติกรรมผิดระเบียบวินัยไม่แตกต่างกัน และนักเรียนชายมีพฤติกรรมผิดระเบียบวินัยมากกว่านักเรียนหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิราพร อรุณพูลทรัพย์ (2541 : 110 - 111) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา มีผลต่อการมีวินัยในตนเองของนักเรียน

สมชาย เรืองสม (2541 : 244 - 245) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ในวิทยาลัยเทคนิค เขตการศึกษา 4 สังกัดกรมอาชีวศึกษา พบว่า วินัยตนเองของช่างอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยนักศึกษาที่มีวินัยตนเองอยู่ในระดับปานกลางจะเป็นผู้ที่มีเกณฑ์การเรียนในระดับค่อนข้างดี และจากการสำรวจความคิดเห็นของครู อาจารย์ประเมินนักศึกษากับนักศึกษาประเมินตนเอง พบว่า ทั้ง 2 ฝ่ายต่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า วินัยตนเองด้านความอดทน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การทำตามกฎเกณฑ์สังคม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ และความตั้งใจจริง มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งผลดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการพัฒนาวินัยตนเอง

จำรัส มูลสาร (2542 : 69) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันจะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542 : 54) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กรรณิกา สีวลีพันธ์ (2543 : 104) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยในตนเอง และการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันของนักเรียนประจำโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยในตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างสูง อันเป็นผลสืบเนื่องจากการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับสูง

สินีนาฏ สุทธจินดา (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบการมีวินัยในตนเองของนักเรียนสาขาวิชาพณิชยการ โรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ผลการจำแนกตามเพศ ระดับชั้น สุขภาพจิต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน การอบรมเลี้ยงดู และอิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ พบว่า

1. นักเรียนมีวินัยในตนเองโดยรวมและรายด้าน คือ ด้านการปฏิบัติตนในห้องเรียน การปฏิบัติตนนอกห้องเรียน และการปฏิบัติตนในสังคม ในระดับสูง

2. นักเรียนที่เพศต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่เรียนระดับชั้นต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนที่มีสุขภาพจิตต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. นักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. นักเรียนที่ได้รับอิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) โดยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้ การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีจากทุกสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 7,136 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี จากทุกสาขาวิชาในภาคเรียนที่ 2 ของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2545 โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง(Sample Size) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%(α=.05) ของยามาเน่ (Yamane.1967:886) ซึ่งได้กลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 379 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสาขาวิชาต่างๆ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสาขาวิชา

จำนวน	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	รวม
ประชากร	4,410	1,162	1,564	7,136
กลุ่มตัวอย่าง	234	62	83	379

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบไลเคิร์ท (The Likert Type Scale) สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทนและความซื่อสัตย์

2. ศึกษาแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของโรจนา ศุขะพันธ์ (2530 : 113-128) กาญจนา มีพลัง (2532 : 95-97) พรรณทิพย์ ฟื้นทอง (2534 : 83-91) กัลยา สุวรรณรอด (2537 : 60-63) ณัฏฐ์พร สตาภรณ์ (2540 : 111-115) วสัน ปุ่นผล (2542 : 122-124) สุรพงษ์ ชูเดช (2542 : 159-160) อเนก เตชะสุข (2542 : 150-151) อำนาจ จันทร์มหา (2542 : 132-147) ศรีพร มีล่อง (2543 : 115-117) สินีนาฏ สุทธจินดา (2543 : 128-130)

3. นำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แบบสอบถามมี 5 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์

4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน (ภาคผนวก ข)เพื่อตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องในด้านภาษาและความถูกต้องชัดเจนของข้อคำถามในแบบสอบถามและตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ นำเสนอประธานและกรรมการผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์เพื่อทำการพิจารณาความสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง

6. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วจำนวน 60 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 50 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อโดยใช้ร้อยละ 25 ของกลุ่มสูง และร้อยละ 25 ของกลุ่มต่ำ โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกและเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อตั้งแต่ 1.711 ขึ้นไป ผลปรากฏว่า มีข้อคำถามจำนวน 2 ข้อ ที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์ที่ได้กำหนด ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับปรุงข้อคำถามดังกล่าว เพื่อนำไปเป็นข้อคำถามในการวิจัย (ภาคผนวก ง)

7. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า(Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach.1984:161) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.951

ลักษณะแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม อันได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต ระดับการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง อันประกอบด้วย ความรับผิดชอบ ข้อที่ 1-12 ; ความเชื่อมั่นในตนเอง ข้อที่ 13 - 24 ; ความเป็นผู้นำ ข้อที่ 25 - 36 ; ความอดทน ข้อที่ 37 - 48 และความซื่อสัตย์ ข้อที่ 49 - 60

โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ และกำหนดการให้คะแนนน้ำหนักของตัวเลือกของข้อคำถามทางบวกทั้ง 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับการกระทำและความคิดของนิสิตมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับการกระทำและความคิดของนิสิตบ้างเป็นส่วนใหญ่

คะแนน 3 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับการกระทำและความคิดของนิสิตบ้างไม่ตรงบ้าง

คะแนน 2 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับการกระทำและความคิดของนิสิตเป็นส่วนน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ข้อความดังกล่าวไม่ตรงกับการกระทำและความคิดของนิสิตเลย

ส่วนข้อคำถามทางลบ ผู้วิจัยได้กำหนดค่าน้ำหนักคะแนน ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ข้อความดังกล่าวไม่ตรงกับการกระทำและความคิดของนิสิตเลย

คะแนน 4 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับการกระทำและความคิดของนิสิตเป็นส่วนน้อย

คะแนน 3 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับการกระทำและความคิดของนิสิตบ้างไม่ตรงบ้าง

คะแนน 2 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับการกระทำและความคิดของนิสิตบ้างเป็นส่วนใหญ่

คะแนน 1 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับการกระทำและความคิดของนิสิตมากที่สุด

หมายเหตุ ข้อคำถามที่เป็นทางลบ ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ข้อที่ 3,4,6,8,11และ12 ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ข้อที่ 13,14,15,17,18 และ 23 ด้านความเป็นผู้นำ ข้อที่ 29,30,31 32,34 และ 36 ด้านความอดทน ข้อที่ 39,40,41,44,47 และ 48 ด้านความซื่อสัตย์ ข้อที่ 55,56, 57,58,59 และ 60

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคำตอบ แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2528:9)

3.67 - 5.00	หมายถึง	มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับสูง
2.34 - 3.66	หมายถึง	มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง
1.00 - 2.33	หมายถึง	มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับต่ำ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ส่งถึงคณบดีทุกคณะในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากนิสิตในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การจัดกระทำข้อมูล

1. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจำแนกและตรวจให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนที่กำหนด ซึ่งผู้วิจัยส่งแบบสอบถามสำหรับนิสิตจำนวน 379 ฉบับ ได้รับคืนและสมบูรณ์จำนวน 379 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว(One-way Analysis of Variance) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต ระดับการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษและลักษณะการอบรมเลี้ยงดู โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อแสดงข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้ง 5 ด้านได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต การทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐานได้แก่
   - 1.1 ค่าความถี่ (Frequency)
   - 1.2 ค่าร้อยละ (Percentage)
   - 1.3 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
   - 1.4 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือได้แก่
   - 2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) (Ferguson.1981:161)
   - 2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha Coefficient) (Cronbach.1984:161)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์สมมติฐาน ได้แก่

3.1 การทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มใช้สถิติทดสอบที (t-test)

3.2 การทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจากกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว(One-way Analysis of Variance) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) (Ferguson.1981:190)

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - Distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - Distribution
df	แทน	ระดับชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
SS	แทน	ผลบวกของกำลังสองของความเบี่ยงเบนจากค่าเฉลี่ย (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นของค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบจะตกอยู่ในช่วงปฏิเสธสมมติฐาน
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต การทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูโดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ ดังแสดงในตาราง 2

ตอนที่ 2 ศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทนและความซื่อสัตย์ ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่น

ในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทนและความซื่อสัตย์ จำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต การทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู โดยใช้การทดสอบค่าที และทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต ระดับการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	142	37.5
1.2 หญิง	237	62.5
รวม	379	100
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
2.1 ต่ำ	53	14.0
2.2 ปานกลาง	149	39.3
2.3 สูง	177	46.7
รวม	379	100
3. สาขาวิชา		
3.1 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	83	21.9
3.2 วิทยาศาสตร์สุขภาพ	62	16.4
3.3 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	234	61.7
รวม	379	100

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต		
4.1 มาก	65	17.2
4.2 ปานกลาง	251	66.2
4.3 น้อย	63	16.6
รวม	379	100
5. การทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ		
5.1 ทำอย่างสม่ำเสมอ	49	12.9
5.2 ทำเป็นบางครั้ง	151	39.8
5.3 ไม่เคยเลย	179	47.2
รวม	379	100
6. ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู		
6.1 แบบประชาธิปไตย	285	75.2
6.2 แบบเข้มงวดกวดขัน	57	15.0
6.3 แบบปล่อยปละละเลย	37	9.8
รวม	397	100

จากตาราง 2 แสดงว่า นิสิตเป็นเพศหญิงร้อยละ 62.5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูงร้อยละ 46.7 ศึกษาอยู่ในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร้อยละ 61.7 มีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 66.2 ทั้งนี้นิสิตไม่เคยทำงานเพื่อหารายได้พิเศษร้อยละ 47.2 และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยร้อยละ 75.2

ตอนที่ 2 ศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้านได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทนและความซื่อสัตย์ ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง	n = 379		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านความรับผิดชอบ	3.57	0.47	ปานกลาง
ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	3.49	0.51	ปานกลาง
ด้านความเป็นผู้นำ	3.98	0.49	สูง
ด้านความอดทน	3.71	0.52	สูง
ด้านความซื่อสัตย์	3.84	0.56	สูง
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวม	3.72	0.41	สูง

จากตาราง 3 พบว่า นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$= 3.72 , S.D. = 0.41) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในด้านความรับผิดชอบและด้านความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในด้านความเป็นผู้นำ ความอดทนและความซื่อสัตย์อยู่ในระดับสูง

ตาราง 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความรับผิดชอบ เป็นรายข้อ

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ	n = 379		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ท่านทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ แม้ว่าจะถนัดหรือไม่เคยกระทำมาก่อน	3.76	0.79	สูง
2. ท่านจะตรวจทานความเรียบร้อยของงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำก่อนนำไปส่งเสมอ	3.82	0.86	สูง
3. ท่านเห็นว่าการรักษาความสะอาดภายในบริเวณมหาวิทยาลัยเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รักษาความสะอาด	3.94	1.06	สูง
4. ท่านคิดว่าการเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับสังคมที่มีการแข่งขันกันอย่างสูงดังเช่นในปัจจุบัน	3.46	1.19	ปานกลาง
5. ท่านสามารถจัดการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของท่านให้สมดุลได้ด้วยตนเอง	3.37	1.02	ปานกลาง
6. ท่านไม่จำเป็นที่จะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำหรือตักเตือนจากผู้ปกครองเสมอไป	3.84	1.10	สูง
7. ท่านไม่ประพฤติตนไปในทางที่เสื่อมเสียเพราะคำนึงถึงชื่อเสียงของตนเอง ครอบครัวและมหาวิทยาลัย	4.33	0.91	สูง
8. ท่านมักจะลงมือทำงานที่ได้รับมอบหมายตอนใกล้ถึงกำหนดเวลาส่งเสมอ	2.63	1.05	ปานกลาง
9. ก่อนที่ท่านจะกระทำสิ่งใดๆ ท่านจะไตร่ตรองถึงผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นก่อนเสมอ	3.77	0.84	สูง
10. ท่านยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งทางด้านบวกและด้านลบด้วยความเต็มใจ	4.04	0.80	สูง
11. ท่านชอบนำงานอื่นมาทำในขณะที่อาจารย์กำลังสอน	3.40	0.98	ปานกลาง
12. ในบางครั้งเมื่อยังไม่ใกล้ถึงกำหนดเวลาในการสอบ ท่านก็ขี้เกียจที่จะทบทวนบทเรียน	2.43	1.08	ปานกลาง
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบโดยรวม	3.57	0.47	ปานกลาง

จากตาราง 4 แสดงว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X}$= 3.57 , S.D.= 0.47) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูงเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อ 4,5,8,11และ12 ที่นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 5 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นรายข้อ

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	n = 379		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
13. ท่านรู้สึกประหม่าเมื่อถึงเวลาที่ต้องออกไปนำเสนอรายงานหน้าชั้นเรียน	2.59	1.18	ปานกลาง
14. ท่านจะเลือกเรียนรายวิชาต่างๆ ตามกลุ่มเพื่อนแม้จะรู้ว่าตนเองไม่ชอบก็ตาม	3.48	1.05	ปานกลาง
15. ก่อนที่จะออกจากบ้านท่านมักถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวท่านเองจากคนรอบข้างก่อน	3.66	1.05	ปานกลาง
16. ท่านมีความมั่นใจในการกระทำสิ่งใดๆได้ตามลำพัง	3.50	0.95	ปานกลาง
17. ท่านไม่กล้าที่จะซักถามข้อสงสัยต่างๆในชั้นเรียนเพราะกลัวถูกเพื่อนล้อเลียน	3.74	0.98	สูง
18. ท่านเชื่อในคำพยากรณ์ชะตาชีวิตมากกว่าการปฏิบัติตน	3.99	0.92	สูง
19. ท่านมักจะทำตามความคิดและการตัดสินใจของตนเองมากกว่าที่จะทำตามความเห็นของผู้อื่น	3.55	0.94	ปานกลาง
20. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน	3.28	0.84	ปานกลาง
21. ท่านเห็นด้วยกับการที่อาจารย์ได้มอบหมายให้ไปศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆด้วยตนเอง	3.52	0.89	ปานกลาง
22. ท่านเชื่อว่าการจะประสบความสำเร็จในชีวิตหรือไม่ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำของตน	4.47	0.69	สูง
23. ท่านเลือกที่จะตัดสินปัญหาต่างๆของตนเองจากคำแนะนำของเพื่อน	3.31	0.80	ปานกลาง
24. ท่านไม่ลอกงานจากเพื่อนๆเด็ดขาดเพราะคิดว่า " เราทำเองก็ได้ "	2.77	1.04	ปานกลาง
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความเชื่อมั่นในตนเองโดยรวม	3.49	0.50	ปานกลาง

จากตาราง 5 แสดงว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.49,S.D. =0.50) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในด้านความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อ 17,18 และ 22 ที่นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับสูง

ตาราง 6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเป็นผู้นำ เป็นรายข้อ

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความเป็นผู้นำ	n = 379		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
25. ถ้าท่านเป็นหัวหน้างาน ท่านก็ยินดีที่จะเสียสละเพื่อให้ผลของงานออกมาที่สุด	4.05	0.78	สูง
26. ท่านยินดีที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆเพื่อหาข้อสรุปที่ดีที่สุด ในการตัดสินปัญหาต่างๆ โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง	4.26	0.75	สูง
27. ท่านให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น	4.06	0.77	สูง
28. ท่านจะตำหนิผู้อื่นก็ต่อเมื่อมีหลักฐานว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดจริง	3.73	0.84	สูง
29. ท่านจะให้ความสนใจในปัญหาของเพื่อนๆเฉพาะที่ส่งผลกระทบต่อท่านเท่านั้น	3.78	0.90	สูง
30. ท่านไม่ให้ความสนใจต่อความรู้สึกของผู้อื่นที่มีต่อท่าน	4.06	1.05	สูง
31. ท่านไม่ให้ความสำคัญกับการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น	4.31	0.89	สูง
32. ท่านคิดว่าการพูดให้กำลังใจแก่ผู้อื่น เมื่อประสบปัญหาเป็นสิ่งที่มิควรกระทำ หากตนยังไม่สามารถจัดการแก้ไขกับปัญหาของตนให้ลุล่วงได้	3.67	1.22	สูง
33. ท่านวางตนเป็นกลางโดยปราศจากความลำเอียงเมื่อเพื่อนๆ มีความขัดแย้งกันทางความคิด	3.63	0.87	ปานกลาง
34. ท่านรู้สึกเบื่อเมื่อต้องฟังผู้อื่นระบายทุกข์	3.99	0.92	สูง
35. ท่านไม่ใช้อำนาจของตนเองในฐานะที่เป็นหัวหน้ากลุ่มมาขัดขวางการร่วมแสดงความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม	3.99	1.03	สูง
36. ท่านเห็นว่าการแก้ปัญหาด้วยวิธีระดมสมองเป็นสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เพราะถึงอย่างไรก็ต้องยอมรับการตัดสินใจของหัวหน้ากลุ่ม	4.25	0.95	สูง
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความเป็นผู้นำ โดยรวม	3.98	0.49	สูง

จากตาราง 6 แสดงว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำโดยรวมและเป็นรายข้อเกือบทุกข้ออยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$=3.98, S.D. = 0.49) ยกเว้นข้อ 33 ที่นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 7 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความอดทน เป็นรายข้อ

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความอดทน	n = 379		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
37. ท่านสามารถควบคุมกิริยาของตนเองให้เป็นปกติได้ แม้ว่าจะถูกผู้อื่นทำให้เจ็บใจไม่ว่าจะด้วยวาจาหรือแสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสม	3.28	1.04	ปานกลาง
38. ความล้มเหลวไม่ใช่ปัจจัยที่จะทำให้ท่านเลิกล้มความพยายามและความตั้งใจที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดต่างๆ	3.88	0.93	สูง
39. ท่านจะเข้าเรียนและให้ความสนใจในรายวิชาที่ตนเองชอบเท่านั้น	3.47	1.18	ปานกลาง
40. การลอกงานจากเพื่อนๆช่วยให้ท่านประหยัดเวลา	3.28	1.21	ปานกลาง
41. การแสดงอารมณ์โกรธอย่างเต็มที่ถือว่าเป็นการแสดงความเป็นตัวของตัวเองของท่าน	3.88	1.10	สูง
42. ท่านจะปรับปรุงแก้ไขตนเองทันทีที่ได้พบว่าตนเองมีข้อบกพร่องทั้งในเรื่องการเรียนหรือความประพฤติของตนเอง	3.75	0.82	สูง
43. ท่านคิดว่าความขยันหมั่นเพียรเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกคนที่หวังจะประสบความสำเร็จในชีวิต	4.46	0.80	สูง
44. หากการทำกิจใดๆ แล้วเกิดอุปสรรค ท่านจะเลิกล้มงานนั้นเสีย เพราะหากทำต่อไปจะไม่ก่อประโยชน์แต่อย่างใด	3.87	0.93	สูง
45. ท่านเชื่อว่า การใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ไม่ใช่ทางออกที่ถูกต้องเสมอไป	3.89	0.98	สูง
46. เมื่อท่านตั้งใจจะทำงานใดก็ตามท่านจะต้องทำให้สำเร็จให้ได้แม้ว่าจะมีปัญหาและอุปสรรค	3.88	0.86	สูง
47. คติพจน์ที่กล่าวว่า"ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั้น"ไม่เป็นความจริงเสมอไป	3.80	1.08	สูง
48. ท่านไม่สามารถคอยอะไรได้นานๆ	3.04	1.16	ปานกลาง
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทน โดยรวม	3.71	0.49	สูง

จากตาราง 7 แสดงว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทนโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$=3.71, S.D. = 0.49) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับสูง เกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อ 37,39,40 และ 48 ที่นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 8 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความซื่อสัตย์เป็นรายข้อ

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความซื่อสัตย์	n = 379		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
49. เมื่อท่านได้ให้คำมั่นสัญญากับผู้อื่นท่านจะทำตามสัญญานั้น	4.09	0.82	สูง
50. ท่านสร้างความสนิทสนมเฉพาะกับผู้ที่สามารถเอื้อประโยชน์ให้	4.08	0.96	สูง
51. ท่านไม่นำสิ่งของที่เป็นสาธารณสมบัติมาครอบครองเป็นสมบัติส่วนตัว	4.22	1.11	สูง
52. หากท่านเก็บสิ่งของมีค่าได้ ท่านจะใช้ความพยายามด้วยวิธีการต่างๆเพื่อนำส่งเจ้าของ	3.93	0.86	สูง
53. แม้ว่าท่านจะทำข้อสอบไม่ได้ในขณะที่กรรมการควบคุมการสอบไม่อยู่ ท่านก็จะไม่ถามคำตอบจากเพื่อน	3.34	1.17	ปานกลาง
54. ท่านไม่ทำความผิดหรือฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ต่างๆ แม้ว่าจะไม่มีผู้ใดพบเห็นก็ตาม	3.61	1.01	ปานกลาง
55. ท่านคิดว่าการกอบโกยผลประโยชน์ให้แก่ตนเป็นเรื่องธรรมดา เพราะใครก็ต้องรักตนเองก่อน	3.67	1.12	สูง
56. หากท่านซื้อสิ่งของและผู้ขายทอนเงินเกินให้ก็ไม่ใช่ความผิดของท่านถ้าจะไม่คืนเงินให้แก่ผู้ขาย	3.95	1.02	สูง
57. การเข้าชั้นเรียนสายเป็นเรื่องปกติของท่าน	3.49	1.27	ปานกลาง
58. ท่านภูมิใจหากสามารถหลีกเลี่ยงจากการถูกลงโทษในความผิดที่ท่านได้เป็นผู้กระทำ	3.87	1.06	สูง
59. ท่านเป็นที่น่าเชื่อถือของผู้อื่น แม้ว่าบางครั้งเรื่องที่ท่านพูดอาจจะไม่ใช่เรื่องจริง	3.30	0.97	ปานกลาง
60. ท่านแซงคิวทุกครั้งที่มีโอกาส	4.50	0.79	สูง
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อสัตย์ โดยรวม	3.84	0.56	สูง

จากตาราง 8 แสดงว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อสัตย์โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ =3.84, S.D. = 0.56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับสูงเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อ 53,54,57และ 59 ที่นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 9 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามเพศ

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง	เพศชาย n = 142		เพศหญิง n = 237	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านความรับผิดชอบ	3.57	0.50	3.56	0.44
ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	3.59	0.52	3.43	0.48
ด้านความเป็นผู้นำ	3.86	0.52	4.05	0.46
ด้านความอดทน	3.67	0.51	3.73	0.52
ด้านความซื่อสัตย์	3.79	0.58	3.87	0.55
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง โดยรวม	3.70	0.44	3.73	0.39

จากตาราง 9 แสดงว่า นิสิตชายมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นิสิตชายมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในด้านความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์อยู่ในระดับสูง ส่วนนิสิตหญิงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นิสิตหญิงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในด้านความรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในด้านความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์อยู่ในระดับสูง

ตาราง 10 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ n = 53		ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง n = 149		ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง n = 177	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านความรับผิดชอบ	3.35	0.41	3.49	0.44	3.69	0.47
ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	3.40	0.45	3.45	0.49	3.55	0.52
ด้านความเป็นผู้นำ	3.73	0.43	3.90	0.50	4.13	0.45
ด้านความอดทน	3.46	0.52	3.62	0.50	3.85	0.50
ด้านความซื่อสัตย์	3.64	0.53	3.72	0.51	4.00	0.56
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวม	3.52	0.36	3.63	0.38	3.85	0.40

จากตาราง 10 แสดงว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและปานกลางมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและปานกลางมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบในระดับสูง ในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และสูง ต่างมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเองในระดับปานกลาง ด้านความเป็นผู้นำ พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และสูง ต่างมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำในระดับสูง ด้านความอดทน พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและปานกลางมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทนในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทนในระดับสูง และในด้านความซื่อสัตย์ พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อสัตย์ในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและสูงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อสัตย์ในระดับสูง

ตาราง 11 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามสาขาวิชา

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง	สาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี n = 83		สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ n = 62		สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ n = 234	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านความรับผิดชอบ	3.47	0.43	3.74	0.54	3.55	0.45
ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	3.45	0.47	3.68	0.53	3.45	0.50
ด้านความเป็นผู้นำ	3.84	0.47	3.94	0.49	4.04	0.49
ด้านความอดทน	3.61	0.48	3.86	0.54	3.70	0.52
ด้านความซื่อสัตย์	3.70	0.55	3.97	0.59	3.85	0.54
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวม	3.62	0.38	3.84	0.46	3.72	0.39

จากตาราง 11 แสดงว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบในระดับสูง ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเองในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเองในระดับสูง ด้านความเป็นผู้นำพบว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ต่างมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำในระดับสูง ด้านความอดทน พบว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทนในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์

สุขภาพ และสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทนในระดับสูง และในด้านความซื่อสัตย์ พบว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ต่างมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อสัตย์ในระดับสูง

ตาราง 12 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมาก n = 65		การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตปานกลาง n = 251		การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตน้อย n = 63	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านความรับผิดชอบ	3.68	0.49	3.57	0.46	3.41	0.45
ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	3.72	0.53	3.45	0.47	3.42	0.53
ด้านความเป็นผู้นำ	4.12	0.49	3.98	0.49	3.86	0.47
ด้านความอดทน	3.85	0.48	3.71	0.51	3.55	0.55
ด้านความซื่อสัตย์	4.01	0.52	3.81	0.56	3.76	0.57
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวม	3.88	0.41	3.70	0.39	3.60	0.41

จากตาราง 12 แสดงว่า นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมาก และปานกลาง มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมในระดับสูง ส่วนนิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตน้อย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวม ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมากมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบในระดับสูง ส่วนนิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตปานกลางและน้อยมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบในระดับปานกลาง ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมาก มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเองในระดับสูง ส่วนนิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตปานกลางและน้อย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเองในระดับปานกลาง ด้านความเป็นผู้นำ พบว่า นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมาก ปานกลาง และน้อย ต่างมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

ด้านความเป็นผู้นำในระดับสูง ด้านความอดทน พบว่า นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมาก และปานกลาง มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทนในระดับสูง ส่วนนิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตน้อย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทน ในระดับปานกลาง และในด้านความซื่อสัตย์ พบว่า นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมาก ปานกลาง และน้อย ต่างมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อสัตย์ในระดับสูง

ตาราง 13 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง	การทำงานเพื่อหารายได้พิเศษอย่างสม่ำเสมอ n = 49		การทำงานเพื่อหารายได้พิเศษเป็นบางครั้ง n = 151		ไม่เคยทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ n = 179	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านความรับผิดชอบ	3.54	0.54	3.58	0.48	3.56	0.44
ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	3.68	0.57	3.49	0.49	3.43	0.48
ด้านความเป็นผู้นำ	3.96	0.56	3.96	0.52	4.01	0.45
ด้านความอดทน	3.73	0.54	3.70	0.52	3.71	0.51
ด้านความซื่อสัตย์	3.77	0.63	3.81	0.57	3.88	0.52
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวม	3.73	0.48	3.71	0.42	3.72	0.38

จากตาราง 13 แสดงว่า นิสิตที่มีระดับการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษอย่างสม่ำเสมอ ทำเป็นบางครั้ง และไม่เคยทำเลย ต่างมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตที่มีระดับการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษอย่างสม่ำเสมอ ทำเป็นบางครั้ง และไม่เคยเลย ต่างมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบในระดับปานกลาง ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า นิสิตที่มีระดับการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษอย่างสม่ำเสมอ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเองในระดับสูง ส่วนนิสิตที่มีระดับการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษเป็นบางครั้ง และไม่เคยทำเลย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเองในระดับปานกลาง ด้านความเป็นผู้นำ พบว่า นิสิตที่มีระดับการมีทำงานเพื่อหารายได้พิเศษอย่างสม่ำเสมอ ทำเป็นบางครั้ง และไม่เคยทำเลย

ต่างมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำอยู่ในระดับสูง ด้านความอดทน พบว่า นิสิตที่มีระดับการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษอย่างสม่ำเสมอ ทำเป็นบางครั้ง และไม่เคยทำเลย ต่างมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทนในระดับสูง ด้านความซื่อสัตย์ พบว่า นิสิตที่มีระดับการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษอย่างสม่ำเสมอ ทำเป็นบางครั้ง และไม่เคยทำเลย ต่างมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อสัตย์ในระดับสูง

ตาราง 14 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง	ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย n = 285		ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน n = 57		ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย n = 37	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านความรับผิดชอบ	3.61	0.46	3.60	0.49	3.18	0.31
ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	3.50	0.50	3.50	0.59	3.38	0.36
ด้านความเป็นผู้นำ	4.02	0.49	3.98	0.46	3.68	0.40
ด้านความอดทน	3.76	0.51	3.67	0.48	3.32	0.52
ด้านความซื่อสัตย์	3.88	0.55	3.81	0.56	3.53	0.51
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวม	3.76	0.40	3.71	0.43	3.42	0.31

จากตาราง 14 แสดงว่า นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวดกวดขัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมในระดับสูง ส่วนนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยปละละเลย ต่างมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบในระดับปานกลาง ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่านิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยปละละเลย ต่างมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเองในระดับปานกลาง ด้านความเป็นผู้นำ พบว่า นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยปละละเลย

ต่างมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำในระดับสูง ด้านความอดทน พบว่า นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวดกวดขัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทนในระดับสูง ส่วนนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทนในระดับปานกลาง และในด้านความซื่อสัตย์ พบว่า นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวดกวดขัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อสัตย์ในระดับสูง ส่วนนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อสัตย์ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทนและความซื่อสัตย์ จำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชาที่ศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต ระดับการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ดังแสดงในตาราง 15 - 43

ตาราง 15 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามเพศ

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง	เพศชาย n = 142		เพศหญิง n = 237		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านความรับผิดชอบ	3.57	0.51	3.56	0.44	0.16	0.88
ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	3.59	0.52	3.43	0.48	2.94	0.00
ด้านความเป็นผู้นำ	3.86	0.52	4.05	0.46	-3.73	0.00
ด้านความอดทน	3.67	0.51	3.73	0.52	-1.12	0.26
ด้านความซื่อสัตย์	3.79	0.58	3.87	0.55	-1.26	0.21
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวม	3.70	0.44	3.73	0.39	-0.76	0.45

จากตาราง 15 แสดงว่า นิสิตชายและนิสิตหญิง มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ความอดทน และความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน ส่วนในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านความเป็นผู้นำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 16 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	6.12	3.06	15.02	0.00
	ภายในกลุ่ม	376	76.63	0.20		
	รวม	378	82.75			
ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	2	1.39	0.70	2.79	0.06
	ภายในกลุ่ม	376	93.66	0.25		
	รวม	378	95.05			
ด้านความเป็นผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	2	8.18	4.09	18.67	0.00
	ภายในกลุ่ม	376	82.34	0.22		
	รวม	378	90.52			
ด้านความอดทน	ระหว่างกลุ่ม	2	7.98	3.99	15.94	0.00
	ภายในกลุ่ม	376	94.13	0.25		
	รวม	378	102.11			
ด้านความซื่อสัตย์	ระหว่างกลุ่ม	2	9.02	4.51	15.66	0.00
	ภายในกลุ่ม	376	108.29	0.29		
	รวม	378	117.31			
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	6.04	3.02	20.13	0.00
	ภายในกลุ่ม	376	56.40	0.15		
	รวม	378	62.44			

จากตาราง 16 แสดงว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมและในด้านความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนด้านความเชื่อมั่นในตนเองไม่พบความแตกต่าง

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) ดังแสดงในตาราง 17 - 21

ตาราง 17 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		ต่ำ	ปานกลาง	สูง
	$\bar{X}$	3.35	3.49	3.69
ต่ำ	3.35			*
ปานกลาง	3.49			*
สูง	3.69			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 17 แสดงว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกับนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางกับนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 18 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเป็นผู้นำ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		ต่ำ	ปานกลาง	สูง
	$\bar{X}$	3.73	3.90	4.13
ต่ำ	3.73			*
ปานกลาง	3.90			*
สูง	4.13			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 18 แสดงว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกับนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางกับนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 19 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความอดทน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		ต่ำ	ปานกลาง	สูง
	$\bar{X}$	3.46	3.62	3.85
ต่ำ	3.46			*
ปานกลาง	3.62			*
สูง	3.85			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 19 แสดงว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกับนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางกับนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 20 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความซื่อสัตย์ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		ต่ำ	ปานกลาง	สูง
	$\bar{X}$	3.64	3.72	4.00
ต่ำ	3.64			*
ปานกลาง	3.72			*
สูง	4.00			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 20 แสดงว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกับนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางกับนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 21 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวม จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		ต่ำ	ปานกลาง	สูง
	$\bar{X}$	3.52	3.63	3.85
ต่ำ	3.52			*
ปานกลาง	3.63			*
สูง	3.85			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 21 แสดงว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกับนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางกับนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 22 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามสาขาวิชา

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.64	1.32	6.20	0.00
	ภายในกลุ่ม	376	80.11	0.21		
	รวม	378	82.75			
ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	2	2.60	1.30	5.29	0.01
	ภายในกลุ่ม	376	92.45	0.25		
	รวม	378	95.05			
ด้านความเป็นผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.50	1.25	5.34	0.01
	ภายในกลุ่ม	376	88.02	0.23		
	รวม	378	90.52			
ด้านความอดทน	ระหว่างกลุ่ม	2	2.20	1.10	4.13	0.02
	ภายในกลุ่ม	376	99.92	0.27		
	รวม	378	102.12			
ด้านความซื่อสัตย์	ระหว่างกลุ่ม	2	2.66	1.33	4.36	0.01
	ภายในกลุ่ม	376	114.65	0.31		
	รวม	378	117.31			
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.741	0.87	5.39	0.01
	ภายในกลุ่ม	376	60.696	0.16		
	รวม	378	62.437			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 22 แสดงว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาที่ต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) ดังแสดงในตาราง 23 - 28

ตาราง 23 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามสาขาวิชาเป็นรายคู่

สาขาวิชา		วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
	$\bar{X}$	3.47	3.74	3.55
วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	3.47		*	
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	3.74			*
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	3.55			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 23 แสดงว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพกับนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 24 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง จำแนกตามสาขาวิชา เป็นรายคู่

สาขาวิชา		วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
	$\bar{X}$	3.45	3.68	3.45
วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	3.45		*	
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	3.68			*
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	3.45			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 24 แสดงว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์

สุขภาพกับนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 25 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเป็นผู้นำ จำแนกตามสาขาวิชาเป็นรายคู่

สาขาวิชา		วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
	$\bar{X}$	3.84	3.94	4.04
วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	3.84			*
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	3.94			
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	4.04			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 25 แสดงว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 26 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความอดทน จำแนกตามสาขาวิชาเป็นรายคู่

สาขาวิชา		วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
	$\bar{X}$	3.61	3.86	3.70
วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	3.61		*	
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	3.86			
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	3.70			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 26 แสดงว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 27 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความซื่อสัตย์ จำแนกตามสาขาวิชาเป็นรายคู่

สาขาวิชา		วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
	$\bar{X}$	3.70	3.97	3.85
วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	3.70		*	
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	3.97			
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	3.85			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 27 แสดงว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 28 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวม จำแนกตามสาขาวิชา เป็นรายคู่

สาขาวิชา		วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
	$\bar{X}$	3.62	3.84	3.72
วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	3.62		*	
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	3.84			
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	3.72			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 28 แสดงว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 29 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.46	1.23	5.76	0.00
	ภายในกลุ่ม	376	80.29	0.21		
	รวม	378	82.75			
ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	2	4.15	2.08	8.59	0.00
	ภายในกลุ่ม	376	90.90	0.24		
	รวม	378	95.05			
ด้านความเป็นผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.26	1.13	4.82	0.01
	ภายในกลุ่ม	376	88.26	0.24		
	รวม	378	90.52			
ด้านความอดทน	ระหว่างกลุ่ม	2	2.91	1.45	5.51	0.00
	ภายในกลุ่ม	376	99.21	0.26		
	รวม	378	102.12			
ด้านความซื่อสัตย์	ระหว่างกลุ่ม	2	2.53	1.26	4.14	0.02
	ภายในกลุ่ม	376	114.78	0.31		
	รวม	378	117.31			
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.59	1.29	8.12	0.00
	ภายในกลุ่ม	376	59.85	0.16		
	รวม	378	62.44			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 29 แสดงว่า นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่(Scheffe's Method) ดังแสดงในตาราง 30 - 35

ตาราง 30 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต เป็นรายคู่

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต		มาก	ปานกลาง	น้อย
	$\bar{X}$	3.68	3.57	3.41
มาก	3.68			*
ปานกลาง	3.57			*
น้อย	3.41			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 30 แสดงว่า นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมากกับนิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตน้อย และนิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตปานกลางกับนิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตน้อย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 31 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต เป็นรายคู่

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต		มาก	ปานกลาง	น้อย
	$\bar{X}$	3.72	3.45	3.42
มาก	3.72		*	*
ปานกลาง	3.45			
น้อย	3.42			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 31 แสดงว่า นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมากกับนิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตปานกลาง และน้อย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 32 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเป็นผู้นำ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต เป็นรายคู่

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต		มาก	ปานกลาง	น้อย
	$\bar{X}$	4.12	3.98	3.86
มาก	4.12			*
ปานกลาง	3.98			
น้อย	3.86			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 32 แสดงว่า นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมากกับนิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตน้อย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 33 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความอดทน จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต เป็นรายคู่

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต		มาก	ปานกลาง	น้อย
	$\bar{X}$	3.85	3.71	3.55
มาก	3.85			*
ปานกลาง	3.71			
น้อย	3.55			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 33 แสดงว่า นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมากกับนิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตน้อย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 34 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความซื่อสัตย์ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต เป็นรายคู่

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต		มาก	ปานกลาง	น้อย
	$\bar{X}$	4.01	3.81	3.76
มาก	4.01		*	*
ปานกลาง	3.81			
น้อย	3.76			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 34 แสดงว่า นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมากกับนิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตปานกลาง และน้อย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 35 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวม จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต เป็นรายคู่

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต		มาก	ปานกลาง	น้อย
	$\bar{X}$	3.88	3.70	3.60
มาก	3.88		*	*
ปานกลาง	3.70			
น้อย	3.60			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 35 แสดงว่า นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมากกับนิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตปานกลาง และน้อย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 36 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	0.07	0.04	0.17	0.85
	ภายในกลุ่ม	376	82.67	0.22		
	รวม	378	82.74			
ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	2	2.35	1.18	4.77	0.01
	ภายในกลุ่ม	376	92.70	0.25		
	รวม	378	95.05			
ด้านความเป็นผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	2	0.24	0.12	0.05	0.61
	ภายในกลุ่ม	376	90.28	0.24		
	รวม	378	90.52			
ด้านความอดทน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.04	0.02	0.07	0.94
	ภายในกลุ่ม	376	102.08	0.27		
	รวม	378	102.12			
ด้านความซื่อสัตย์	ระหว่างกลุ่ม	2	0.70	0.35	1.14	0.32
	ภายในกลุ่ม	376	116.61	0.31		
	รวม	378	117.31			
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.03	0.02	0.09	0.91
	ภายในกลุ่ม	376	62.41	0.17		
	รวม	378	62.44			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 36 แสดงว่า นิสิตที่มีการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษต่างกันมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในด้านความเชื่อมั่นในตนเองพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่(Scheffe's Method) ดังแสดงในตาราง 37

ตาราง 37 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง จำแนกตามการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ เป็นรายคู่

การทำงานพิเศษเพื่อหารายได้		ทำอย่างสม่ำเสมอ	ทำเป็นบางครั้ง	ไม่เคยเลย
	$\bar{X}$	3.68	3.49	3.43
ทำอย่างสม่ำเสมอ	3.68			*
ทำเป็นบางครั้ง	3.49			
ไม่เคยเลย	3.43			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 37 แสดงว่า นิสิตที่มีการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษอย่างสม่ำเสมอกับนิสิตที่ไม่เคยทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 38 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	6.16	3.08	15.13	0.00
	ภายในกลุ่ม	376	76.59	0.20		
	รวม	378	82.74			
ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	2	0.54	0.26	1.06	0.35
	ภายในกลุ่ม	376	94.52	0.25		
	รวม	378	95.06			
ด้านความเป็นผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	2	3.81	1.91	8.27	0.00
	ภายในกลุ่ม	376	86.71	0.23		
	รวม	378	90.52			
ด้านความอดทน	ระหว่างกลุ่ม	2	6.40	3.20	12.58	0.00
	ภายในกลุ่ม	376	95.71	0.26		
	รวม	378	102.11			
ด้านความซื่อสัตย์	ระหว่างกลุ่ม	2	4.21	2.10	6.99	0.00
	ภายในกลุ่ม	376	113.10	0.30		
	รวม	378	117.31			
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	3.77	1.88	12.06	0.00
	ภายในกลุ่ม	376	58.67	0.16		
	รวม	378	62.44			

มีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ระดับ.05

จากตาราง 38 แสดงว่า นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่ต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมและในด้านความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนด้านความเชื่อมั่นในตนเองไม่พบความแตกต่างกัน

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่(Scheffe's Method) ดังแสดงในตาราง 39 - 43

ตาราง 39 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดู เป็นรายคู่

การอบรมเลี้ยงดู		แบบประชาธิปไตย	แบบเข้มงวดกวดขัน	แบบปล่อยปละละเลย
	$\bar{X}$	3.61	3.60	3.18
แบบประชาธิปไตย	3.61			*
แบบเข้มงวดกวดขัน	3.60			*
แบบปล่อยละเลย	3.18			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 39 แสดงว่า นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันกับนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 40 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความเป็นผู้นำ จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดู เป็นรายคู่

การอบรมเลี้ยงดู		แบบประชาธิปไตย	แบบเข้มงวดกวดขัน	แบบปล่อยปละละเลย
	$\bar{X}$	4.02	3.98	3.68
แบบประชาธิปไตย	4.02			*
แบบเข้มงวดกวดขัน	3.98			*
แบบปล่อยละเลย	3.68			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 40 แสดงว่า นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันกับนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 41 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความอดทน จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดูเป็นรายคู่

การอบรมเลี้ยงดู		แบบประชาธิปไตย	แบบเข้มงวดกวดขัน	แบบปล่อยปละละเลย
	$\bar{X}$	3.76	3.67	3.32
แบบประชาธิปไตย	3.76			*
แบบเข้มงวดกวดขัน	3.67			*
แบบปล่อยละเลย	3.32			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 41 แสดงว่า นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันกับนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 42 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความซื่อสัตย์ จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดู เป็นรายคู่

การอบรมเลี้ยงดู	$\bar{X}$	แบบประชาธิปไตย 3.88	แบบเข้มงวดกวดขัน 3.81	แบบปล่อยปละละเลย 3.53
แบบประชาธิปไตย	3.88			*
แบบเข้มงวดกวดขัน	3.81			*
แบบปล่อยละเลย	3.53			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 42 แสดงว่า นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยประชาธิปไตยกับนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันกับนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 43 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวม จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดู เป็นรายคู่

การอบรมเลี้ยงดู	$\bar{X}$	แบบประชาธิปไตย 3.76	แบบเข้มงวดกวดขัน 3.71	แบบปล่อยปละละเลย 3.42
แบบประชาธิปไตย	3.76			*
แบบเข้มงวดกวดขัน	3.71			*
แบบปล่อยละเลย	3.42			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 43 แสดงว่า นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันกับนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความมุ่งหมายในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามตัวแปร เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต ระดับการทำงานพิเศษเพื่อหารายได้เพิ่ม ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 379 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน ความซื่อสัตย์ จำนวน 60 ข้อ แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 1.796 ถึง 6.859 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับคือ 0.951

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับการวิเคราะห์ค่าสถิติเพื่อตอบคำถามการวิจัย โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

1. การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้ง 5 ด้านได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมทุกด้านและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต ระดับการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู โดยการใช้สถิติทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒโดยรวม และเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์ จำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต ระดับการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์ พบว่า นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในด้านความรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับสูง

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์ จำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต การทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู พบว่า

2.1 นิสิตชายและนิสิตหญิง มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

นิสิตชายมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านิสิตหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิสิตหญิงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำสูงกว่านิสิตชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

2.2 นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านสูงกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์สูงกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

2.3 นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาที่ต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านสูงกว่านิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน และความซื่อสัตย์สูงกว่านิสิตที่ศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำสูงกว่านิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

2.4 นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมากมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านสูงกว่านิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตปานกลางและน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมากมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์สูงกว่านิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตน้อย

นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมากมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง และความซื่อสัตย์สูงกว่านิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตปานกลาง

นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตปานกลางมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบสูงกว่านิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตน้อย ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

2.5 นิสิตที่มีการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษต่างกันมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

นิสิตที่มีการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษอย่างสม่ำเสมอมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านิสิตที่ไม่เคยทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

2.6 นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่ต่างกันมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวดกวดขัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านสูงกว่านิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์สูงกว่านิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ความอดทน และความซื่อสัตย์สูงกว่านิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์ พบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า นิสิตมีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และอารมณ์ให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังไว้ โดยมิได้ถูกบังคับจากภายนอกแต่เกิดจากแรงกระตุ้นภายในตัวบุคคลให้

ประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนของสังคม โดยไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยากเดือดร้อนแก่ตนเอง และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อความมีวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการหล่อหลอมลักษณะที่พึงประสงค์จากสถาบันทางสังคม 2 สถาบันหลัก ได้แก่ สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา ดังที่ ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ (2539 : 16) ได้ระบุว่า บุคคลจะมีพฤติกรรมไปในทางที่มีระเบียบวินัยหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับบุคคลแวดล้อม และสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้นๆ เนื่องด้วยสภาพแวดล้อมที่ดีจะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และมีพัฒนาการในตนเอง สอดคล้องกับที่ พระธรรมปิฎก ได้ระบุว่า วินัยในตนเองหรือวินัยภายในเป็นผลสืบเนื่องมาจากวินัยภายนอกซึ่งได้กำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ไว้ เพื่อใช้ในการควบคุมบุคคลในสังคมให้ปฏิบัติตนตามเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการทำให้บุคคลมีความเคารพต่อกฎเกณฑ์ต่างๆ ได้ด้วยความเคยชินย่อมจะส่งผลให้บุคคลเกิดความมีวินัยในตนเองและจะคงอยู่ติดตัวกับบุคคลผู้นั้นตลอดไป พระธรรมปิฎก (2538 : 7 - 8) โดยทั้งนี้นิสิตเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลดีต่อพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง เนื่องด้วยข้อเท็จจริงที่ว่า การที่เด็กจะเจริญเติบโตอย่างไรเป็นผลมาจากได้รับการส่งเสริมให้มีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือเป็นผลซึ่งมาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดู โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ปิยวรรณ พันธุ์มงคล ได้กล่าวไว้ว่า เป็นลักษณะที่ให้อิสระภายใต้การควบคุม (ปิยวรรณ พันธุ์มงคล. 2542 : 22) ซึ่งเป็นการปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่บิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดู ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้นำสิ่งที่ถูกต้อง โดยการให้คำแนะนำและเหตุผล ไม่ปล่อยปละละเลยหรือควบคุมมากเกินไป อันเป็นการส่งผลต่อระบบความคิดของเด็กในการจำแนกพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคมได้ ดังนั้นจึงมีความสามารถในการควบคุมตนเองหรือมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยปละละเลย

นอกจากนี้สถาบันการศึกษาก็มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการเสริมสร้างพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง โดยนิสิตที่เข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ประเภทจำกัดรับ ดังนั้น นิสิตที่ผ่านการคัดเลือกจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจจริง มีความอดทน ตลอดจนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง เพื่อให้ประสบผลสำเร็จดังที่ได้ตั้งใจไว้ เนื่องด้วยความต้องการเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีสูงแต่จำนวนที่สามารถรับได้มีอย่างจำกัดจึงส่งผลให้มีการแข่งขันสูง ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องพยายามเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่ตนเองด้วยการตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียนและค้นคว้าศึกษาความรู้เพิ่มเติม ดังที่ สำเนาว์ ขจรศิลป์ (2539 : 78) ได้กล่าวว่า กระบวนการสอบคัดเลือกนิสิต นักศึกษา เพื่อเข้าศึกษาในสถาบันต่างๆ เป็นการทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านสติปัญญา และทักษะในการศึกษาเล่าเรียน ทั้งนี้นอกจากหน้าที่ใน

การถ่ายทอดความรู้ทั้งทางวิชาการ และวิชาชีพให้แก่ผู้เรียนโดยตรงแล้ว ยังต้องอาศัยการจัดกิจกรรมนิสิตเพื่อช่วยเสริมสร้างให้นิสิตมีพัฒนาการทางจิต อารมณ์ สังคม และทางบุคลิกภาพด้วย จึงจะพัฒนานิสิตให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ได้ ดังจะเห็นได้จากการที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2543 : 85) ได้ดำเนินการดูแลควบคุมมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านกิจกรรมการพัฒนานิสิต โดยการกำหนดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนิสิตทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ เพื่อให้มีคุณธรรมและจริยธรรม ส่วนทางด้านสังคมได้มีการดำเนินกิจกรรมที่ปลูกฝังให้นิสิตเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย รักประชาธิปไตย อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีความรับผิดชอบ

ส่วนในด้านความรับผิดชอบ พบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นิสิตอยู่ในช่วงวัยของวัยรุ่นตอนปลายซึ่งมีอายุระหว่าง 18 - 20 เป็นวัยที่เข้าสู่การเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ดังนั้นด้วยเป็นช่วงวัยที่มีการปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ เริ่มเรียนรู้บทบาทของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ช่วงวัยนี้เป็นระยะที่ต้องเผชิญกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านทั้งร่างกาย อารมณ์ และสังคม ต้องการแสดงความสามารถเพื่อการเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ชอบการทำงานเป็นกลุ่ม และจากบทบาทที่เปลี่ยนไปจึงเริ่มมีภาระหน้าที่มากขึ้นกว่าตอนที่เป็นเด็กดังนั้น ด้วยการเปลี่ยนแปลงบทบาทจึงอาจทำให้การแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบของนิสิตจึงยังอาจไม่สมบูรณ์อย่างเต็มที่ ดังที่ กิ่งแก้ว อัตถากร (สมจิต ห่อทอง. 2543 : 15 ; อ้างอิงจาก กิ่งแก้ว อัตถากร. 2515 : 15 - 19) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมตั้งแต่วัยเด็ก และพัฒนาไปเรื่อยๆ จนถึงวัยรุ่น โดยผ่านกระบวนการแนะนำส่งเสริมในสิ่งที่ถูกที่ควรให้แก่เด็กรู้จักปัญหา และค่อยๆ ปลูกฝังพฤติกรรมความรับผิดชอบ

สำหรับด้านความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นิสิตอยู่ในช่วงวัยที่กำลังก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ จึงมีความต้องการอิสระเสรีในการคิด การตัดสินใจและดำรงชีวิตในสังคม แต่เนื่องด้วยเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการทางอารมณ์ที่ไม่มั่นคง โดยสภาพอารมณ์ที่สามารถพบเห็นได้บ่อยๆ คือ มีความวิตกกังวล ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ส่งผลให้อาจเกิดภาวะการสับสนในบทบาทของตน จึงทำให้นิสิตไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองอย่างเพียงพอ ดังที่ สำเนาว์ ขจรศิลป์ (2539 : 77) ได้กล่าวถึง การส่งเสริมพัฒนาการของวัยรุ่นตอนปลายว่าควรต้องได้รับการส่งเสริมให้มีพัฒนาการในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ทั้งนี้ด้วยเหตุที่เป็นวัยซึ่งพร้อมที่จะแสวงหา และพัฒนาเอกลักษณ์ของตน ทำนองเดียวกับที่ วีรพล แสงปัญญา (2540 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้ระบุว่า การเข้าใจในเอกลักษณ์ของตน จะช่วยให้วัยรุ่นเกิดความเข้าใจในปัญหาต่างๆ และช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตโดยจะค่อยๆ พัฒนาความเป็นตัวของตัวเองขึ้นอย่างช้าๆ

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทนและความซื่อสัตย์ จำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชา ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต ระดับการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู พบว่า

2.1 นิสิตชายและนิสิตหญิงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

นิสิตชายมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านิสิตหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การขัดเกลาทางสังคมที่ส่งผลให้แต่ละเพศจำต้องแสดงบทบาทตามเพศของตน เพศชายจะถูกหล่อหลอมให้มีความกล้าและมีความเข้มแข็งมากกว่าเพศหญิง มีอิสระในการเป็นตัวของตัวเองทั้งทางความคิดและการกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นความอิสระที่แยกจากลักษณะความเป็นเพศหญิงอย่างสิ้นเชิง อันเป็นการส่งเสริมให้เพศชายมีความเชื่อมั่นในตนเองมากกว่าเพศหญิงซึ่งจะถูกหล่อหลอมให้มีความอ่อนน้อม เชื่อฟังคำสั่งสอน และปฏิบัติตนให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคม เพราะการยอมรับหรือการปฏิเสธจากสังคมมีความหมายต่อเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ดังที่ สาวิตรี ทยานศิลป์ (2541 : 7) และ อารี พันธ์มณี (2542 : 39) ได้ให้รายละเอียดของความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงไว้อย่างสอดคล้องกันว่า เพศชายมีความหนักแน่นทางความคิด มีลักษณะการแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเอง และเชื่อมั่นในตนเอง ขณะที่เพศหญิงส่วนใหญ่จะมีอารมณ์อ่อนไหว อ่อนโยน อะลุ้มอะล่วย คล้อยตาม และเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่นได้มากกว่าเพศชาย

นิสิตเพศหญิงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำสูงกว่านิสิตชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สังคมยอมรับในความสามารถของเพศหญิงมากขึ้น จึงเปิดโอกาสให้เพศหญิงได้เข้ามามีบทบาทในฐานะเป็นผู้นำ ดังจะเห็นได้จากในปัจจุบันด้วยสภาวะทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงส่งผลให้เพศหญิงได้เข้ามามีบทบาทเด่นชัดขึ้น โดยมีส่วนร่วมในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ร่วมกับเพศชาย หรือแม้กระทั่งการมีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรต่างๆ ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ตั้งแต่ระดับบริษัทจนกระทั่งถึงการบริหารประเทศ บุคคลเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นผู้ที่ทำให้ภาพรวมของเพศหญิงเปลี่ยนไป และเป็นต้นแบบในความสำเร็จของเพศหญิงซึ่งสามารถพบเห็นได้ในสังคม อีกทั้งมีการส่งเสริมให้นิสิตมีความเข้าใจถึงบทบาทของตนเองในสังคม และหล่อหลอมรูปแบบของความเป็นผู้นำ ตลอดจนส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงทำให้ทุกคนมีโอกาสเข้าถึงบทบาทความเป็นผู้นำได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ ฉลาด ศรีจุลฮาด (2542 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการศึกษาบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนที่มีแบบการคิดต่างกัน พบว่า เพศหญิงมีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำสูงกว่าเพศชาย โดย ณัฐวันท์ สัมพันธารักษ์ (2544 : 119) ได้ให้รายละเอียดของลักษณะเฉพาะความเป็นผู้นำของเพศหญิงว่าจะเป็นไปในแนวทางการให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ใฝ่หาการยอมรับ มุ่งทำให้ผู้อื่นพอใจ ช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อให้ตนเป็นที่ยอมรับจากสังคม

2.2 นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ โดยพบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านสูงกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์สูงกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีทักษะในการควบคุมตนเองได้ดี เพราะโดยพื้นฐานต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ มีความเอาใจใส่ต่อการศึกษา สามารถจัดสรรเวลาในการเรียน และสามารถพิจารณาลำดับความสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้องและเสร็จเรียบร้อยตามกำหนดเวลาซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ดีของความเป็นผู้นำ ตลอดจนมีความขยันและอดทนในการค้นคว้าศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน อีกทั้งสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า จึงทำให้สามารถจำแนกพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม พยายามปฏิบัติตนและควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปในทิศทางที่ดีได้ ดังคำกล่าวของ เอตซิโอนี่ (สมชาย เรืองสม. 2541 : 57 ; อ้างอิงจาก Etzioni. n.d. : unpaged) ที่ว่า ความมีวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์กับการเรียนของนักศึกษา เพราะวินัยในตนเองเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลรัตน์ รัชมาศ (2540 : 63) ที่ศึกษาพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนวิทยาลัยเทคนิคอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ; งานวิจัยของ สมชาย เรืองสม (2540 : 245) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ในวิทยาลัยเทคนิค เขตการศึกษา 4 สังกัดกรมอาชีวศึกษา และงานวิจัยของ อนุชา หลิมดีรีวงษ์ (2541 : 66) ที่ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนรามวิทยา รัชมังคลาภิเษก จังหวัดสุรินทร์ ต่างก็ได้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันโดยพบว่า ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสูงกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ดังนั้นจึงอาจสรุปดังที่ เกศินี คุณค้ำชู (2539 : 38) และ วัฒนา เตชะโกมล

(2541 : 26) ต่างให้ความเห็นเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้อย่างสอดคล้องกันว่า แม้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะเป็นดัชนีบ่งชี้ได้ถึงความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการให้ความสนใจในการศึกษาของแต่ละบุคคลแล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาความสามารถของบุคคลด้วย

2.3 นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาที่ต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ โดยพบว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านสูงกว่านิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน และความซื่อสัตย์สูงกว่านิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่นิสิตอยู่ในสภาวะแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยเดียวกัน แต่โอกาสหรือช่องทางที่จะได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ จากมหาวิทยาลัยอาจไม่เท่าเทียมกัน ดังจะเห็นได้จากการที่หลักสูตรต่าง ๆที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยมีความหลากหลาย และในแต่ละสาขาวิชาที่นิสิตได้เลือกศึกษาต่างก็มีความแตกต่างกันทั้งในส่วนของเนื้อหาวิชา วิธีการสอนซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละสาขา แม้ว่าโดยจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละสาขาจะมีแนวความคิดพื้นฐานร่วมกันคือ ต้องการที่จะผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรมตามวิชาชีพของตน ปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้จึงเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อลักษณะเฉพาะตัวของนิสิตแต่ละสาขา อันอาจจะส่งผลให้นิสิตมีระดับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองแตกต่างกัน ดังที่ วราลักษณ์ แจ่มใส (2540 : 134) ได้ให้ทัศนะว่า ถึงแม้โครงสร้างของแต่ละหลักสูตรจะมุ่งหวังให้นิสิตมีพื้นฐานหรือคุณลักษณะพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน แต่ในคณะวิชาต่าง ๆ ก็ยังมุ่งเน้นที่จะผลิตบัณฑิต และปลูกฝังคุณลักษณะเฉพาะให้นิสิตในแต่ละสาขาวิชาหรือสาขาวิชาชีพที่ต่างกัน สิ่งดังกล่าวนี้มีส่วนในการหล่อหลอม และส่งเสริมในการกำหนดบุคลิกภาพของนิสิตในแต่ละสาขาให้แตกต่างกันออกไป ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลรัตน์ รัชมาศ (2540 : 63) ที่ศึกษาพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนวิทยาลัยเทคนิคอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า สาขาวิชามีความสัมพันธ์กับระดับพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นการที่นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสูงกว่านิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยี อาจเนื่องด้วยนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพส่วนหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างในสาขานี้เป็นนิสิตที่ศึกษาอยู่ในคณะแพทยศาสตร์ และคณะทันตแพทยศาสตร์ ซึ่งนิวโคมป์ได้จัดว่าเป็นนิสิตที่มีลักษณะเป็นศึกษิต นิสิตประเภทนี้ถือว่าเป็นผู้ที่มีสติปัญญาสูง ฉลาด สนใจกับการเรียนรู้ และการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เป็นบุคคลที่มีเหตุผลรู้จักการคิดวิเคราะห์ (อาภรณ์ รอดอรินทร์. 2532 : 147 ; อ้างอิงจาก Newcomb. n.d. : unpaged) ตลอดจนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งเป็นไปดังที่ ฮอลแลนด์ ได้สรุปลักษณะบุคลิกภาพและสภาพแวดล้อมทางอาชีพของแพทย์และทันตแพทย์ (สิทธิรัตน์ จันทร์สว่าง. 2538 : 53 ; อ้างอิงจาก Holland. n.d. : unpaged) อีกทั้งโดยส่วนใหญ่แล้วนิสิตที่ศึกษาอยู่ในคณะวิชาเช่นนี้จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับ 3.00 - 4.00 มากที่สุด (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2544 : 140)

ส่วนนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำสูงกว่านิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก จุดมุ่งหมายของหลักสูตรในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะเป็นไปในลักษณะที่มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของชุมชน และสังคม ตลอดจนมุ่งปลูกฝังนิสิตให้มีจิตสำนึกที่ตระหนักต่อหน้าที่ที่พึงต่อสังคม ดังนั้นบุคลิกภาพของนิสิตจึงเป็นไปในลักษณะดังที่ แอสติน (นภาพร แก้วนิมิตรชัย. 2539 : 34 ; อ้างอิงจาก Astin.1993 : unpaged) ได้ระบุไว้ว่าเป็นบุคลิกภาพของนักกิจกรรม(The Social Activist) ซึ่งเป็นผู้ที่ให้ค่านิยมกับสังคมและการเมืองสูง ชอบช่วยเหลือผู้ที่ประสบความทุกข์ยาก และชอบเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมซึ่งสอดคล้องกับที่ ฮอลแลนด์ ได้สรุปลักษณะบุคลิกภาพและสภาพแวดล้อมทางอาชีพของบุคคล โดยได้ให้รายละเอียดว่าลักษณะเด่นของบุคลิกภาพที่ชอบการสมาคมหรือสังคมกับบุคคลอื่น มีความสนใจในสังคมจะเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำสูง (สิทธิรักษ์ จันทร์สว่าง. 2538 : 55 ; อ้างอิงจาก Holland. n.d. : unpaged)

2.4 นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ โดยพบว่า นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมาก มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านสูงกว่านิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตปานกลางและน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมากมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์สูงกว่านิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตน้อย และนิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมากมีพฤติกรรม

ความมีวินัยในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และความซื่อสัตย์สูงกว่านิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเข้าร่วมกิจกรรมจะส่งผลให้นิสิตได้รับการหล่อหลอมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นผู้ที่ถึงพร้อมทั้งสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ เนื่องด้วยลักษณะพื้นฐานของกิจกรรมนิสิตจะเป็นไปในลักษณะที่เป็นการฝึกฝนให้นิสิตมีทักษะในการทำงาน และประสานงานร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้นิสิตได้รู้จักสิทธิ และหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของชมรมต่างๆ มีประสบการณ์ในการปกครองตนเอง ได้รับการฝึกฝนตนเองในฐานะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย และจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันจะช่วยให้นิสิตเกิดทักษะในการอยู่ร่วมกัน ฝึกฝนความอดทนอดกลั้น มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือทัศนะต่างๆ ระหว่างกัน จึงเป็นการเพิ่มความเห็นอกเห็นใจ และลดความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการมีพฤติกรรมความซื่อสัตย์ อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้นิสิตได้มีโอกาสฝึกฝนการคิด และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่นิสิต สอดคล้องกับที่ พัน ทองชุมนุม (2532 : 85 - 90) ได้ให้รายละเอียดของประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตไว้ว่า นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ จะได้รับประสบการณ์ และมีวุฒิภาวะมากกว่านิสิตอื่นๆ เพราะการดำเนินกิจกรรมจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการทางสังคม ซึ่งกิจกรรมจะมีประโยชน์อย่างยิ่งในการเสริมสร้างให้นิสิตมีประสบการณ์ชีวิต โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติได้ (Learning by Doing) ได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทำให้สามารถเข้าใจผู้อื่นได้มากขึ้น ตลอดจนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ทั้งนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นฐานของพัฒนาการของนิสิตจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาการทางสังคม ดังที่ ทวี ศันสนียพันธ์ (2542 : 25) ได้ให้รายละเอียดไว้ว่า ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาต้องมีพัฒนาการทางสังคม ด้วยเป็นช่วงวัยที่ชอบการรวมกลุ่มกับเพื่อน เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมทางสังคมทั้งในและนอกสถานศึกษา ดังนั้นจึงควรสนับสนุนให้นิสิต นักศึกษา ได้ทำกิจกรรมให้มากขึ้น เพราะการเรียนรู้จากกิจกรรมนิสิต นักศึกษา มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการเรียนรู้จากทฤษฎีในชั้นเรียน เนื่องด้วยการร่วมทำกิจกรรมจะส่งผลให้นิสิต นักศึกษา ได้มีโอกาสในการเสริมสร้างและพัฒนาตนเองทั้งทางด้านการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ ความสนใจใฝ่รู้ ความมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตลอดจนเป็นการเสริมสร้างความมีวินัย ดังนั้น นอกจากการเรียน การสอนในห้องเรียน ตามหลักสูตรแล้ว การร่วมกิจกรรมนิสิตก็ยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง ในการช่วยส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ ของนิสิต โดยความสำคัญของกิจกรรมนิสิตในฐานะที่เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังที่ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (ฝากจิต คุณรัตน์. 2545 : 12 - 13 ; อ้างอิงจาก สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. 2540 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กำหนดระเบียบ และจุดมุ่งหมายไว้ว่า ต้องส่งเสริมประสบการณ์

ทางวิชาชีพ ส่งเสริมพลานามัย ปลูกฝังคุณธรรม และพัฒนาบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ เพื่อให้เป็นบัณฑิตที่มีความเจริญงอกงามทั้งสติปัญญา ร่างกายและจิตใจ

นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตปานกลาง มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบสูงกว่านิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตปานกลางจะได้รับการส่งเสริมให้มีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ มากกว่านิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตน้อย ทั้งนี้เพราะความบ่อยครั้งหรือความถี่ของการเข้าร่วมในกิจกรรมนิสิตมีอิทธิพลต่อพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของนิสิตไม่ว่าจะเป็นร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ดังงานวิจัยของ บัทเรอร์ (สุรพงษ์ ชูเดช. 2533 : 40 ; อ้างอิงจาก Bloland. 1987 : 291 ; citing Butler. 1985 : unpaged) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมที่นิสิตใหม่ทำกับพัฒนาการของนิสิต โดยวัดความถี่ของการเข้าร่วมกิจกรรม ผลการศึกษาพบว่า นิสิตที่มีความถี่ในการร่วมกิจกรรมมากมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ สูงกว่านิสิตที่มีความถี่ของการเข้าร่วมกิจกรรมน้อย ทั้งนี้เนื่องด้วยกิจกรรมนิสิตจะช่วยฝึกทักษะในการติดต่อกับผู้อื่นในสังคม ทำให้นิสิตได้ค้นพบและรู้จักตนเอง อีกทั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตจะเป็นลักษณะการทำงานที่มีการมอบหมายงานระหว่างกัน จึงทำให้แต่ละคนจำต้องทำงานในส่วนที่ตนรับผิดชอบอย่างเต็มที่ เพื่อความสำเร็จของงานส่วนรวม ดังที่ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2528 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้ให้รายละเอียดของความมุ่งหวังของการจัดกิจกรรมนิสิตไว้ว่า การที่สถาบันการศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้วยมุ่งหวังว่าจะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะส่งเสริมให้นิสิตได้มีการพัฒนาตน เนื่องจากนิสิตจะได้รับการฝึกฝน และเสริมสร้างคุณลักษณะในการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ได้พัฒนาความรับผิดชอบ พัฒนาบุคลิกภาพ และลักษณะนิสัย ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนานิสิตเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ ดังนั้นอาจจะสรุปได้ว่า นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตปานกลางมีการพัฒนาตนเองมากกว่านิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตน้อย ดังงานวิจัยของ กรกช อัตตวิริยนุภาพ (2540 : บทคัดย่อ)ซึ่งได้พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาตนเองของนิสิต

2.5 นิสิตที่มีการทำงานพิเศษเพื่อหารายได้พิเศษต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

นิสิตที่มีการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษต่างกันมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ช่วงเวลาส่วนใหญ่ของนิสิตต้องใช้ในการศึกษาเล่าเรียน ดังนั้นระยะเวลาที่ใช้ในการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษภายใน 1 วัน อาจจะไม่เกิน 1 - 2 ชั่วโมง และด้วยเหตุแห่งเงื่อนไขเวลาที่จำกัด การใช้เวลาในการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษในสัดส่วนที่น้อยเช่นนี้

จึงอาจจะไม่ส่งผลให้นิสิตได้มีการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของตน จากการได้พบกับบุคคลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นต้นแบบทางพฤติกรรมที่พบเห็นได้จริงและสามารถช่วยให้นิสิตได้พัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ ดังที่ แบนดูร่า (รัตนาภรณ์ พลชา. 2544 : 50 ; อ้างอิงจาก Bandura. 1977 : unpaged) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมไว้ว่า การเรียนรู้จากการเลียนแบบ เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทำให้มนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางขึ้น พฤติกรรมของมนุษย์หลายอย่างเกิดขึ้นโดยที่มนุษย์ไม่เคยมีประสบการณ์ตรง แต่เกิดจากการสังเกตตัวแบบหรือผู้อื่นกระทำได้ ดังนั้นจากเงื่อนไขของเวลาในการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ จึงน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้นิสิตที่มีการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษต่างกันมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมสุดา ผู้พัฒน์ (2540 : 106) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความอดทน : แหล่งที่มา และปัจจัย โดยได้กำหนดให้ระดับการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษระหว่างเรียนเป็นตัวแปรหนึ่งของการวิจัย และผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีระดับการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษระหว่างเรียนแตกต่างกันมีความอดทนไม่แตกต่างกัน

นิสิตที่มีระดับการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษอย่างสม่ำเสมอ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านิสิตที่ไม่เคยทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ธรรมชาติของการทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ บุคคลจำต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อันเป็นการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลซึ่งจะทำให้บุคคลเข้าใจในบทบาทของตนเอง ตลอดจนยังเป็นการส่งเสริมให้บุคคลเชื่อในความสามารถที่ตนมี จึงเชื่อมั่นในการกระทำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของคอร์นีเลียส (หรรษา สุขกาล. 2543 : 11 ; อ้างอิงจาก Cornelius. 1978 : unpaged) ที่พบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมการทำงานเพื่อหารายได้ระหว่างเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการพัฒนาด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีการพัฒนาเอกลักษณ์ความเป็นตัวของตัวเอง ตลอดจนประยุกต์ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ และพบว่า การศึกษาของตนมีความหมายมากขึ้นกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการทำงานเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน

2.6 นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่ต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ โดยพบว่า นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและแบบเข้มงวดกวดขัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมทุกด้านสูงกว่านิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์สูงกว่านิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีผลโดยตรงต่อการมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง เพราะครอบครัวถือได้ว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็ก ด้วยหน้าที่พื้นฐานของครอบครัวคือ การปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีงามเพื่อให้สามารถดำรงตน และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีลักษณะเป็นการปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่ให้ความรัก ให้คำแนะนำ ชี้แนะสิ่งที่ถูกต้องให้ และใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ไม่ปล่อยปละละเลยมากเกินไป ดังนั้นจึงส่งผลต่อระบบความคิดของเด็กให้สามารถจำแนกพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ จึงทำให้เด็กมีความสามารถในการควบคุมตนเอง หรือมีวินัยในตนเองสูงกว่านิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่ปล่อยปละละเลย ดังที่ กุลชา ศิรเฉลิมพงศ์ (2544 : 26) ได้ระบุว่า ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบต่างๆ ย่อมมีอิทธิพล และส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพในด้านต่างๆ ของเด็ก และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างเช่น พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ จงกลณี ตุ้ยเจริญ (2542 : 40) ได้ระบุไว้ว่า การที่บุคคลจะมีบุคลิกภาพเช่นใด มีความมั่นคงทางจิตใจ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ หรือมีคุณภาพและคุณธรรม จริยธรรมเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่บุคคลได้รับมา ตั้งแต่ในวัยเยาว์จวบจนเติบโต และบรรลุนิติภาวะ จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวเป็นสำคัญ สำหรับการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2539 : 78) ; กมลีรัตน์ รัชมาศ (2540 : 63 - 64) ; จิราพร อรุณพูลทรัพย์ (2541 : 110 - 111) ไชยา พรหมวิชิตกุล (2541 : 57) ; วัฒนา เตชะโกมล (2541 : 100) ; จำรัส มูลสาร (2542 : 69)และ พิศมัย ทินเต (2545 : 18) ที่ต่างก็พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสูงกว่านิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่คอยควบคุมดูแลพฤติกรรมของบุตร โดยมักจะออกคำสั่งเพื่อให้ปฏิบัติตามจุดประสงค์หรือความต้องการของตน ดังนั้น บุตรจึงต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่ถูกกำหนดขึ้นอย่างเคร่งครัด จึงทำให้นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสูงกว่านิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ซึ่งจะได้รับการปฏิบัติจากบิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดูในลักษณะที่ไม่ค่อยให้ความเอาใจใส่ในการอบรมหรือสั่งสอน ขาดการชี้แนะแนวทางที่ถูกที่ควร

ให้แก่บุตร ปล่อยให้บุตรกระทำสิ่งต่างๆ ตามอำเภอใจ จึงทำให้บุตรมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากมาย เนื่องจากขาดแบบอย่างที่ยึดถือในการวางแนวทางชีวิตสำหรับตน เพราะด้วยข้อเท็จจริงที่ว่าพฤติกรรมและทัศนคติที่ดีของบิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดูมีผลต่อพฤติกรรมต่างๆ ของบุตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542 : 54) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเอง พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของ สินีนาฏ สุทธจินดา (2543 : 104) ซึ่งได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบ การมีวินัยในตนเองของนักเรียนสาขาวิชาพาณิชยการ โรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีวินัยในตนเองต่ำกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และแบบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิต ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ด้านความรับผิดชอบ จากผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบในระดับปานกลาง เพื่อส่งเสริมให้นิสิตเกิดพฤติกรรมความรับผิดชอบ จึงควรจัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของนิสิตทุกคนโดยส่งเสริมให้นิสิตเกิดการทำงานเป็นทีม เพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบ โดยนิสิตแต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้ทำงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานทั้งหมด ดังนั้นเพื่อให้งานส่วนรวมสำเร็จลุล่วงลงไปด้วยดี นิสิตแต่ละคนจำต้องมีความรับผิดชอบงานในส่วนของตนอย่างเต็มที่

2. ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง จากผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความเชื่อมั่นในตนเองในระดับปานกลาง เพื่อส่งเสริมให้นิสิตเกิดพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง จึงควรส่งเสริมให้นิสิตมีความสามารถในการค้นพบศักยภาพของตนเอง โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมุ่งไปที่การเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญ อันเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในกระบวนการคิด และการกระทำด้วยวิจารณญาณของตนเอง ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้นิสิตมีความคิดอิสระไตร่ตรอง และตัดสินใจด้วยตนเองอย่างมีเหตุมีผล นิสิตจะรู้สึกว่า ตนเองมีคุณค่าและเกิดความศรัทธาในตนเอง สามารถวางเป้าหมายในชีวิตของตนเองได้

3. ด้านความเป็นผู้นำ จากผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความเป็นผู้นำในระดับสูง เพื่อให้นิสิตมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำสูงยิ่งขึ้น จึงควรมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มุ่งส่งเสริมให้นิสิตได้มีโอกาสที่จะฝึกฝน หรือปรับปรุงบทบาท

ความเป็นผู้นำของตนเองให้เหมาะสมได้โดยการสังเกต และปฏิบัติตามคุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดี ตลอดจนสร้างบรรยากาศในการจัดดำเนินกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก ฝึกฝนให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและยอมรับในความคิดเห็นของกันและกัน พัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เนื่องจากความเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ภายในตัวของแต่ละบุคคลสามารถที่จะเรียนรู้และปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้

4. ด้านความอดทน จากผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทนอยู่ในระดับสูง เพื่อให้นิสิตมีพฤติกรรมความอดทนสูงยิ่งขึ้น จึงควรมีการส่งเสริมให้นิสิตได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งในหลักสูตร และกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ เนื่องด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ จะเป็นการส่งเสริมให้นิสิตได้มีพัฒนาการในการทำงานร่วมกับผู้อื่น อันเป็นการฝึกฝนให้นิสิตมีความอดทนในการสะกดกลั้นอารมณ์ของตนรับฟังเหตุผลของผู้อื่น โดยไม่เอาแต่ใจของตนเป็นใหญ่ อีกทั้งต้องมีความเข้มแข็งทางจิตใจในการฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ไม่เห็นแก่ความสะดวกสบาย โดยต้องการคำนึงถึงความสำเร็จของส่วนรวมเป็นหลัก

5. ด้านความซื่อสัตย์ จากผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อสัตย์อยู่ในระดับสูง เพื่อให้นิสิตมีพฤติกรรมความซื่อสัตย์สูงยิ่งขึ้น จึงควรมีการสอดแทรก ทัศนคติ และจิตสำนึกเรื่องความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ทางสังคมผ่านทั้งกระบวนการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยควรจัดกระบวนการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความจำเป็นในการให้ความรู้เกี่ยวกับศีลธรรมมากขึ้นตามสภาพการเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป โดยอาจใช้วิธีการเรียนการสอนในลักษณะการอภิปรายถึงประเด็นเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ที่เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเสื่อมลงของจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ส่วนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้นิสิตมีทักษะในการควบคุมตนเอง เนื่องด้วยเป็นปัจจัยพื้นฐานของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ไม่แสวงหาประโยชน์ให้แก่ตน โดยการหลอกลวงฉ้อฉลผู้อื่น แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผู้ใดพบเห็นก็ตาม ทั้งนี้กระบวนการปลูกฝังพฤติกรรมความซื่อสัตย์ต้องทำอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอจนกระทั่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงซ้ำๆ จนกลายเป็นลักษณะนิสัยประจำตัว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองจากตัวแปรอื่นๆ เช่น การศึกษาของบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน รายได้ของครอบครัว การจัดการเรียนการสอน หรือความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับผู้เรียน สุขภาพจิต อิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์และลักษณะการอยู่อาศัยระหว่างที่ศึกษา

2. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะความมีวินัยในตนเองประการอื่นๆอาทิเช่น ความตั้งใจจริง ความตรงต่อเวลา การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ความเสียสละ และความไม่วิตกกังวล

3. ควรศึกษาระดับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิต นักศึกษาทั้งที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชน

4. ควรศึกษาถึงแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิต นักศึกษาทั้งที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กนิษฐา ไทเตชะวัฒน์. (2531). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่อยู่ในครอบครัวที่มีเฉพาะบิดาหรือมารดาและที่มีทั้งบิดาและมารดา.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

กมลีรัตน์ รัชมาศ. (2540). *พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนวิทยาลัยเทคนิคอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ.* วิทยานิพนธ์ บ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

กรกช อัตตวิริยนุภาพ. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต นักศึกษากับการพัฒนาตนเองของนิสิต นักศึกษาในกรุงเทพมหานคร.*วิทยานิพนธ์ ค.ม.กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย.*พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว

กรรณาภรณ์ ดวงแจ่มกาญจน์. (2541). *การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษารายบุคคลและเป็นกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 3 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก กรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กรรณิถา สีวลีพันธ์. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีระเบียบวินัยในตนเอง ศึกษาเฉพาะกรณี นักเรียนประจำโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์.* วิทยานิพนธ์ อ.ม. (จริยศาสตร์ศึกษา). นครปฐม:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

กฤตรินทร์ นิ่มทองคำ. (2542). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนแวนต์ กรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กฤษณี ภู่พัฒน์. (2538). *การศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เรื่อง "ขอให้หนูคิดเอง" และผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กองวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542).*การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความขยัน ความอดทน ประหยัดและอดออม.* กรุงเทพฯ:กรมวิชาการ.

กัลยา สุวรรณรอด. (2537). *การวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กาญจนา มีพลัง. (2532). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการสอนแบบการเรียนเป็นทีมกับการสอนตามคู่มือครู.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กิตตินภา พละวัตร.(2539). *ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและกระบวนการกลุ่มที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(การแนะแนวและให้คำปรึกษา). ขอนแก่น:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

กุลชา ศิรเฉลิมพงศ์. (2544). *แนวทางการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมตอนต้น โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(พัฒนาสังคม). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

กุสุมา ชำนาญกิจ. (2535). *ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สภาวะแวดล้อม ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความมีวินัยในตนเองกับเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เขตการศึกษา 5.* วิทยานิพนธ์ ค.ม.(มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

เกศินี คุณค้ำชู. (2539). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปัญหาการปรับตัวของนิสิตปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2536.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ขนิษฐา สารีผล. (2537). *การเปรียบเทียบคุณภาพแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความอดทนระหว่างสถานการณ์เป็นภาษากับสถานการณ์ที่เป็นภาพการ์ตูน.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ขวัญใจ บุญฤทธิ์. (2533). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบ TAI กับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์.(2542). *การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ไขแสง รักวานิช.(2542). *มนุษย์กับสังคม.*พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะกรรมการจัดทำแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษา. (2544). *แนวทางการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542.* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

คมศักดิ์ ชื่นชม. (2539). *การศึกษาผลการวิเคราะห์ความลำเอียงที่ใช้วิธีต่างกันของแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จงกลนี ตุ้ยเจริญ. (2540). *สัมพันธภาพของวัยรุ่นกับบิดา มารดา การเห็นคุณค่าในตนเองกับการปรับตัวของวัยรุ่นตอนต้น.*วิทยานิพนธ์ วท.ม. (อนามัยครอบครัว). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

จันทร์ดี ถนอมคล้าย. (2539). *การพัฒนาวินัยในตนเองด้านความอดทนของเด็กก่อนประถมศึกษาที่มีสติปัญญาแตกต่างกันด้วยวิธีการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ โดยมีการใช้คำถามกันระหว่างและหลังเล่านิทาน.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จันทร์ทร กลิ่นหอมดี. (2540). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคมการบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการและพฤติกรรมพลเมืองดี ของวัยเด็กตอนกลาง ในภาคตะวันออก.* วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

จันทร์เพ็ญ ภูโสภา. (2544). *ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวทฤษฎีโดยบุคคลเป็นศูนย์กลางเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดมหาสารคาม.* รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.(จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). มหาสารคาม:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

จันทรา พวงยอด. (2543). *การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธจักรวิทยา โดยใช้กิจกรรมและเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จามรี ศิริภัทร. (2534). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาเรื่อง ความอดทนอดกลั้นและเรื่องการเป็นอยู่อย่างประหยัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนแบบบรรยาย.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์และคณะ. (2540). *สังคมวิทยา.* พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

จำรัส มูลสาร. (2542). *การศึกษาเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันในจังหวัดยโสธร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

จิตรา ชนะกุล. (2535). *ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมในวงกลมแบบกลุ่มย่อย.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จินดา น้าเจริญ. (2540). *การศึกษาความมีวินัยในตนเอง ด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัย แบบวางแผน ปฏิบัติและทบทวน.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จิราพร อรุณพูลทรัพย์. (2541). *การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (การจัดโครงการสวัสดิการสังคม). สมุทรปราการ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.

จิราภา บัวซอย. (2541). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการและพฤติกรรมพลเมืองดีของวัยเด็กตอนกลางในภาคเหนือ*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ. (2539). *การสำรวจคุณลักษณะทางวินัยที่พึงประสงค์ในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ:สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ฉลาด ศรีจุลฮาด. (2542). *การศึกษาบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนที่มีแบบการคิดต่างกัน*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

ชมพูนุท สิริพรหมภัทร. (2535). *ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเองและความวิตกกังวลของนิสิตชั้นปีที่ 1 ประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

ชลบุษย์ เจริญสุข. (2540). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมพลเมืองดีของวัยรุ่นในภาคตะวันตก*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

ชยภณ นุกูลกิจ. (2543). *ผลการวิจัยการใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพด้านความอดทน ความใฝ่สัมฤทธิ์ ความสนใจใฝ่รู้ และความมีระเบียบวินัยของวัยรุ่นในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

ชิดกมล สังข์ทอง. (2535). *การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยของวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ไชยา พรหมวิชิตกุล. (2541). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของวัยรุ่น ศึกษาเฉพาะครอบครัวของข้าราชการตำรวจในกรุงเทพมหานครและสมุทรปราการ.* วิทยานิพนธ์ สส.ม. (การจัดโครงการสวัสดิการสังคม). สมุทรปราการ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.

ณรงค์ เส็งประชา. (2538). *มนุษย์กับสังคม.* กรุงเทพฯ:โอเดียนสโตร์. ถ่ายเอกสาร.

ณัฏฐ์พร สตาภรณ์. (2540). *การศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนทหารและพลเรือน.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ณัฐวรรณ เฉลิมสุข. นิสิตชั้นปีที่ 1 วิชาเอกศิลปศึกษา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สถิดาพร คำสด เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2545.

ณัฐวัฏ รักษาทรัพย์. นิสิตชั้นปีที่ 1 วิชาเอกศิลปศึกษา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สถิดาพร คำสด เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2545.

ณัฐวันท์ สัมพันธารักษ์. (2544). *ลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างเพศหญิงและเพศชาย การศึกษาเปรียบเทียบกรณี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึง 6 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ อ.ม.(จริยศาสตร์ศึกษา). นครปฐม:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

ดวงใจ เนตรโรจน์. (2527). *การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านความมีวินัยในตนเองระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 3 กรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). *จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ดุษฎี โยเหลา. (2535). *รายงานการวิจัยฉบับที่ 47 การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูในประเทศไทย โดยใช้วิธีเมตต้า.* กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ทบวงมหาวิทยาลัย.(2543). *การจัดกิจกรรมนิสิต นักศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับบัณฑิตอุดมคติไทย.* กรุงเทพฯ:โครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.

ทบวงมหาวิทยาลัย. (2544). http: // www.mua.go.th.

ทวี ศันสนียพันธ์. (2542). *การพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอนความมีวินัยระดับอุดมศึกษา*. กลุ่มพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา สำนักงานพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา. ถ่ายเอกสาร.

ทัดดาว ลิมพะสุต. (2543). *แบบแผนการอบรมเลี้ยงดูบุตรและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมวิทยาประยุกต์). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ทัศนีย์ อินทรบำรุง. (2539). *วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนกลับบ้าน*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ทิพวรรณ คนซื่อ. (2543). *วิธีการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพความเป็นผู้นำและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์. (2544). *รายงานการวิจัยเรื่อง การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับอุดมศึกษา:กรณีศึกษาการเรียนการสอนสาขาวิชาสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล. (2541). *สังคมศาสตร์พื้นฐานการศึกษา*. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธิติมา จักรเพชร. (2544). *ผลของชุดแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าแสนแสบ กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นพ ศรีบุญนาค. (2540,กุมภาพันธ์ - มีนาคม). "การดำเนินงานด้านวินัย," *วารสารร่มไทรทอง*. 6(5):13.

นพรัตน์ หนักแน่น. (2543). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์และพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนิสิตนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เขตกรุงเทพมหานคร*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นฤมล สิริพันธุ์. (2533). *ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อ แม่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ลำดับการเกิด เพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

นิคม ชนะไพฑูรย์. (2535). *การเปรียบเทียบผลของการเข้ากลุ่มฝึกอบรมและกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของผู้นำนักเรียน โรงเรียนบ้านดุงวิทยา จังหวัดอุดรธานี.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์. (2536). *ผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เบญจวรรณ ศรีมารุต. (2541). *ระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ใช้การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ปพาณี ฐิติวัฒนา. (2542). *มนุษย์กับสังคม.* กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประดับ นิลพังงา. (2535). *การบริหารกิจการนักเรียน นิสิต นักศึกษา.* กรุงเทพฯ: ภาคพื้นฐานการศึกษา วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.

ประทุมมาศ ตรีวัย. (2530). *การศึกษาความอดทนในการศึกษาเล่าเรียนของเด็กนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ปริศนา คำชื่น. (2540). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการและพฤติกรรมพลเมืองดี ของวัยเด็กตอนต้นในภาคเหนือ.* วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

ปรียา ชัยนิยม. (2542). *การศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการสอนความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัย โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (วิจัยทางการประถมศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ปิยวรรณ พันธ์มงคล. (2542). *ผลการใช้โปรแกรมการกำกับตนเองที่มีต่อการมีวินัยในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ปิยะธิดา เหลืองอรุณ. (2540). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการและพฤติกรรมพลเมืองดีของวัยรุ่นในภาคตะวันออก.* วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

ผะดากุล ปั้นลายนาค. (2544). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ฝากจิต คุณุรัตน์. (2545). *แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักศึกษาตามความคิดเห็นของคณะกรรมการนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). ขอนแก่น:มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

พฎา พุทธสมัย. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมการทิ้งขยะของเยาวชนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี.* วิทยานิพนธ์ วท.ม.(วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.

พัน ทองชุมนุม. (2531,ตุลาคม - 2532,มกราคม). "กิจกรรมกับการพัฒนานักศึกษา," *วารสารศึกษาศาสตร์.* 5(13). ถ่ายเอกสาร.

พนัส หันนาคินทร์. (2542). *ประสบการณ์ในการบริหารบุคลากร.* กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พเยาว์ เกาทัณฑ์ทอง. (2534). *การศึกษาด้านวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พรเพ็ญ ชัยมงคล. (2537). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ลักษณะความเป็นผู้นำและอัตตมโนทัศน์กับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(ประถมศึกษา).เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

พรรณทิพย์ ฟื้นทอง. (2534). *การเปรียบเทียบผลการใช้บทบาทสมมุติแบบมีบทและไม่มีบทที่มีต่อวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พรรณี บุปผาวาสน์. (2544). *การให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีเกสตัลท์เพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองต่อการออกสู่สังคมภายนอกของผู้ติดเชื้อHIV ที่บ้านรวมใจ อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด.* รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). มหาสารคาม:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

พรสุดา ดิษยวรรธนะ. (2534). *พฤติกรรมการแสดงออกตามทฤษฎีของดิริโอวานนีกับการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะทางชีวสังคมบางประการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2538,พฤศจิกายน). "วินัย:เรื่องใหญ่การที่คิด" *วารสารพฤติกรรมศาสตร์.*2(1):1-13.

พระสมชาย ฐานวุฑโฒ. (2543). *มงคลชีวิตฉบับทางก้าวหน้า.* กรุงเทพฯ:ฐานการพิมพ์.

พล แสงสว่าง. (2536). *การพัฒนาวินัยในตนเอง:หลักการสอนและแนวปฏิบัติ.*ปัตตานี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ถ่ายเอกสาร.

พิมผกา อัคคะพู. (2543). *ผลการศึกษาสมาธิแบบอนาปานสติควบคู่กับการควบคุมตนเองที่มีต่อความมีวินัยในการใช้ห้องสมุดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พิศมัย ทินเต. (2545). *การใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนขอนแก่นนครวิทยาลัย 2 จังหวัดขอนแก่น.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การแนะแนวและให้คำปรึกษา). ขอนแก่น:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

พีรวัชร เวียงคำ. (2543). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของวัยรุ่น.* โครงการการศึกษาอิสระ ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ:โครงการบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยคริสเตียน. ถ่ายเอกสาร.

ไพรัตน์ ไหลไผ่ทอง. (2539). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคดิวซี.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษาศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มณีวรรณ กมลพัฒนะ และไพโรจน์ วิฑูรพาณิชย์. (2541). *รวมศาสตร์กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ในการประชุมระดับชาติครั้งที่ 2 "บัณฑิตไทยในอุดมคติ".* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.

มาลี จุฑา. (2542). *จิตวิทยาการเรียนการสอน.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ:ทิพยวิสุทธิ์.

ยินดี ตรีศักดิ์หิรัญ. (2542). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการและพฤติกรรมความรับผิดชอบของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

ยุบลวรรณ ประมวลรัฐการ. (2543). *มนุษย์กับสังคม.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ:แผนกตำราและคำสอน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ถ่ายเอกสาร.

ยุวดี ทับแสง. (2544). *การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริงเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง.* รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). มหาสารคาม:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

รัตนา ทองล้วน. (2541). *ความซื่อสัตย์กับเจตคติแบบเชื่ออำนาจภายใน ภายนอกตนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

รัตนาภรณ์ พลซา. (2544). *ผลการใช้โปรแกรมพัฒนาพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัยในการเรียนโดยใช้ตัวแบบบุคคลจริงให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ศึกษาศาสตร์). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

รุ่งทิวา กัณหาทิพย์. (2543). *ผลของการอบรมเลี้ยงดูต่อพฤติกรรมรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดบุรีรัมย์*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์. (2531). *ความรู้เกี่ยวกับแม่และเด็ก*. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ. (2540). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ:ธนาเพลส แอนด์ กราฟฟิค. ถ่ายเอกสาร.

โรจนา ศุขะพันธ์. (2530). *ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ภาควิชาสารัตถศึกษา. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ลักขณา สะแกคุ้ม. (2543). *การเพิ่มความรับผิดชอบในเยาวชนกระทำผิดโดยใช้กระบวนการปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวคิดของ Glasser*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(จิตวิทยาการปรึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. (2539).*รายงานการวิจัย ฉบับที่ 60 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีวินัย* กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วนิดา ป้อมสุวรรณ. (2542). *ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความมั่นใจในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโคกกลาง อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำพู*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.(จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). มหาสารคาม:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.ถ่ายเอกสาร.

วรพรรณ ศรีอุบล. (2535). *ผลการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้สไลด์ เทป เป็นเทคนิค "แม่แบบ" ที่มีต่อเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). พิษณุโลก:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

วรภัทร ชัยเลิศ. (2534). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความมีวินัยในตนเองในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยใช้หลักการเรียนเพื่อรอบรู้กับการสอน ตามคู่มือครูของ สสวท.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วรวรรณินี ราชสงฆ์. (2541). *การเปรียบเทียบผลการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วรัยพร แสงนภาบวร. (2544). *วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ : ข้อคิดสำหรับประเทศไทย.* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

วราพร รักวิจัย. (2529). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.* กรุงเทพฯ:แสงศิลป์การพิมพ์. ถ่ายเอกสาร.

วราลักษณ์ แจ่มใส. (2540). *การศึกษาบุคลิกภาพของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีการศึกษา 2540.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). มหาสารคาม:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

วสัน ปุ่นผล. (2542). *การพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วัชรินทร์ ประคองศรี. (2530). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเคร่งครัดและความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2529.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน. ถ่ายเอกสาร.

วัฒนา เตชะโกมล. (2541). *ปัจจัยที่คัดสรรที่ส่งผลต่อการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

วัลลิมา สงสุวรรณ์. (2541). *ผลการใช้ชุดการเรียนเรื่องการบวกและการลบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความมีวินัยในตนเองและความคงทนในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2530). *บุคลากรนิสิต นักศึกษา.* โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์. กรุงเทพ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทยากร เชียงกูล. (2544). *รายงานสภาวะการศึกษาไทยปี 2543 / 2544 : ปฏิรูปการศึกษาอย่างไร เพื่อใคร เพื่ออะไร?.* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:กลุ่มงานรายงานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2542). *การบริหาร หลักการ ทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.

วิวัฒน์ อัศวาณิชย์. (2523). *ความสัมพันธ์ระหว่างการมีวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วีรพล แสงปัญญา. (2540). *ตัวแปรทางบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนปลาย.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

ศรีนครินทรวิโรฒ. มหาวิทยาลัย (2543). *คู่มือ 1 มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.* กรุงเทพฯ:ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ศรีนครินทรวิโรฒ. มหาวิทยาลัย (2543). *คู่มือ 2 มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.* กรุงเทพฯ:ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ศรีพร มีล่อง. (2543). *ผลของการปรึกษากลุ่มต่อการพัฒนาวิธีคิดตามแนวปัญญาและความมีวินัยในตนเอง ของวัยรุ่นในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปราณี.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2544). *ลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาไทย 6 สาขาอาชีพ (กฎหมาย, คอมพิวเตอร์, แพทยศาสตร์, มนุษยศาสตร์, วิศวกรรมศาสตร์และเศรษฐศาสตร์) จากการชี้วัดของ Myers Briggs Type Indicator (MBTI).* กรุงเทพฯ:ภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ศศิ สุจันทรา. นิสิตชั้นปีที่ 1 วิชาเอกศิลปศึกษา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สถิดาพร คำสด เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2545.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2544). *รายงานการวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning).* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สมจิต ห่อทอง. (2543). *การศึกษาความรับผิดชอบ ปัญหาและแนวทางแก้ไขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระโขนงวิทยา กรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมจิตต์ สุวรรณวงศ์. (2542). *การศึกษาการจัดสถานการณ์เสริมความคิดเชิงคุณธรรมสังคมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมชาย เรืองสม. (2541). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ในวิทยาลัยเทคนิค เขตการศึกษา 4 สังกัดกรมอาชีวศึกษา.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ครุศาสตร์เครื่องกล).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. ถ่ายเอกสาร.

สมโชค พูลนวม. (2523). *ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรับผิดชอบ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมบูรณ์ ทินกร. (2535). *การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถและความซื่อสัตย์ในการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำกับการใช้แบบฝึกหัดตามคู่มือครู.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมพงษ์ เกษมสิน. (2521). *การบริหารงานบุคคลแผนใหม่.* กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิช.

สมศรี ชัยมงคล. นิสิตชั้นปีที่ 4 วิชาเอกการบัญชี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สถิดาพร คำสด เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2545.

สมสุดา ภู่พัฒน์. (2543). *รายงานการวิจัย ความอดทน : แหล่งที่มาและปัจจัย (Tolerance Source and Factors)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สรวงสุดา สิงขรอาสน์. (2542). *การพัฒนาบุคลิกภาพด้านความเป็นผู้นำของผู้นำองค์การนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยใช้กลุ่มสัมพันธ์*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). มหาสารคาม:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

สายพิณ ปรุงสุวรรณ์. (2538). *การศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลป์สร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมโดยครูสร้างกฎเกณฑ์และเด็กสร้างกฎเกณฑ์*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สาวิตรี ทยานศิลป์. (2541). *อิทธิพลของครอบครัวต่อความภาคภูมิใจในตนเองของวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ สค.ม. (วิจัยประชากรและสังคม). นครปฐม:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

สิทธัต คำวรรณ. (2541). *บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). เชียงใหม่:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

สิทธิรักษ์ จันทร์สว่าง. (2538). *ความสอดคล้องระหว่างสาขาวิชาที่สมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษากับบุคลิกภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนีย์)วัดโดยแบบทดสอบ SDS*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ถ่ายเอกสาร.

สินีนาฏ สุทธจินดา. (2543). *การศึกษาวินัยในตนเองของนักเรียนสาขาวิชาพาณิชยการโรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุกัญญา วรรณบุตร. (2543). *การศึกษาคุณลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุขวสา จันทร์อินทร์. (2542). *ผลของการฝึกวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนนายเรือ ชั้นปีที่ 1 โรงเรียนนายเรือ จังหวัดสมุทรปราการ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2540). *เอกสารการสอนชุดวิชา 32304 : การบริหารงานบุคคล.* กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุโท เจริญสุข. (2527,ธันวาคม - 2528, มกราคม) "ข้อคิดพัฒนาคนให้มีความรับผิดชอบ,". *วารสารแนะแนว.* 19 (96)

สุคนธ์ เจียรกลาง. (2535). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนรัฐบาลในเขตเทศบาลอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.* วิทยานิพนธ์ คศ.ม. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2541). *การสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรง ความไม่เที่ยงตรงและความเชื่อมั่น.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุธรรม อารีกุล. (2543). *รายงานเรื่อง รูปแบบและภารกิจอุดมศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สุนารี เตชะโชควิวัฒน์. (2527). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความมีวินัยในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุนันทา ประเสริฐศรี. (2540). *การสร้างแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเองชนิดสถานการณ์ที่เป็นภาพการ์ตูนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุพัตรา สุภาพ. (2539). *สังคมวิทยา.* พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิช. ถ่ายเอกสาร.

----------. (2531). *ปัญหาสังคม.* พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิช. ถ่ายเอกสาร.

สุภาวดี ใยพิมล. (2533). *ความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับฟังการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือและการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมุติประกอบ*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุภัค ไหวหากิจ. (2543). *เปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมและการเล่นเกมส์แบบร่วมมือ*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุรชาติ สังข์รุ่ง. (2532,พฤษภาคม - มิถุนายน). "ทฤษฎีการสร้างวินัยและจริยธรรมแบบสามมิติ," *วารสารครุปริทัศน์*. 14 : 60 - 62.

สุรพงษ์ ซูเดช. (2533). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต*. ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

----------. (2542). *ผลของการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขาที่มีต่อการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. ปริญญานิพนธ์ วท. ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2525). *พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพาณิช. ถ่ายเอกสาร.

โสภิดา ลาแสง. นิสิตชั้นปีที่ 3 วิชาเอกการตลาด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สถิดาพร คำสด เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2545.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). *การเสริมสร้างวินัย : คู่มือแนะแนวทางปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

สำเนาว์ ขจรศิลป์. (2539). *มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 1 : พื้นฐานและการบริการนักศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

หรรษา สุขกาล. (2543). *การพัฒนารูปแบบโปรแกรมการทำงานระหว่างเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมในการทำงานของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อดิศักดิ์ ภูมิรัตน์. (2535). *ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

อติญาณ์ ศรเกษตริน. (2543). *การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำสำหรับนักศึกษาพยาบาล.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อนุชา หลิมคีรีวงษ์. (2541). *พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนรามวิทยารัชมังคลาภิเษก จังหวัดสุรินทร์.* วิทยานิพนธ์ บ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.

อนุชิต สงแพง. (2530). *การศึกษาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อนุวัติ คูณแก้ว. (2538). *การวัดและการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การทดสอบและวัดผลการศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อเนก เตชะสุข. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ เจตคติต่อครูผู้สอน ความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์ ความวิตกกังวลใจในวิชาคณิตศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความมีวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

อมรวรรณ แก้วผ่อง. (2542). *การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดน้อยใน กรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อมราวดี ณ อุบล. (2544). *สุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นที่มีลักษณะทางครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน.* วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อร่าม บุญยทาน. (2536). *บทบาทของมารดากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น:ศึกษารายกรณีโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (คหกรรมศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

อัสสัมชัญ, มหาวิทยาลัย. (2544). http : // www.au.ac.th

อานนท์ อาภาภิรม. (2525). *สังคมวิทยา.* กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์. ถ่ายเอกสาร.

อาภรณ์ รอดอรินทร์. (2532). *การเปรียบเทียบลักษณะนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่จำแนกตามสาขาวิชา.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อารี พันธ์มณี. (2542). *จิตวิทยาการเรียนการสอน.* กรุงเทพฯ : บริษัท ต้นอ้อ 1999 จำกัด.

อำนาจ จันทร์มหา. (2542). *การศึกษาจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนนักศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

อุบลรัตน์ โพธิโกสุม. (2523). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความซื่อสัตย์ของเด็กไทย.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

Appelbaum , Richard P. (1998). *Sociology.* New York : Harper Collins College Publishers.

Broom , Leonard and Zelznick , Philip. (1975). *Sociology.* New York : Harper and Row.

Calhoun , Craig. (1997). *Sociology.* 6th ed. New York : Mcgraw Hill.

Conklin , John E. (1987). *Sociology : An Introduction* . 2nd ed. New York : Macmillan.

Corsini , Raymond J. (1999). *The Dictionary of Psychology.* Philadelphia : Brunner Mazel.

Cronbach , Lee Joseph. (1984). *Essentials of Psychological Testing* . 4th ed. New York : Harper and Row.

Ferguson , George. (1981). *Statistical Analysis in Psychology and Education.* Tokyo : Mcgraw Hill International Book.

Hornby , A.S. (1968). *The Advanced Learner 's Dictionary of Current English.* 2nd ed. Printed in Great Britain at the University Press Oxford.

Kammeyer , Kenneth C.W. (1992). *Sociology : Experience Changing Society.* 6th ed. Allyn and Bacon .USA.

Macionis , John J. (1998). *Society : The Basics.* 4th ed. Upper Saddle River. N.J. : Pretice Hall.

Peter , Davies. (1976). *The American Heritage Dictionary of the English Language.* 15th ed. New York : Dell Publishing Co.Inc.

Schaefer , Richard T. (1998). *Sociology.* 6th ed. New York : Mcgraw Hill.

Theona , McQueen. (1992). *Essentials of Classroom Management and Discipline.* New York : Harper Collins.

Warren , Howard C. (1934). *Dictionary of Psychology.* The Riberside Press Massachusett. USA.

Yamane , Taro. (1967). *Statistic : An Introductory Analysis.* 2nd ed. New York : Harper.

Zanden , Vander , James , Wilfid. (1986). *Sociology : The Core.* New York : Alfred A. Knopf , Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/1942 **วันที่** 20 กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสถิดาพร คำสด นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" โดยมี อาจารย์จารุวรรณ สกุลคู และ อาจารย์สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ตอบแบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสถิดาพร คำสด ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/1943 **วันที่** 20 กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะสังคมศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสถิดาพร คำสด นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" โดยมี อาจารย์จารุวรรณ สกุลคู และ อาจารย์สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ตอบแบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสถิดาพร คำสด ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/1944 **วันที่** ๒๐ กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสถิดาพร คำสด นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" โดยมี อาจารย์จารุวรรณ สกุลคู และ อาจารย์สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ตอบแบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสถิดาพร คำสด ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/1945 **วันที่** ๒๐ กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสถิดาพร คำสด นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" โดยมี อาจารย์จารุวรรณ สกุลคู และ อาจารย์สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ตอบแบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสถิดาพร คำสด ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/1946 **วันที่** 10 กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะวิทยาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสถิดาพร คำสด นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" โดยมี อาจารย์จารุวรรณ สกุลคู และ อาจารย์สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ตอบแบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสถิดาพร คำสด ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/1947 **วันที่** ๒๐ กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะแพทยศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสถิดาพร คำสด นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" โดยมี อาจารย์จารุวรรณ สกุลคู และ อาจารย์สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ตอบแบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสถิดาพร คำสด ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/1946 **วันที่** 10 กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะทันตแพทยศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสถิดาพร คำสด นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" โดยมี อาจารย์จารุวรรณ สกุลคู และ อาจารย์สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ตอบแบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสถิดาพร คำสด ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/1949 **วันที่** ๒๐ กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะพลศึกษา

เนื่องด้วย นางสาวสถิดาพร คำสด นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" โดยมี อาจารย์จารุวรรณ สกุลคู และ อาจารย์สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ตอบแบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสถิดาพร คำสด ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/ ๖๗๑๖ **วันที่** ๑๗ พฤศจิกายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสถิดาพร คำสด นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" โดยมี อาจารย์จารุวรรณ สกุลคู และ อาจารย์สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัจฉรา วัฒนาณรงค์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาดา สุธรรมรักษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามให้ นางสาวสถิดาพร คำสด และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/ ๒๗๑๕ วันที่ ๒ๆ พฤศจิกายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา

เนื่องด้วย นางสาวสถิดาพร คำสด นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" โดยมี อาจารย์จารุวรรณ สกุลคู และ อาจารย์สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ราชันย์ บุญธิมา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามให้ นางสาวสถิดาพร คำสด และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/0063 **วันที่** 3 มกราคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต

เนื่องด้วย นางสาวสถิดาพร คำสด นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" โดยมี อาจารย์จารุวรรณ สกุลคู และ อาจารย์สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นายนฤพนธ์ สีแสด หัวหน้างานวินัยและพัฒนานิสิต เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามให้ นางสาวสถิดาพร คำสด และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1012/ ๕๖๑๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๗ พฤศจิกายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์สมสุข ธีระพิจิตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวสถิดาพร คำสด นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" โดยมี อาจารย์จารุวรรณ สกุลคู และ อาจารย์สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามให้นางสาวสถิดาพร คำสด และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731
โทรสาร. 02-258-4119

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

1. ชื่อ ผศ.ดร. อัจฉรา วัฒนาณรงค์
   ตำแหน่ง อาจารย์
   สังกัด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ชื่อ ผศ.ดร. สุชาดา สุธรรมรักษ์
   ตำแหน่ง อาจารย์
   สังกัด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. ชื่อ ดร. ราชันย์ บุญธิมา
   ตำแหน่ง อาจารย์
   สังกัด สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. ชื่อ นายนฤพนธ์ สีแสด
   ตำแหน่ง หัวหน้างานวินัยและพัฒนานิสิต
   สังกัด กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

5. ชื่อ ดร. สมสุข ธีระพิจิตร
   ตำแหน่ง รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา
   สังกัด มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง 1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงใคร่ขอความร่วมมือจากนิสิตในการตอบแบบสอบถามซึ่งตรงต่อความเป็นจริงของนิสิตที่สุด คำตอบจากนิสิตจะมีประโยชน์อย่างยิ่งที่ จะนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการวางแนวนโยบายตลอดจนพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความมีวินัยในตนเองให้แก่นิสิต

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1. สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2. สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของผู้ตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุด และโปรดตอบทุกข้อ

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางสาว สถิดาพร คำสด
นิสิตปริญญาโท สาขาการอุดมศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของนิสิต โดยให้นิสิตทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนิสิต

1. เพศ
   ( ) ชาย
   ( ) หญิง

2. เกรดเฉลี่ยสะสมทุกรายวิชา ตั้งแต่ที่เรียนมา
   ( ) ต่ำกว่า 2.50
   ( ) 2.50 – 2.99
   ( ) 3.00 ขึ้นไป

3. สาขาวิชา
   วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี
   ( ) คณะวิทยาศาสตร์
   วิทยาศาสตร์สุขภาพ
   ( ) คณะแพทยศาสตร์
   ( ) คณะทันตแพทยศาสตร์
   ( ) คณะพลศึกษา
   มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
   ( ) คณะมนุษยศาสตร์
   ( ) คณะสังคมศาสตร์
   ( ) คณะศึกษาศาสตร์
   ( ) คณะศิลปกรรมศาสตร์

4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต
   ( ) มาก
   ( ) ปานกลาง
   ( ) น้อย

5. การทำงานพิเศษเพื่อหารายได้
   ( ) ทำอย่างสม่ำเสมอ
   ( ) ทำเป็นบางครั้ง
   ( ) ไม่เคยเลย

6. ท่านคิดว่าตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะใด

( ) ท่านรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติอย่าง ยุติธรรมจากผู้ปกครอง ไม่เข้มงวดหรือปล่อยตามใจจนเกินไปมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและมีโอกาสในการแสดงความสามารถบ้างตามโอกาสอันสมควร

( ) ท่านรู้สึกว่าได้รับการบังคับควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำสิ่งใด ๆ ตามที่ต้องการหรือถูกคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

( ) ท่านรู้สึกว่าได้รับความสะดวกในการกระทำสิ่งใด ๆ ตามที่ต้องการโดยไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือแนะนำเท่าที่ควร

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและความคิดเห็นเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของนิสิต โดยให้นิสิตอ่านข้อความแต่ละข้อให้เข้าใจ แล้วพิจารณาว่าข้อความดังกล่าวตรงกับการกระทำและความคิดของนิสิตมากน้อยเพียงใด แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียง 1 ช่องเท่านั้น และกรุณาตอบคำถามทุกข้อ

ตัวอย่างการตอบ

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อความดังกล่าวตรงกับการกระทำและความคิดของนิสิตมากที่สุด
จริงมาก	หมายถึง	ข้อความดังกล่าวตรงกับการกระทำและความคิดของนิสิตบ้างเป็นส่วนใหญ่
จริงปานกลาง	หมายถึง	ข้อความดังกล่าวตรงกับการกระทำและความคิดของนิสิตบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความดังกล่าวตรงกับการกระทำและความคิดของนิสิตเป็นส่วนน้อย
ไม่จริงอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความดังกล่าวไม่ตรงกับการกระทำและความคิดของนิสิตเลย

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	ไม่จริงอย่างยิ่ง
1 *	ท่านทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ แม้ว่าจะไม่ถนัดหรือไม่เคยกระทำมาก่อน +					
2 *	ท่านจะตรวจทานความเรียบร้อยของงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำก่อนนำไปส่งเสมอ +					
3	ท่านเห็นว่าการรักษาความสะอาดภายในบริเวณมหาวิทยาลัย เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รักษาความสะอาดเท่านั้น					
4	ท่านคิดว่า การเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับสังคมที่มีการแข่งขันกันอย่างสูงดังเช่นในปัจจุบัน					
5	ท่านสามารถจัดการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของท่านให้สมดุลได้ด้วยตนเอง					
6	ท่านไม่จำเป็นที่จะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำหรือตักเตือนจากผู้ปกครองเสมอไป					
7 *	ท่านไม่ประพฤติตนไปในทางที่เสื่อมเสียเพราะคำนึงถึงชื่อเสียงของตนเอง ครอบครัว และมหาวิทยาลัย +					
8 *	ท่านมักจะลงมือทำงานที่ได้รับมอบหมายตอนใกล้จะถึงกำหนดเวลาส่งเสมอ −					
9	ก่อนที่ท่านจะกระทำสิ่งใดๆ ท่านจะไตร่ตรองถึงผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นก่อนเสมอ					
10	ท่านยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งทางด้านบวกและด้านลบด้วยความเต็มใจ					
11 *	ท่านชอบนำงานอื่นมาทำในขณะที่อาจารย์กำลังสอน −					
12 *	ในบางครั้งเมื่อยังไม่ใกล้ถึงกำหนดเวลาในการสอบ ท่านก็ขี้เกียจที่จะทบทวนบทเรียน −					
13	ท่านรู้สึกประหม่าเมื่อถึงเวลาที่ต้องออกไปนำเสนอรายงานหน้าชั้นเรียน −					
14	ท่านจะเลือกเรียนรายวิชาต่างๆตามกลุ่มเพื่อนแม้จะรู้ว่าตนเองไม่ชอบก็ตาม −					
15	ก่อนที่จะออกจากบ้านท่านมักถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวท่านเองจากคนรอบข้างก่อน					
16	ท่านมีความมั่นใจในการกระทำสิ่งใดๆ ได้ตามลำพัง					
17	ท่านไม่กล้าที่จะซักถามข้อสงสัยต่างๆ ในชั้นเรียนเพราะกลัวถูกเพื่อนร่วมชั้นล้อเลียน −					
18	ท่านเชื่อในคำพยากรณ์ชะตาชีวิตมากกว่าการปฏิบัติตน					
19	ท่านมักจะทำตามความคิดและการตัดสินใจของตนเองมากกว่าที่จะทำตามความเห็นของผู้อื่น					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	ไม่จริงอย่างยิ่ง
20	ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน +					
21	ท่านเห็นด้วยกับการที่อาจารย์ได้มอบหมายให้ไปศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ ด้วยตนเอง +					
22	ท่านเชื่อว่าการจะประสบความสำเร็จในชีวิตหรือไม่นั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำของตนเอง					
23	ท่านเลือกที่จะตัดสินปัญหาต่างๆ ของตนเองจากคำแนะนำของเพื่อน ๆ					
24	ท่านไม่ลอกงานจากเพื่อนๆ เด็ดขาดเพราะคิดว่า "เราก็ทำเองได้" +					
25	ถ้าท่านเป็นหัวหน้างาน ท่านก็ยินดีที่จะเสียสละเพื่อให้ผลของงานออกมาดีที่สุด +					
26	ท่านยินดีที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆเพื่อหาข้อสรุปที่ดีที่สุดในการตัดสินปัญหาต่างๆ โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง					
27	ท่านให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น +					
28	ท่านจะตำหนิผู้อื่นก็ต่อเมื่อมีหลักฐานว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดจริง					
29	ท่านจะให้ความสนใจในปัญหาของเพื่อนๆ เฉพาะที่ส่งผลกระทบต่อท่านเท่านั้น					
30	ท่านไม่ให้ความสนใจต่อความรู้สึกของผู้อื่นที่มีต่อท่าน					
31	ท่านไม่ให้ความสำคัญกับการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น −					
32	ท่านคิดว่าการพูดให้กำลังใจแก่ผู้อื่น เมื่อเขาประสบปัญหาเป็นสิ่งที่มิควรกระทำ หากตนเองยังไม่สามารถจัดการแก้ไขกับปัญหาของตนเองให้ลุล่วงได้					
33	ท่านวางตนเป็นกลางโดยปราศจากความลำเอียง เมื่อเพื่อนๆ มีความขัดแย้งกันทางความคิด +					
34	ท่านรู้สึกเบื่อเมื่อต้องฟังผู้อื่นระบายความทุกข์					
35	ท่านไม่ใช้อำนาจของตนเองในฐานะที่เป็นหัวหน้ากลุ่มมาขัดขวางการร่วมแสดงความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม +					
36	ท่านเห็นว่าการแก้ปัญหาด้วยวิธีการระดมสมองเป็นสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เพราะถึงอย่างไรก็ต้องยอมรับการตัดสินใจของหัวหน้ากลุ่ม −					
37	ท่านสามารถควบคุมกิริยาของตนเองให้เป็นปกติได้แม้ว่าจะถูกผู้อื่นทำให้เจ็บใจ ไม่ว่าจะด้วยวาจาหรือแสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสม					
38	ความล้มเหลวไม่ใช่ปัจจัยที่จะทำให้ท่านเลิกล้มความพยายามและความตั้งใจที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดต่างๆ					
39	ท่านจะเข้าเรียนและให้ความสนใจในรายวิชาที่ตนเองชอบเท่านั้น −					
40	การลอกงานจากเพื่อนๆ ช่วยให้ท่านประหยัดเวลา −					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	ไม่จริงอย่างยิ่ง
41	การแสดงอารมณ์โกรธอย่างเต็มที่ถือว่าเป็นการแสดงความเป็นตัวของตัวเองของท่าน					
42	ท่านจะปรับปรุงแก้ไขตนเองทันทีที่ได้พบว่าตนเองมีข้อบกพร่องทั้งในเรื่องการเรียนหรือความประพฤติของตนเอง +					
43	ท่านคิดว่าความขยันหมั่นเพียรเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกคนที่หวังจะประสบความสำเร็จในชีวิต +					
44	หากการทำกิจใดๆ แล้วเกิดอุปสรรคท่านจะล้มเลิกงานนั้นเสีย เพราะหากทำต่อไปจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด					
45	ท่านเชื่อว่า การใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ไม่ใช่ทางออกที่ถูกต้องเสมอไป					
46	เมื่อท่านตั้งใจจะทำงานใดก็ตาม ท่านจะต้องทำให้สำเร็จให้ได้แม้ว่าจะมีปัญหาหรืออุปสรรคใดๆก็ตาม +					
47	คติพจน์ที่กล่าวว่า"ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น" ไม่เป็นความจริงเสมอไป —					
48	ท่านไม่สามารถรอคอยอะไรได้นานๆ					
49	เมื่อท่านได้ให้คำมั่นสัญญากับผู้อื่น ท่านจะทำตามสัญญานั้น +					
50	ท่านสร้างความสนิทสนมแต่เฉพาะกับผู้ที่สามารถเอื้อประโยชน์ให้					
51	ท่านไม่นำสิ่งของที่เป็นสาธารณสมบัติมาครอบครองเป็นสมบัติส่วนตัว +					
52	หากท่านเก็บสิ่งของมีค่าได้ ท่านจะใช้ความพยายามด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อนำส่งเจ้าของ					
53	แม้ว่าท่านจะทำข้อสอบไม่ได้ในขณะที่กรรมการควบคุมการสอบไม่อยู่ ท่านก็จะไม่ถามคำตอบจากเพื่อน +					
54	ท่านไม่ทำความผิดหรือฝ่าฝืนระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ แม้ว่าจะไม่มีผู้ใดพบเห็นก็ตาม +					
55	ท่านคิดว่าการกอบโกยผลประโยชน์ให้แก่ตนเองเป็นเรื่องธรรมดา เพราะใครๆ ก็ต้องรักตนเองก่อนเสมอ —					
56	หากท่านซื้อสิ่งของและผู้ขายทอนเงินเกินให้ ก็ไม่ใช่ความผิดของท่านถ้าจะไม่คืนเงินที่เกินให้แก่ผู้ขาย					
57	การเข้าชั้นเรียนสายเป็นเรื่องปกติของท่าน —					
58	ท่านภูมิใจหากสามารถหลีกเลี่ยงจากการถูกลงโทษในความผิดที่ท่านได้เป็นผู้กระทำ					
59	ท่านเป็นที่น่าเชื่อถือของผู้อื่น แม้ว่าบางครั้งเรื่องที่ท่านพูดอาจจะไม่ใช่เรื่องจริง					
60	ท่านแซงคิวทุกครั้งที่มีโอกาส					

ภาคผนวก ง
ค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

1. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิต ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทั้งฉบับเท่ากับ 0.9513

2. ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิต ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นรายข้อ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
	ด้านความรับผิดชอบ		ด้านความเป็นผู้นำ		ด้านความซื่อสัตย์
1.	3.620	25.	3.267	49.	2.756
2.	5.789	26.	3.811	50.	2.646
3.	2.971	27.	2.568	51.	5.842
4.	4.761	28.	1.127	52.	4.942
5.	3.595	29.	4.300	53.	3.413
6.	2.921	30.	3.928	54.	4.494
7.	2.705	31.	3.928	55.	5.058
8.	2.410	32.	5.814	56.	4.395
9.	3.144	33.	1.719	57.	6.387
10.	1.882	34.	4.745	58.	6.859
11.	4.366	35.	3.188	59.	3.386
12.	3.248	36.	4.477	60.	2.284
	ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง		ด้านความอดทน		
13.	5.522	37.	3.118		
14.	6.006	38.	3.538		
15.	5.223	39.	2.659		
16.	3.754	40.	4.647		
17.	6.395	41.	3.987		
18.	3.584	42.	3.015		
19.	0.876	43.	4.128		
20.	2.309	44.	5.093		
21.	2.377	45.	6.076		
22.	4.768	46.	3.286		
23.	3.482	47.	2.803		
24.	1.796	48.	4.283		

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวสถิดาพร คำสด
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 19 สิงหาคม 2521
สถานที่เกิด	สระบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	112 ซอย 1 (รถไฟ) ถ.เลียบสันติสุข ตำบล แก่งคอย อำเภอ แก่งคอย จังหวัด สระบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2542	น.บ. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
พ.ศ. 2546	กศ.ม. (การอุดมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ